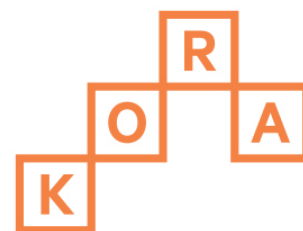

Lasse Hønge Flarup, Jane Greve, Niels Matti Søndergaard,
Pernille Hjarsbech, Mette Slottved, Nanna Friche, Kira Larsen,
Pernille Hjermov og Anne Sophie Madsen

Grundforløb på erhvervsuddannelserne inden reformen

Baselinemåling

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Det Nationale Institut
for Kommuner og Regioners
Analyse og Forskning

*Grundforløb på erhvervsuddannelserne inden reformen –
Baselinemåling*

Publikationen kan hentes på www.kora.dk

© KORA og forfatterne, 2016

Mindre uddrag, herunder figurer, tabeller og citater, er tilladt med tydelig kildeangivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende, bedes sendt til KORA.

© Omslag: Mega Design og Monokrom

Udgiver: KORA
ISBN: 978-87-7509-952-8
Projekt: 10688

KORA
Det Nationale Institut for
Kommuners og Regioners Analyse og Forskning

KORA er en uafhængig statslig institution, hvis formål er at fremme kvalitetsudvikling samt bedre ressourceanvendelse og styring i den offentlige sektor.

**Det Nationale Institut
for Kommuners og Regioners
Analyse og Forskning**

Købmagergade 22
1150 København K
E-mail: kora@kora.dk
Telefon: 444 555 00

Forord

Fra august 2015 trådte en ny reform af erhvervsuddannelserne i kraft. Reformen er resultatet af en bred politisk aftale og medfører en række ændringer af uddannelserne på 10 forskellige indsatsområder. Den indebærer bl.a. en reduktion af antallet af indgange til fire hovedområder, indførelsen af et nyt grundforløb af ensartet varighed uanset hovedområder, adgangskrav til erhvervsuddannelserne på O2 i dansk og matematik og et tilsigtet løft i undervisningskvaliteten. Formålet med reformen er at indfri en række overordnede politiske mål, herunder at flere skal påbegynde en erhvervsuddannelse lige efter 9. eller 10. klasse, at flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse, at erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan, og at tilliden til og trivslen på erhvervsuddannelserne skal styrkes. Men hvordan implementeres reforminitiativerne, og fungerer de som ønsket på skolerne? Indfrier reforminitiativerne de politiske mål, eller optræder der utilsigtede virkninger af dem? Det er nogle af de spørgsmål, som KORA i samarbejde med Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) undersøger i et forskningsprojekt, der løber frem til 2020.

Denne rapport er den første af en lang række afrapporteringer i forskningsprojektet. Rapporten bygger på data indsamlet i efteråret 2014 og foråret 2015 og er et baselinestudie af, hvordan grundforløbet på erhvervsuddannelserne så ud inden reformen. Hensigten med rapporten er at skabe et sammenligningsgrundlag, som den senere udvikling kan holdes op imod. Implementeringen og virkninger af reformen behandles dermed ikke i denne rapport, men først i senere udgivelser.

Undersøgelsen er finansieret af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

En lang række medarbejdere har deltaget i den dataindsamling, der ligger til grund for rapporten, herunder projektleder Lasse Hønge Flarup, projektleder ph.d. Pernille Hjarsbech, seniorforsker, ph.d., Jane Greve, seniorprojektleder Niels Matti Søndergaard, seniorprojektleder Mette Slottved, seniorforsker ph.d., Nanna Friche, forskningsleder Torben Pilegaard Jensen, seniorprojektleder Marianne Schøler Kollin, chefkonsulent Pernille Hjermov (EVA), specialkonsulent Anne Sophie Madsen (EVA), studentermedhjælper Kira Solveig Larsen og forsknings- og analysechef, ph.d. Vibeke Normann Andersen.

KORA og EVA ønsker at takke de lærere, elever og ledere, der har deltaget i undersøgelsen.

Indhold

1	Sammenfatning	7
2	Projektets baggrund og problemstillinger	11
2.1	Følgeforskningsprojektets organisering	11
2.1.1	Følgeforskningsprojektets formål og baggrund.....	11
2.2	Forskningsprojektets design	15
2.2.1	Forandringsteori som analytisk udgangspunkt	17
2.2.2	Forskningsprojektets metodegrundlag	19
2.2.3	Baselinerapport for grundforløbet – den første af mange afrapporteringer	20
2.3	Læsevejledning	21
3	Elever på grundforløbet inden reformen	23
3.1	Sommeroptag af elever på grundforløbet – 2010-2014	23
3.1.1	Fald i sommeroptaget fra 2010 til 2014.....	23
3.1.2	Køns- og etnicitetsfordelingen er uændret i perioden	24
3.1.3	Fordelingen mellem uddannelsesområder er uændret i perioden	25
3.1.4	Andelen af elever med forældre, hvis højeste uddannelse er grundskolen, er uændret i perioden	25
3.2	Forskel på elever, der påbegynder en erhvervsuddannelse og en gymnasial uddannelse	26
3.2.1	Erhvervsuddannelsernes har flere ældre elever.....	26
3.2.2	Flere mænd på erhvervsuddannelserne men færre indvandrere	27
3.2.3	Elever, der påbegynder en erhvervsuddannelse, har lavere gennemsnitskarakterer i dansk og matematik.....	29
3.2.4	Forskel på familiebaggrund mellem elever, der starter på grundforløbet og en gymnasial uddannelse	30
3.2.5	Forældres uddannelsesniveau og beskæftigelsesfrekvens er højere for elever, der starter på en gymnasial uddannelse	30
3.2.6	Forældres gennemsnitlige indkomst er højere for elever, der påbegynder en gymnasial uddannelse	32
4	Et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø	33
4.1	Indsatsområdet "Et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø"	33
4.2	Ungdomsuddannelsesmiljøet på erhvervsuddannelserne	34
4.2.1	Forskelle mellem områder i forhold til vurdering af ungdomsuddannelsesmiljø	34
4.2.2	Lærerne vurderer, at den nuværende alderssammensætning har en positiv eller neutral påvirkning af grundforløbet.....	36
4.3	Undervisning i holdfællesskaber og det sociale og faglige miljø på uddannelsen	38
4.3.1	Hovedparten af eleverne har en positiv vurdering af det sociale miljø...	38
4.3.2	Hovedparten af eleverne er tilfredse, men en mindre gruppe vurderer, at det faglige niveau er for lavt	40

4.3.3	Lærerne har en overvejende positiv vurdering af elevernes evne til at arbejde sammen	41
4.4	Motion og bevægelse i undervisningen	42
4.4.1	Elever på området for sundhed, omsorg og pædagogik dyrker mest motion i undervisningen	42
4.4.2	Elever og lærere på området for sundhed, omsorg og pædagogik vurderer at have de bedste faciliteter til motion.....	43
5	Enklere struktur og mere overskuelighed	46
5.1	Indsatsområdet "Enklere struktur og mere overskuelighed"	46
5.2	Valg af hovedforløb	47
5.2.1	Variation mellem områderne i forhold til elevernes afklarethed over, hvilket hovedforløb de ønsker	47
5.2.2	Grundforløbet hjælper i nogen grad til afklaring af hovedforløb	49
6	Bedre videreuddannelsesmuligheder	52
6.1	Indsatsområdet "Bedre videreuddannelsesmuligheder"	52
6.2	Muligheden for en videregående uddannelse har betydning for flere elever på området for sundhed, omsorg og pædagogik end elever på det tekniske og merkantile område.....	52
7	Fokusering af vejledningsindsatsen	54
7.1	Indsatsområdet "Fokusering af vejledningsindsatsen"	54
7.2	Elever, der vælger EUD eller EUX er ikke mere usikre end andre, men flere er i tvivl om, hvilke uddannelser de kan klare.....	55
7.3	Vejledning om valg af erhvervsuddannelse.....	56
7.3.1	Forskel på, i hvilken grad elev- og uddannelsesplanen har hjulpet eleverne med at vælge uddannelse.....	56
7.3.2	Omkring halvdelen af eleverne har fået hjælp til valg af grundforløb af en vejleder	57
7.3.3	Eleverne har generelt en positiv vurdering af den vejledning, de har modtaget	58
7.4	Grundlag for at rekruttere til erhvervsuddannelserne blandt elever, der har valgt en gymnasial uddannelse	61
8	Klare adgangskrav	63
8.1	Indsatsområdet "Klare adgangskrav"	63
8.2	Styrkelse af elevgrundlaget på grundforløbet.....	64
8.2.1	23 % af eleverne, der blev optaget direkte fra 9./10. klasse på sommeroptaget 2014, lever ikke op til reformens krav	64
8.2.2	Ingen trend i årene op til reformen i forhold til, om elever bliver stærkere eller svagere bogligt	65
8.2.3	Lærerne er kritiske over for en del af eleverne på grundforløbets boglige forudsætninger.....	66
8.2.4	Færrest elever fra området for sundhed, omsorg og pædagogik har de nødvendige personlige og sociale forudsætninger	67
8.2.5	Lærerne vurderer, at flertallet af eleverne er aktivt deltagende i undervisningen.....	68
8.2.6	Hovedparten af eleverne vurderer selv, at de er motiverede for at tage en uddannelse.....	69

9	Mere og bedre undervisning	71
9.1	Indsatsområdet "Mere og bedre undervisning"	71
9.2.6	Forskel mellem områder på, hvor meget den pædagogiske didaktiske kompetenceudvikling har haft fokus på den pædagogiske brug af it.....	78
9.2.7	Lærerne har kunnet bruge deres kompetenceudvikling	78
9.2.9	Flest ledere har fået kompetenceudvikling inden for pædagogisk didaktisk ledelse.....	80
9.3	Undervisningsdifferentiering, niveaudeling og talentspor	81
9.3.5	Eleverne synes overordnet set, at der er god sammenhæng mellem teori og praksis i undervisningen.....	86
10	Ny erhvervsuddannelse for voksne.....	89
10.1	Indsatsområdet Ny erhvervsuddannelse for voksne (EUV)	89
10.2	Etablering af EUV	90
10.2.1	Lederne: Etablering af voksenspor er et af de vanskeligere elementer i reformen	90
10.3	Lærerne: Et mindretal af eleverne får merit	92
10.4	Mere end halvdelen af eleverne på 25 år og derover savner et mere voksent miljø på uddannelsen.....	93
10.4.1	Hovedparten af elever over 25 år føler, at der er et godt fagligt og socialt miljø på uddannelsen.....	94
11	Styrket uddannelsesgaranti	97
11.1	Indsatsområdet: "Fortsat indsats for praktikpladser"	97
11.2	Elevernes opfattelse af praktikpladssituationen.....	98
11.2.1	Forskelle mellem områder i forhold til elevernes oplevelse af problemer med at finde praktikplads.....	98
11.2.2	Eleverne er overvejende enige i, at skolerne har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en praktikplads	99
11.2.3	Elever, der har afbrudt grundforløbet, er mindre tilfredse med skolens hjælp med at finde en praktikplads.....	100
11.2.4	Eleverne er overvejende tilfredse med skolernes vejledning om skolepraktik.....	100
12	Baselinestatus for reformmålene	103
12.1	Mål 1: Flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse.....	103
12.2	Mål 2: Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse	105
12.3	Mål 3: Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan	106
12.4	Mål 4: Tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne skal styrkes.....	108
	Litteratur.....	109
	Bilag 1 Uddybende beskrivelse af de forskellige delundersøgelser.....	110

1 Sammenfatning

Denne sammenfatning redegør for hovedresultaterne af baselinemålingen på erhvervsuddannelsernes grundforløb. Baselinemålingen er foretaget inden EUD-reformen trådte i kraft og giver dermed en indledende status for centrale delmål knyttet til reformens indsatsområder og de overordnede politisk fastsatte mål med reformen. I senere afrapporteringer fra projektet vil baselinedata blive brugt som sammenligningsgrundlag i forhold til de forandringer, som reformen skaber.

Baselinemålingen af grundforløb er den første rapport i forskningsprojektet. Senere følger en separat baselinerapport om hovedforløbet inden reformen og derefter rapporter om grund- og hovedforløb efter reformen.

Eleverne er tilfredse med det faglige niveau, men der er store forskelle mellem ungdomsuddannelsesmiljøet på de enkelte områder

Undersøgelsen viser, at der er inden reformen er stor forskel på ungdomsuddannelsesmiljøet på de forskellige områder. Både lærere, ledere og elever vurderer, at ungdomsuddannelsesmiljøet er bedst på det merkantile område og dårligst på området for sundhed, omsorg og pædagogik.

Undersøgelsen viser også, at eleverne generelt er tilfredse med det faglige niveau både i almene fag, som dansk og matematik, og i de erhvervsrettede fag, som sikkerhed, arbejdsmiljø, hygiejne, indkøb, måleteknik og svejsning. Men der er en gruppe af elever, der vurderer, at det faglige niveau er for lavt. Denne gruppe er størst på området for sundhed, omsorg og pædagogik, hvad angår de almene fag, og på det merkantile område, hvad angår de erhvervsrettede fag.

Endelig viser undersøgelsen, at der er store forskelle mellem områderne på, hvor meget eleverne dyrker motion og bevægelse i undervisningen. På området for sundhed, omsorg og pædagogik er det langt de fleste elever, der dyrker motion og bevægelse som en del af undervisningen, mens det kun er et mindretal af eleverne på det tekniske område og merkantile område. Undersøgelsen viser samtidig, at elever og lærere på området for sundhed, omsorg og pædagogik vurderer at have de bedste faciliteter til at dyrke motion.

Grundforløbet afklarer i en vis grad, hvilket hovedforløb eleverne ønsker at gå på

Undersøgelsen viser, at der inden reformen var stor forskel mellem, hvor afklarede eleverne på grundforløbet var i forhold til, hvilket hovedforløb de ønskede at gå på. Eleverne på området for sundhed, omsorg og pædagogik var på undersøgelsestidspunktet de mest afklarede i forhold til, hvilket hovedforløb de ønskede at gå på, og eleverne på det merkantile område, de mindst afklarede.

Noget af forskellen er let at forklare i og med, at der inden reformen var knyttet et begrænset antal hovedforløb til grundforløb på området for sundhed, omsorg og pædagogik, og fordi det merkantile grundforløb inden reformen var toårigt, således at eleverne på undersøgelsestidspunktet endnu havde god tid til at afklare deres valg af hovedforløb.

Undersøgelsen viser også, at eleverne inden reformen i en vis grad mener, at grundforløbet har hjulpet dem til at afklare, hvilket hovedforløb de ønsker at gå på. Det gælder 66 % af eleverne på det merkantile område, 80 % af eleverne på området for sundhed, omsorg og pædagogik og 72 % af eleverne på det tekniske område.

Videreuddannelsesmuligheder betyder især noget for elever på området for sundhed, omsorg og pædagogik

Undersøgelsen viser, at det især er eleverne på området for sundhed, omsorg og pædagogik, der er opmærksomme på de muligheder for en videregående uddannelse, som en erhvervsuddannelse giver. 73 % af eleverne på området for sundhed, omsorg og pædagogik angiver, at det havde betydning for deres valg af grundforløb, at de bagefter ville kunne læse videre, mod 54 % af eleverne på det merkantile område og 48 % af eleverne på det tekniske område.

Grundlag for at rekruttere flere elever til erhvervsuddannelser

Hvad angår vejledningsindsatsen, viser undersøgelsen, at elever, der vælger en erhvervsuddannelse, er lige så afklarede som elever, der vælger andre ungdomsuddannelser. Men undersøgelsen viser også, at elever, der vælger en erhvervsuddannelse, er mere usikre på hvilken uddannelse de kan klare, sammenlignet med elever, der vælger en gymnasial uddannelse. Til gengæld er elever, der vælger en gymnasial uddannelse, mere usikre på uddannelsens jobmuligheder, når de færdige.

Samtidig viser resultaterne også, at der bør være øget grundlag for at rekruttere til erhvervsuddannelserne. En del af eleverne, der har valgt en gymnasial uddannelse, angiver også at have overvejet en erhvervsuddannelse, og at de synes, at flere af erhvervsuddannelserne er interessante.

Undersøgelsen viser også, at alt efter område har mellem 39 og 50 % af eleverne har fået hjælp af en vejleder i forbindelse med, at de påbegyndte grundforløbet. Andelen er størst blandt elever på det merkantile område og området for sundhed, omsorg og pædagogik og mindst på det tekniske område. Eleverne har generelt en positiv vurdering af den vejledning, de har modtaget i forbindelse med valg af grundforløb.

Lærere kritiske over for en del af elevernes faglige forudsætninger inden reformen

Undersøgelsen viser, at 23 % af de elever, der blev optaget på grundforløbet i august/september 2014 på det sidste sommeroptag inden reformen, ikke ville kunne blive optaget året efter, da de ikke lever op til adgangskravet om have opnået karakteren 02 i dansk og matematik.

Samtidig er en del af lærerne på grundforløbet inden reformen kritiske over for en del af elevernes boglige forudsætninger. Det gælder især på det merkantile grundforløb, hvor 55 % af lærerne vurderer, at under halvdelen af eleverne havde de nødvendige forudsætninger for at gennemføre den samlede erhvervsuddannelse.

I forhold til de personlige og sociale forudsætninger er lærerne mindre kritiske end i forhold til de faglige forudsætninger, men der er stadig over 25 % af lærerne, der vurderer, at mindre end halvdelen af eleverne har de nødvendige forudsætninger. Lærerne på området for sundhed, omsorg og pædagogik er de mest kritiske.

Lærere fokuserer på variation og differentiering i undervisningen

Undersøgelsen viser, at lærerne inden reformen især fokuserer på variation og differentiering i undervisningen, ud fra viden om elevernes forudsætninger og interesser, som vigtigt for at sikre elevernes læring. Blandt lederne peger man især på praksisrelateret som det vigtigste at prioritere i forhold til elevernes læring.

Undersøgelsen viser også, at eleverne overordnet set er tilfredse med deres lærere og over 90 % af eleverne svarer, at de altid eller ofte oplever, at lærerne er godt forberedte og

respekterer eleverne. En del elever er dog kritiske i forhold til lærernes evne til at give tilbagemelding på elevernes indsats og til hurtigt at give svar på opgaver.

Eleverne vurderer samtidig, at der overordnet set er en god sammenhæng mellem teori og praksis i undervisningen. Der er dog samtidig en del af eleverne, der stadig synes, der er for lidt praktisk indhold i uddannelsen.

Ledere og lærere kritiske over for Ny erhvervsuddannelse for voksne, men elever over 25 år savner et mere voksent miljø på uddannelsen

En del af reformen er indførelsen af et særligt voksenspor. Undersøgelsen viser, at lederne inden reformen er relativt kritiske over for denne idé. For det første vurderer de fleste af lederne, at det er svært at skabe de standardiserede voksenspor. Samtidig viser undersøgelsen også, at de fleste af lederne er uenige i, at opdelingen i et unge- og voksenspor og standardiserede uddannelsesspor for voksne styrker elevernes kompetencer og gennemførelse. Især lederne på merkantile skoler og kombinationsskoler er uenige i, at det vil styrke elevernes kompetencer og gennemførelse at indføre et særligt voksenspor. Dette skal ses i sammenhæng med, at lærerne tilkendegiver, at de overordnet set vurderer, at samspillet mellem yngre og ældre elever påvirker det sociale og faglige miljø positivt.

I undersøgelsen er eleverne samtidig blevet bedt om at vurdere voksenmiljøet på uddannelsen. Selvom de fleste elever over 25 år angiver, at de befinder sig godt både fagligt og socialt på skolen, er det alligevel mere end halvdelen af eleverne, der også angiver, at de savner et mere voksent miljø på uddannelsen.

Eleverne er tilfredse med skolernes vejledning om praktik

Undersøgelsen viser, at eleverne som udgangspunkt mener, at skolerne har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en praktikplads. Området for sundhed, omsorg og pædagogik er det område, hvor den største andel af eleverne svarer, at de er enige i, at skolen har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en praktikplads. På det merkantile område er der dog mange elever, der svarer, at det på undersøgelsestidspunktet endnu ikke har været aktuelt for dem at søge praktikplads.

Eleverne svarer samtidig, at de er overvejende tilfredse med skolernes vejledning om skolepraktik. Dette gælder især eleverne inden for området for sundhed, omsorg og pædagogik, hvor 80 % svarer, at de enten er helt eller lidt enige i, at skolens vejledning om mulighederne for skolepraktik har været tilfredsstillende. Inden for det merkantile og tekniske område er de tilsvarende andele henholdsvis 42 og 55 % af eleverne. Der er dog også en andel af eleverne, der også her angiver, at det endnu ikke har været aktuelt for dem at søge praktikplads.

Stabil udvikling op til reformens første optag i forhold til overordnede mål, bortset fra gennemførelse

Reformen er iværksat for at opnå fire overordnede mål: at flere skal vælge en erhvervsuddannelse efter 9. og 10. klasse, at flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse, at erhvervsuddannelserne skal udfordre alle, så de bliver så dygtige, de kan, og at tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne skal stige.

Op til reformens første optag er der en stabil udvikling i målene, bortset fra målet om stigende gennemførelse, der viser en faldende tendens (det er dog ikke alle mål, der er data på endnu).

Hvad angår målet om, at flere skal søge en erhvervsuddannelse efter 9. og 10. klasse, er tallene stabile op til første optag. I 2013 var det 18,8 %, der søgte en erhvervsuddannelse som førsteprioritet efter grundskolen, i 2015 var det 18,5 %.

Hvad angår målet om, at flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse var der en faldende tendens i årene op til reformen. Gennemførelsesprocenten på grundforløbet var 76 % i 2010 og 75 % i årene 2011-2013. I 2014 faldt den til 72 %.

I forhold til målet om, at erhvervsuddannelserne skal udfordre alle, så de bliver så dygtige, de kan, er der tilgængelige data for beskæftigelsesfrekvensen i kalenderåret efter færdiggjort uddannelse. Her er der en relativt konstant udvikling i årene op til reformen. Beskæftigelsesfrekvensen var den samme i både 2011 og 2013 (70 %).

2 Projektets baggrund og problemstillinger

Denne rapport redegør for resultaterne af en baselinemåling på erhvervsuddannelsernes grundforløb. Baselinemålingen er gennemført i 2. halvår 2014 og 1. halvår 2015 før reformen af erhvervsuddannelserne (EUD-reformen) trådte i kraft august 2015. Rapporten giver en indledende status for de overordnede mål og indsatsområder, hvor reformen ønsker at skabe en forandring, og udgør således et sammenligningsgrundlag for den senere vurdering af, om reformen lykkes med at skabe de resultater, som parterne bag den politiske aftale har ønsket. Baseline-rapporten skal dermed ses som et forberedende arbejde i forhold til de analyser af implementering og virkninger af reformen, der følger senere i projektet.

I dette kapitel præsenteres formålet med baselinemålingen i relation til det samlede forskningsprojekt. Først gives imidlertid en kort præsentation af forskningsprojektets organisering, formål og rammer, herunder baggrunden for reformen.

2.1 Følgeforskningsprojektets organisering

Følgeforskningsprojektet er rekvireret af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (MBUL) og gennemføres af Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning (KORA) i et samarbejde med Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), der har selvstændige dataindsamlings- og analyseopgaver inden for projektet, og som bidrager til den samlede afrapportering. Herudover fungerer Danmarks Statistik (DST) som underleverandør i forhold til survey- og registerdata. Forskningsprojektet gennemføres i perioden 2014-2020 ud fra en projektbeskrivelse udarbejdet af KORA og godkendt af MBUL.

Projektledelsen varetages af KORA under ledelse af analyse- og forskningschef Vibeke Normann Andersen, ph.d., der er overordnet ansvarlig, og seniorprojektleder Niels Matti Søndergaard, der er daglig projektleder af projektet. Begge sidder med i projektets styregruppe sammen med repræsentanter fra MBUL og EVA. Formålet med styregruppen er løbende at drøfte projektets fremdrift og de anvendte metoder.

Foruden en styregruppe er der i forbindelse med projektet nedsat en følgegruppe bestående af interessenter inden for erhvervsuddannelsesområdet, herunder repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, skolerne, UU og elevorganisationer. KORA afholder endvidere årlige orienteringsmøder for de skoletilknyttede organisationer for at få input til undersøgelsens gennemførelse.

2.1.1 Følgeforskningsprojektets formål og baggrund

Følgeforskningsprojektet er igangsat af MBUL i forbindelse med loven for den nye reform om "Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser". Loven er resultatet af en bred politisk aftale, som blev indgået den 24. februar 2014 mellem partierne: Socialdemokraterne, De Radikale Venstre, Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti og Liberal Alliance.

Af aftaleteksten fremgår det, at de væsentligste årsager til reformen har været det betydelige frafald fra især grundforløbene, den store søgning til de gymnasiale uddannelser og dermed faldende tilgang til EUD samt en generel mangel på prestige ved at tage en erhvervsuddannelse. Konsekvensen er, at Danmark forventes at komme til at mangle faglært

arbejdskraft, og at muligheden for at fastholde Danmark som videns- og produktionsland svækkes. EUD-reformen skal derfor imødekomme disse udfordringer.

De erhvervsfaglige uddannelser er opbygget som vekseluddannelser bestående af et grundforløb og et hovedforløb. Uddannelsernes hovedforløb veksler mellem praktiksted, hvor eleven er ansat i en praktikplads, og undervisning på en erhvervsfaglig uddannelsesinstitution, fx teknisk skole, handelsskole eller SOSU-skole. En stor del af frafaldet på grundforløbet har haft en direkte sammenhæng med, at det for mange elever har været en udfordring at finde en praktikplads. Uden praktikplads kan eleven ikke fortsætte på hovedforløbet og dermed ikke færdiggøre sin uddannelse. Før reformen var der på 46 ud af 107 uddannelser mulighed for skolepraktik, hvis eleven ikke kunne få en praktikplads og dermed færdiggøre uddannelsen ad denne vej. Med den nye reform er mulighederne for skolepraktik udvidet til 58 uddannelser, hvilket er ét af de virkemidler, som reformen benytter med henblik på at få flere til at fuldføre en erhvervsuddannelse.

EUD-reformen indeholder følgende fire overordnede mål for udviklingen af erhvervsuddannelserne:

1. Flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse
2. Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse
3. Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan
4. Tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne skal styrkes.

For at realisere disse fire overordnede mål er reformen af erhvervsuddannelserne baseret på en række initiativer, der tilsammen skal understøtte, at de overordnede mål indfries. De væsentligste ændringer af EUD-systemet som følge af reformen er:

- En reduktion i antallet af indgange fra de 12 erhvervsfaglige fællesindgange før reformen til fire hovedområder efter reformen.
- En ensartet varighed af alle grundforløb efter reformen. Grundforløbet opdeles i to dele af 20 ugers varighed. Grundforløbets 1. del på 20 uger er forbeholdt elever, der kommer direkte fra 9. eller 10. klasse. Grundforløbets 1. del kan kun gennemføres én gang. Herefter skal eleverne starte direkte på grundforløbets 2. del. Dertil kommer begrænsninger på, hvor mange gange man kan påbegynde et grundforløb.
- Indførelsen af adgangskrav til erhvervsuddannelserne, hvor man efter reformen mindst skal have opnået karakteren 02 i dansk og matematik ved folkeskolens afsluttende prøver for at blive optaget. Hvis man ikke opfylder karakterkravet, er der en række alternative adgangsveje, fx hvis man har en uddannelsesaftale med en virksomhed, eller man kan søge om optagelse via en optagelsesprøve.
- En ændring af strukturen, så fagretning efter reformen vælges efter to skoleuger og uddannelse vælges efter 20 skoleuger. Før reformen blev fagretningen valgt ved uddannelsesstart, og uddannelsen valgt efter to skoleuger. Endvidere indføres skærpede adgangskrav til hovedforløbet, herunder et krav om, at grundforløbsprøven skal være bestået, for at en elev kan påbegynde et hovedforløb. Før reformen var det muligt på hovedforløbet at optage elever, der ikke havde bestået grundforløbsprøven.
- Et løft i undervisningens kvalitet. Løftet skal sikres gennem en flerstrengt indsats med afsæt i mere undervisningstid, et løft af lærernes kompetencer, en tydeligere kobling mellem skoleundervisningen og praktikuddannelsen samt en varieret, differentieret, helhedsorienteret og praksisnær undervisning, der tager afsæt i den enkelte elevs behov og faglige interesser.

- En ændring af uddannelsesgarantien, så den efter reformen gælder hele spektret af uddannelser, uanset hovedområde. Før reformen var uddannelsesgarantien afgrænset til at dække den af de 12 fællesindgange, hvor eleven havde gennemført grundforløbet.

Foruden ovenstående ændringer indeholder reformen en række øvrige initiativer. Initiativerne er i aftaleteksten¹, som udgør reformgrundlaget, inddelt i følgende 10 indsatsområder (se tekstboksen).

Indsatsområder i erhvervsuddannelsesreformen²

- 1. Et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø**
- 2. Enklere struktur og mere overskuelighed**
- 3. Bedre videreuddannelsesmuligheder**
- 4. Fokusering af vejledningsindsatsen**
- 5. Klarere adgangskrav**
- 6. Mere og bedre undervisning**
- 7. Ny erhvervsuddannelse for voksne (EUV)**
8. Ny erhvervsrettet 10. klasse
9. Ny Kombineret Ungdomsuddannelse
10. Fortsat indsats for praktikpladser

Forskningsprojektets formål er at belyse implementeringen af indsatsområderne, og hvorvidt der sker ændringer i de fire overordnede mål for reformen. Derudover fokuserer forskningsprojektet på, hvad man kunne kalde 'centrale delmål' eller 'middelbare deltagermål', og som logisk ligger imellem implementeringen af indsatsområderne og de endelige deltagermål. Hvis eksempelvis det at lærerne kompetenceløftes med henblik på at få en mere varieret praksisrelateret og differentieret undervisning, skal føre til, at flere elever fuldfører en erhvervsuddannelse, kræver det ikke bare, at lærerne deltager i videreuddannelse og/eller kortere opkvalificeringsforløb i virksomheder, men også, at videreuddannelsen omsættes til ændret undervisningspraksis, for at tiltaget kan være virkningsfuldt.

Opfølgning på udviklingen i de 'centrale delmål'/'middelbare deltagermål' fra før til efter reformen er en væsentlig del af forskningsprojektet, da det er her, det viser sig, om reformindsatserne skaber de ønskede forandringer. Afrapporteringen i denne baselinerapport vil derfor i høj grad fokusere på at redegøre for baselinestatus for de 'centrale delmål'/'middelbare deltagermål', da sammenligningerne i reformevalueringen med baseline bliver afgørende for at vurdere, om reformen lykkes med sine intentioner. Hvilke 'centrale delmål'/'middelbare delmål' der indgår under de enkelte indsatsområder, afgøres af de forandrings teorier, som projektet bygger på, og som præsenteres nærmere i næste afsnit om forskningsprojektets design.

¹ Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, 24. februar 2014, Regeringen (Socialdemokraterne og Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti og Liberal Alliance, samt forslag til lovændring, fremsat den 8. maj 2014: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=162992>

² Forskningsprojektet inddrager de indsatsområder, der er markeret med fed skrift. Derudover inddrages også data, der belyser implementeringen af den styrkede uddannelsesgaranti, der er et indsatsområde under "Fortsat indsats for praktikpladser".

Afgrænsning af projektet og arbejdsdeling med andre undersøgelser

Selvom det er et stort forskningsprojekt, er det ikke alle forhold omkring erhvervsuddannelserne efter reformen, der kan undersøges.

Det vil stadig være en mængde af andre relevante spørgsmål, man kan stille til erhvervsuddannelserne, men som ikke er i fokus med reformen. Forskningsprojektet giver her bolden op til andre forskningsmiljøer på området.

Der vil også være områder, der samtidig undersøges af andre, og som nogle gange, ved at fokusere på et enkelt delaspækt, kan nå mere i dybden, end det er muligt inden for reformevalueringsrammer. Det gælder fx nogle af de undersøgelser EVA har sat på sin handlingsplan for de kommende år. En sådan arbejdsdeling er naturlig, og resultater af disse undersøgelser vil så vidt, det er muligt, inddrages i reformevalueringen, når de foreligger.

Reformer af erhvervsuddannelser fra indførelsen af EFG Basisårets del 1 og 2 (1976) til Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser (2015)

Den danske erhvervsuddannelsesforsker Christian Helms Jørgensen beskriver i et nyt forskningsprojekt om den historisk-institutionelle udvikling af erhvervsuddannelsessystemet, at reformerne af erhvervsuddannelserne i Danmark, siden indførelsen af EFG Basisårets del 1 og 2 1976, grundlæggende set har forholdt sig til en række *trade-offs*.

For eksempel har reformerne skiftet mellem at tilbyde mange specifikke indgange, der giver en mulighed for hurtigt at vælge fag (reformen i 2006), og få brede indgange, der giver mulighed for at udskyde uddannelsesvalget lidt (reformerne i 1976, 1991 og 2015).

Et andet eksempel er, at reformerne skifter mellem at prioritere mulighederne for individualisering af forløbene (reformen i 2000) og at prioritere det sociale miljø i form af holddannelser (reformen i 2006).

Et tredje eksempel er balancen mellem at prioritere social inklusion, og at mange skal have en uddannelse (reformen i 2006) og prioritere "de bedstes" uddannelse (reformen i 2015).

Med nogen ret kan reformerne af erhvervsuddannelsessystemet ses som pendulbevægelser i forhold til de nævnte *trade-offs*³. Det betyder for projektet, at der bør være en ekstra opmærksomhed i forhold til, om reforminitiativerne fungerer som ønsket, eller om der er utilsigtede konsekvenser.

³ Christian Helms Jørgensen (2014), *The current state of the challenges for VET in Denmark*, NORD-VET – The future of VET in the Nordic Countries og personlig kommunikation til KORA

2.2 Forskningsprojektets design

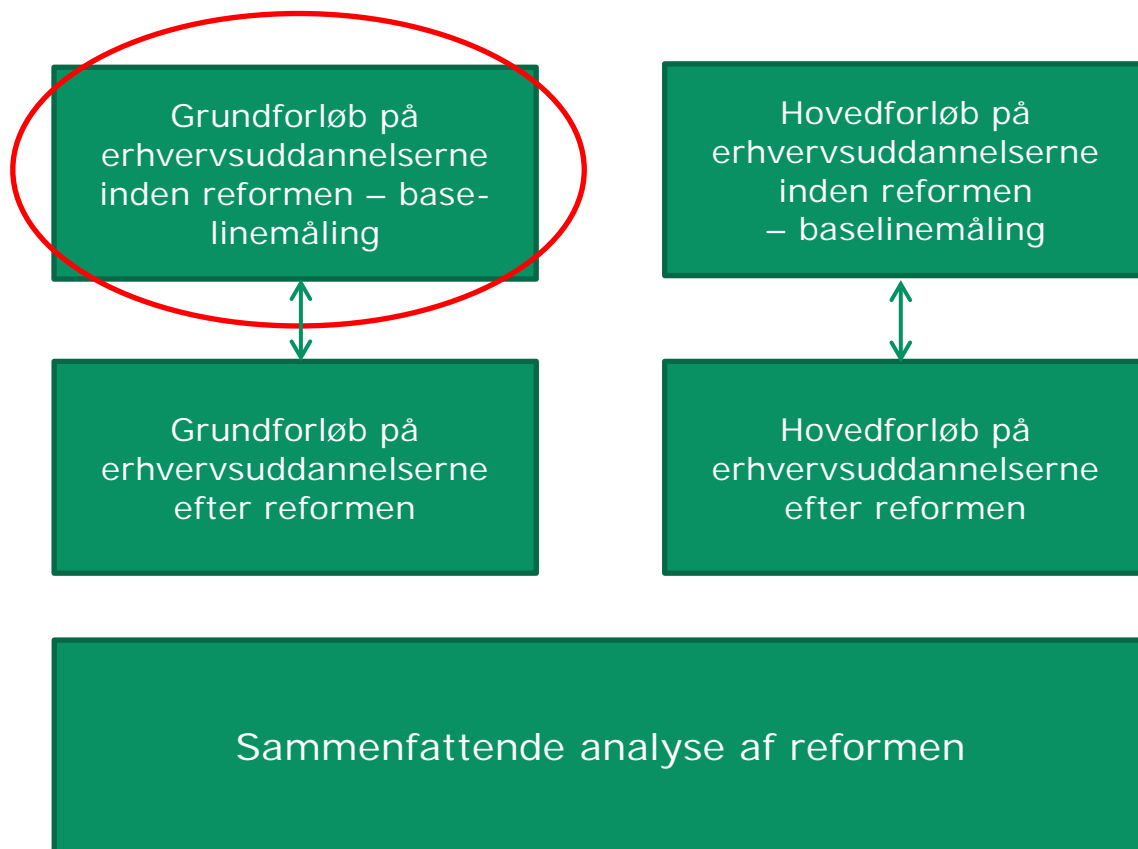
Formålet med følgeforskningsprojektet er at følge erhvervsuddannelsesreformen, der trådte i kraft med virkning fra august 2015. For at kunne præcisere virkningerne af reformen skal der etableres et sammenligningsgrundlag. Følgeforskningsprojektet omfatter derfor to hoveddele:

- *Baselineprojektet*: Baselinemålinger på henholdsvis grund- og hovedforløb, der danner det forskningsmæssige udgangspunkt for at kunne vurdere EUD-reformens indvirkning. Baselineprojektet fastlægger indikatorer og de væsentligste dimensioner i undersøgelsen af reforminitiativernes påvirkning af EUD-systemet, eleverne og deres adfærd før, under og efter uddannelsen.
- *Reformprojektet*: Undersøgelse af, hvordan *reformens indhold og initiativer implementeres*, og hvordan *initiativerne påvirker* de centrale områder af EUD-systemet og elevernes adfærd og trivsel.

Baselineprojektet er således den referenceramme, som gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang, reformen bidrager til at virkeliggøre de mål, der er opstillet for reformen, hvordan de initiativer, der iværksættes under det enkelte indsatsområde fungerer, og om de 'mid-delbare delmål' eller 'centrale delmål' opnås.

I figur 2.1 nedenfor demonstreres den overordnede sammenhæng i projektet mellem baselinemåling og reformevalueringen. Den nærværende undersøgelse er markeret med rødt.

Figur 2.1 Sammenhængen mellem baselinemåling og reformevaluering

Kilde: KORA 2015

Figuren viser, at både baselineprojektet og reformprojektet omfatter undersøgelser af grundforløb og hovedforløb, der i første omgang gennemføres og afrapporteres separat.

Denne rapport præsenterer resultaterne af baselineprojektet, følger op på den sidste årgang af grundforløbs elever, der på sommeroptaget 2014 har påbegyndt en erhvervsuddannelse før reformen⁴. Baselinestudiet omhandler således erhvervsuddannelsessystemet, sådan som det så ud inden reformen.

I foråret 2016 følger en tilsvarende baselinerapport for hovedforløb inden reformen.

Herefter følger den første reformrapport, der fokuserer på grundforløbet efter reformen. I rapporten vil indgå sammenligninger af udviklingen på grundforløb i forhold til baselinemålingen. Den næste rapport har et tilsvarende fokus på hovedforløbene efter reformen med sammenligninger til baselinerapporten for hovedforløb.

Endelig afsluttes projektet med en sammenfattende analyse af reformen, der både fokuserer på grundforløb og hovedforløb og integrerer samtlige datakilder.

I de følgende afsnit præsenteres det analytiske og metodiske udgangspunkt for forskningsprojektet og de nærmere detaljer omkring baselineprojektet og dets afrapportering.

⁴ Erhvervsuddannelserne har optag på grundforløb august-september og januar-februar. Elever, der er optaget august-september omtales herefter som sommeroptaget.

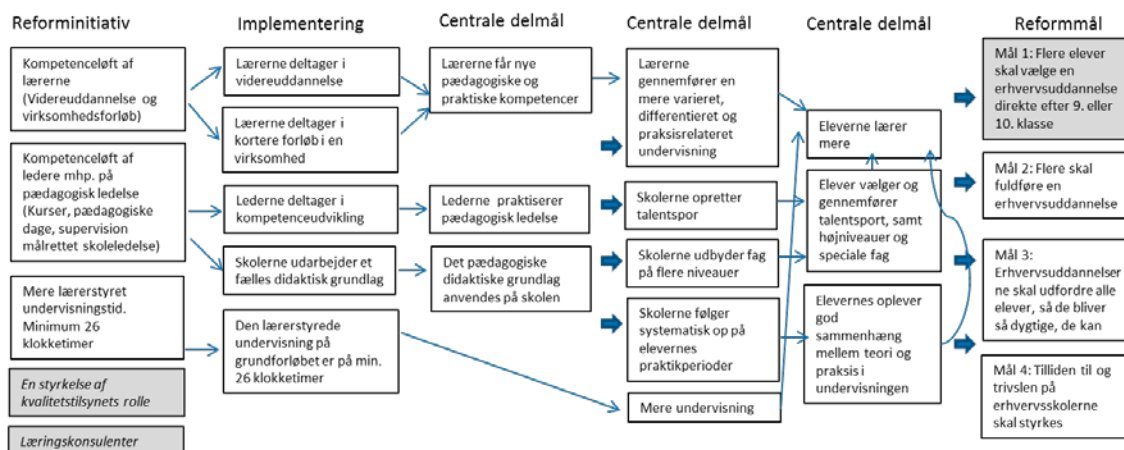
2.2.1 Forandringsteori som analytisk udgangspunkt

Undersøgelingsdesignet er opbygget omkring brug af forandringsteorier som analytisk værktøj⁵. Forandringsteorier tydeliggør sammenhængen mellem de initiativer, der iværksættes under det enkelte indsatsområde, de middelbare deltagermål og de politisk fastsatte mål med reformen.

Ethvert politisk initiativ, også de enkelte initiativer i reformevalueringen, indeholder en hypotese om, hvordan man skaber forandringer. Disse hypoteser er som oftest underforståede og implicite. Forandringsteorien ekspliciterer disse sammenhænge og anvender dem som udgangspunkt for analyserne af implementering og virkninger af de enkelte tiltag. I følgeforskningsprojektet opstilles forandringsteorier med udgangspunkt i hvert af de enkelte indsatsområder og de reforminitiativer, der ligger herunder. Forandringsteorierne udarbejdes af KORA og kvalificeres af EVA og Ministeriet for Børn, Unge og Ligestilling.

I figur 2.2 nedenfor er der angivet et eksempel på en forsimplet forandringsteori for indsatsområdet Mere og varieret undervisning.

Figur 2.2 Forandringsteori for indsatsområdet *Mere og bedre undervisning*

Note: Forandringsteorien er lettere forsimplet. Reforminitiativer i mørkegrå bokse undersøges ikke i forskningsprojektet.

Kilde: KORA 2015

Figuren viser sammenhængen mellem de enkelte reforminitiativer under indsatsområdet Mere og bedre undervisning og de fire politiske fastsatte mål for reformen. Hvis reforminitiativerne skal gøre en forskel, kræver det først og fremmest, at de implementeres, fx ved at skolerne gennemfører opkvalificering af lærere og giver muligheder for, at lærerne kan deltage i kortere opkvalificeringsforløb i virksomhederne (implementering/centrale delmål).

Hvis dette og de øvrige initiativer skal gøre en forskel, kræver det, at efteruddannelse og opkvalificeringsforløb efterfølgende påvirker lærernes undervisning, så den eksempelvis bliver mere varieret og praksisrelateret. Forskning i efteruddannelse og kompetenceudvikling viser imidlertid, at transfer fra uddannelse til ny praksis langt fra er en selvfølge. Derfor vil det være et fokuspunkt i reformevalueringen at undersøge, om efteruddannelse og

⁵ Forandringsteori kendes også under andre navne, fx programteori, theory of change, indsatsteori, interventionslogik, logiske modeller osv. For en introduktion henvises til Patton, Michael Q., (2008), *Utilization-focused Evaluation, 4th Edition*, Sage: Thousand Oaks, pp. 333 - 379 og Funnel, Sue og Rogers, Patricia (2011), *Purposeful program theory: effective use of theories of change and logic models*, San Francisco: Jossey-Bass/Wiley

kompetenceudvikling har en virkning i forhold til lærernes undervisning, og hvordan og under hvilke rammebetingelser, fx betydningen af ledelsens opbakning. Øvrige forhold, som vil have en betydning, er, at eleverne vælger og gennemfører talentsporet, højniveau- og specialefag, og at skolerne vejleder dem til at gøre dette. Erfaringerne fra erhvervsuddannelsessystemet inden reformen viser, at det ikke er givet, at dette sker (resultat på kort sigt/centrale delmål).

Endelig skal resultaterne på kort sigt føre til, at de overordnede politiske mål for reformen realiseres. For eksempel vil det sige, at alle elever bliver så dygtige, som de kan, og at flere gennemfører en erhvervsuddannelse (resultat på langt sigt).

Som eksemplet viser, er forandringsteorier velegnede til at forholde sig analytisk til de enkelte dele af erhvervsuddannelsesreformen. Forandringsteorierne genererer evalueringsspørgsmål, målepunkter og indikatorer, som anvendes til at præcisere analysen af de enkelte indsatsområder og tilhørende reforminitiativer.

Forandringsteorier er derudover velegnede til at foretage analyse af implementering, processer og virkninger af reforminitiativerne i en situation, hvor det initiativ, der evalueres, ligesom EUD-reformen implementeres på en måde, så det ikke er muligt at foretage en evaluering af effekter baseret på et kontrolgruppedesign.

I forskningsprojektet udvikles der forandringsteorier for hvert af de syv indsatsområder og de underliggende reforminitiativer. Forandringsteorierne udvikles af KORA og kvalificeres af EVA og MBUL. Forandringsteorierne motiverer, hvilke indikatorer der fokuseres på, i både baseline- og reformevaluering. Forandringsteorierne afrapporteres i forbindelse med reformevalueringen.

For hvert af de enkelte indsatsområder og de tilhørende reforminitiativer følger forskningsprojektet op og afdækker de enkelte led i forandringsteorien og analyserer, hvorvidt de forventede sammenhænge optræder. Optræder de, og kan de ønskede resultater konstateres, er det sandsynliggjort, at reforminitiativerne under de enkelte indsatsområder har fungeret efter hensigten. Hvis de forventede sammenhænge ikke optræder eller kun optræder delvist, er det omvendt sandsynligt, at reforminitiativerne under indsatsområdet ikke har fungeret efter hensigten. Undersøgelsen vil også kunne belyse, hvorfor noget fungerer, og andet ikke fungerer efter hensigten.

I forhold til sidstnævnte vurderes det, om der er tale om en teori- eller implementeringsfejl. Hvis der er tale om en *teorifejl*, betyder det, at hypotesen bag reforminitiativet baserer sig på forkerte forudsætninger i forhold til at opnå den forventede forandring for målgruppen. Er der omvendt tale om en *implementeringsfejl*, er det udtryk for, at det givne initiativ ikke er blevet tilstrækkeligt udbredt til målgruppen, eller at initiativet ikke er blevet udført i den form, som det var tiltænkt. Tabel 2.1 illustrerer forskellen mellem implementerings- og teorifejl.

Tabel 2.1 Teorifejl og implementeringsfejl

	Resultatet udebliver	Resultatet forekommer
Indsatsen implementeret	Teorifejl	Teorien bekræftet
Indsatsen ikke implementeret	Implementeringsfejl	Teorifejl/og eller implementeringsfejl

Kilde: Dahler-Larsen, Peter og Krogstrup, Hanne Kathrine (2003), *Nye veje i evaluering*, Aarhus: Systime

Det er velkendt, at centralt initierede initiativer som EUD-reformen sjældent realiseres og implementeres fuldt ud på de enkelte skoler. Der vil i praksis oftest være tale om forskellige grader af implementering. I virkeligheden er det dermed mere kompliceret, end tabellen antyder. Og i stedet for at kunne svare 'ja' eller 'nej' til spørgsmålet om, hvorvidt en indsats er implementeret eller ej, vil der kunne være forskellige grader af teori- og implementeringsfejl. Det er derfor væsentligt at undersøge, hvordan og i hvilket omfang indsatserne under de syv indsatsområder er implementeret på skolerne.

Som det fremgår af ovenstående, kombinerer en tilgang, der bygger på forandringsteori, analyser af implementering, de processer, der igangsættes, og virkningerne af reforminitiativerne. Analysen vil derudover, hvor det er muligt, inddrage vurderinger af betydningen af kontekstfaktorer, som udviklingen i økonomiske konjunkturer, erhvervsstruktur, forskellige undergrupper af elever m.m. for, om de enkelte reforminitiativer realiseres og skaber de ønskede forandringer.

2.2.2 Forskningsprojektets metodegrundlag

Forskningsprojektet er empirisk baseret på en mixed-methods tilgang, hvor der anvendes en kombination af kvantitative og kvalitative metoder. De centrale metodeelementer, som gennemføres i forbindelse med såvel baseline- som reformprojektet, er:

- *Registerdataanalyser* baseret på kohorter af grund- og hovedforløbs elever
- *Surveyundersøgelser* blandt skoleledere, undervisere og elever på henholdsvis grund- og hovedforløb samt elever i folkeskolens afgangsklasser
- *Casestudier* på seks udvalgte erhvervsskoler med interview af ledere, undervisere og elever på henholdsvis grund- og hovedforløb.

De kvantitative data (registerdata og surveydata) har høj validitet gennem anvendelse af pålidelige og kvantificerbare målinger. Den kvalitative del af projektet (casestudierne) identificerer betydninger og fortolkninger på skolerne blandt forskellige aktørgrupper, herunder processer og relationer, som er væsentlige i skolernes arbejde med reformen, og som kan bidrage til forståelsen af reformens implementering og virkning.

Den viden, som tilvejebringes i såvel baselineprojektet som reformprojektet, knytter sig til kohorter af unge – der kan følges gennem registerdata – under uddannelse før og efter reformen. Den første kohorte, 2014-kohorten, er unge, der sommeren 2014 påbegyndte grundforløbet og elever på hovedforløb i foråret 2015. Disse elever udgør den sidste årgang inden reformen. Den anden kohorte er 2015-kohorten, som udgør de første elever på grundforløb efter reformen.

Kohorterne fra 2014 og 2015 følges frem til 2018 og 2019, hvor de afslutter deres uddannelse. Der tegnes forløbsprofiler med hensyn til frafald, overgang fra grund- til hovedforløb, brugen af højniveau i uddannelsesspecifikke fag, gennemførelse, karakterer, overgang til arbejdsmarked samt overgang til videre uddannelse for de forskellige kohorter.

Derudover gennemgår elever, lærere og ledere på erhvervsuddannelserne surveys flere gange i løbet af forskningsprojektet fx for at undersøge, hvordan deres vurdering af ungdomsmiljøet og det faglige og sociale miljø på uddannelserne ændrer sig.

For at belyse eventuelle ændringer i de unges valg og opfattelse af erhvervsuddannelserne som følge af reformen inddrages spørgeskemadata fra den årlige spørgeskemaundersøgelser om uddannelsesvalg og vejledning, som gennemføres blandt alle elever i folkeskolens

afgangsklasser i samarbejde mellem MBUL, UU-centrene samt Styrelsen for IT og Læring (STIL).

Som opfølgning på surveyundersøgelserne gennemføres der casebesøg på erhvervsuddannelserne i 2015, 2016 og 2017, hvor ledere, undervisere og elever interviewes.

I reformprojektet sættes der derudover fokus på reformens implementering, herunder identificering af barrierer. I implementeringsanalysen vil det være centralt at få belyst, i hvilket omfang undervisningsstrukturen og den pædagogiske praksis er ændret i overensstemmelse med reformens mål. I denne fase foretages ligeledes en registerbaseret korrektion for den ændring af elevsammensætningen, som reformen må forventes at medføre ikke mindst som konsekvens af de indførte adgangskrav.

2.2.3 Baseline rapport for grundforløbet – den første af mange afrapporteringer

I dette afsnit uddybes formålet og metodegrundlaget for nærværende rapport, som præsenterer resultaterne af baselinemålingen på grundforløbet.

Formålet med denne rapport er at danne en referenceramme for reformprojektet ved at belyse status på såvel de undersøgte indsatsområder som de overordnede mål før reformen i forhold til de dimensioner, som vedrører grundforløbet. Det gælder bl.a. den pædagogiske praksis og undervisningstilrettelæggelsen samt elevernes trivsel på grundforløbet før reformen. Rapporten udgør således et sammenligningsgrundlag for den senere vurdering af, på hvilke områder reformen på grundforløbet lykkedes med at skabe de resultater, som parterne bag den politiske aftale har ønsket.

Baselineprojektet fokuserer på de elever, der påbegyndte grundforløbet ved sommeroptaget 2014, og det betyder, at surveyundersøgelserne med elever på grundforløbet og de tilknyttede registeranalyser er gennemført med udgangspunkt i denne gruppe. Da erhvervsuddannelserne har optag både sommer og vinter udgør de halvdelen af den sidste årgang inden reformen. Der fokuseres på sommeroptaget, fordi det er nødvendigt for os at kunne gennemføre undersøgelserne på et samlet tidspunkt på tværs af de forskellige indgange og uddannelser både før og efter reformen.

Hvad er en baselinemåling?

I en evaluering eller et følgeforskningsprojekt udgør en baseline det nulpunkt, som en fremtidig udvikling måles op imod. Målingen af baseline skal derfor foretages inden det initiativ, man følger, sættes i gang.

Dermed er vores baselineundersøgelse gennemført for at danne et sammenligningsgrundlag for at vurdere reformens funktion og virkning. Som følge heraf er baseline-rapporten primært deskriptiv i forhold til de områder, som reformen ønsker at påvirke. Den nærmere analyse af implementering og foreløbige virkninger af reformen følger i reformprojektet.

Baselinestudiet er baseret på spørgeskemaundersøgelser blandt elever og undervisere på grundforløbet, ledere af erhvervsuddannelserne, elever i folkeskolens afgangsklasser, kvalitative studier på seks udvalgte skoler og registerbaserede analyser af elevernes baggrund.

Formålet med surveyundersøgelserne er ud fra en række valgte parametre at belyse status i forhold til bl.a. undervisningsmiljøet, undervisningstilrettelæggelsen og elevernes trivsel før reformen. Casestudiet bidrager i forbindelse med baselinemålingen med konkret, praktisk og kontekstafhængig viden om de eksisterende rammer, som bliver påvirket af reformen på de seks skoler. Det handler bl.a. om de styringsmæssige og organisatoriske processer for undervisningstilrettelæggelse, medarbejdernes kompetenceopbygning og pædagogiske ledelse. Casestudiet supplerer desuden surveyundersøgelserne med dyberegående analyser af undervisningsmiljøet, undervisningstilrettelæggelsen og trivslen blandt grundforløbselever før reformen.

Registeranalysen har i baselineprojektet til formål at tegne en profil af de elever, der blev optaget på en erhvervsuddannelse før reformen. Mens surveyundersøgelserne hovedsageligt består af vurderings spørgsmål og er nedslag på bestemte tidspunkter, er registeranalyserne begrænset af de informationer, der kan fremskaffes fra de enkelte registre. Registeranalyserne baserer sig på flere kohorter, da det er muligt at gå længere tilbage i registerdata. Baselineprojektets registerdatapopulation består således af alle optagne elever på en erhvervsuddannelse i august/september de sidste fire år før reformen.

Endelig inddrages data fra MBUL's datawarehouse for erhvervsuddannelserne i forhold til status for de overordnede reformmål på baselinetidspunktet.

Foruden nærværende baselinerapport for grundforløbet, udarbejdes desuden en separat baselinerapport for hovedforløbet, som offentliggøres ultimo april 2016.

Hvordan afrapporteres data for indsatsområderne i baselinemålingen?

I baselinerapporten afrapporteres data opdelt på tre hovedområder: det tekniske område, det merkantile område og området for sundhed, omsorg og pædagogik for data fra elev- og lærersurveys.

I afrapportering af elevsurvey inddrages sammenligninger mellem elever, der stadig går på eller har afsluttet grundforløbet, og elever, der er frafaldet grundforløbet. Af hensyn til længden af rapporten afrapporteres data for elever, der er faldet fra grundforløbet, ikke i form af tabeller, men signifikante og interessante forskelle påpeges.

Af rapportering af resultater fra ledersurvey er opdelt på fire forskellige skoletyper: tekniske skoler (inklusive landbrugsskoler), handelsskoler, SOSU-skoler og kombinationsskoler, da dette har været undersøgelsesenheden i ledersurveyen.

Det kvalitative materiale fra casestudiet inddrages, hvor det uddyber og nuancerer resultater fra surveys.

2.3 Læsevejledning

Resten af rapporten er struktureret, som følger:

I *kapitel 3* rammesættes resultaterne i baselinerapporten ved at karakterisere den kohorte af elever, der påbegyndte grundforløbet i perioden 2010-2014 ud fra registerdata. Der foretages samtidig en sammenligning af kohorten af elever, der påbegyndte grundforløbet på

en erhvervsuddannelse med den tilsvarende kohorte, der på samme tid påbegyndte en gymnasial uddannelse.

Kapitel 4-11 redegør for status for de enkelte indsatsområder inden reformen.

I *kapitel 4* redegøres for resultaterne vedrørende Et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø. I *kapitel 5* for En enklere og mere overskuelig struktur, i *kapitel 6* for Bedre videreuddannelsesmuligheder, i *kapitel 7* for Fokusering af vejledningsindsatsen. I *kapitel 8* for Klare adgangskrav, i *kapitel 9* for Mere og bedre undervisning og i *kapitel 10* for Ny erhvervsuddannelse for voksne. Endelig redegør *kapitel 11* for resultaterne vedrørende Styrket uddannelsesgaranti, der er et initiativ under indsatsområdet Fortsat indsats for praktikpladser.

Kapitel 12 redegør for baselinestatus for de overordnede mål for reformen, herunder hvilke data der er tilgængelige på nuværende tidspunkt i forhold til at måle dem.

I rapportens *appendiks* beskrives dataindsamlingen, der ligger til grund for rapporten.

3 Elever på grundforløbet inden reformen

Formålet med dette kapitel er at beskrive baggrundskarakteristika for sommeroptaget 2010-2014.

Kapitlet giver dermed en baseline for karakteristika, som forældrenes uddannelsesbaggrund, karakterniveau fra folkeskolen m.m. for de elever, der optages på grundforløbet. Dette giver mulighed for i reformevalueringen at sammenligne elevernes sociale baggrund før og efter reformen og se, om der er sket ændringer. Derudover er det af metodiske grunde nødvendigt at sammenligne sommeroptaget i 2014 med sommeroptag de foregående år. På det tidspunkt, hvor baselinemålingen blev foretaget, har man i sektoren været bekendt med tankerne bag reformen, og man er blandt lærere og elever muligvis allerede gået i gang med at forberede implementeringen af den. Hvis det er tilfældet, vil det være væsentligt at tage højde for, når reformevalueringen foretager sammenligninger af eleverne før og efter reformen.

I kapitlet gennemgås først sommeroptaget i perioden 2010-2014 ud fra antal optagne elever, deres etnicitet, aldersfordeling, uddannelsesområde og forældres uddannelsesbaggrund. Derefter sammenlignes eleverne på grundforløbet med de elever, der på samme tidspunkt påbegyndte en gymnasial uddannelse.

3.1 Sommeroptag af elever på grundforløbet – 2010-2014

Analysen viser, at sommeroptaget er relativt stabilt i perioden 2010-2014. Dette er en indikation på, at der på skolerne ikke er sket ændringer inden reformen, der vil have betydning, når der skal foretages sammenligninger af erhvervsuddannelserne før og efter reformen. En undtagelse heraf er dog antallet af optagne og aldersfordelingen mellem dem, hvor der er sket et fald af 15-19-årige, dvs. i høj grad dem, der kommer lige fra 9. eller 10. klasse.

3.1.1 Fald i sommeroptaget fra 2010 til 2014

Siden 2010 er der et løbende fald i antallet af elever, der bliver optaget på grundforløbet om sommeren. Tabel 3.1 viser, at hvor der i 2010 blev optaget 30.217 elever, var det tilsvarende tal i 2014 28.405 elever. Der er således fra 2010 til 2014 sket et fald på 6 % i antallet af elever, der påbegyndte et grundforløb om sommeren, hvor det største fald skete fra 2011 til 2012.

Tabel 3.1 Antal elever, der påbegynder på et EUD-grundforløb, sommer 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Antal elever, der påbegynder grundforløb i alt	30.217	30.152	28.842	28.439	28.405
Antal elever, der påbegynder et grundforløb direkte efter 9. eller 10. klasse	16.832	15.924	14.703	13.961	13.774
Andel af elever, der påbegynder et grundforløb direkte efter 9. eller 10. klasse	56	53	51	49	48

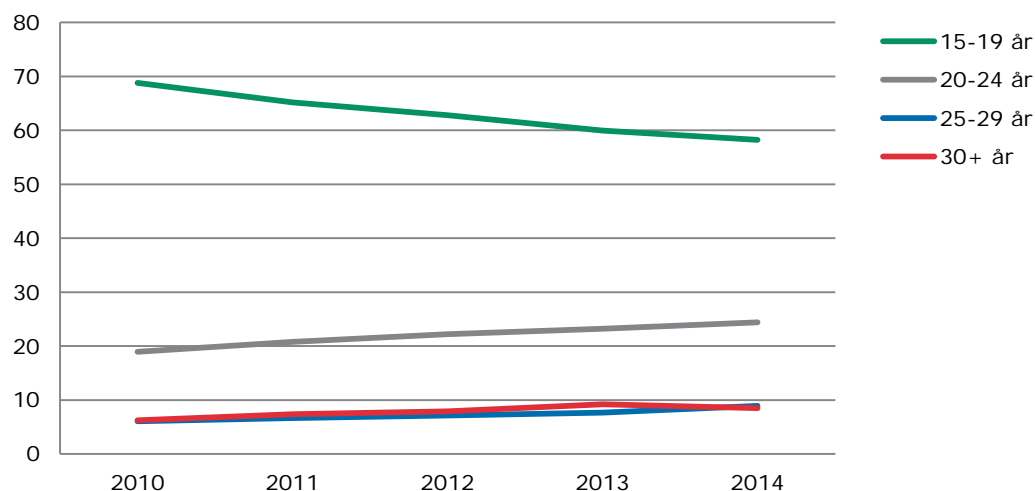
Note: Elever, der kommer direkte fra grundskolen, er defineret ved, at de senest påbegynder EUD-grundforløbet 1. september året efter, at de har afsluttet grundskolen.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

Tabel 3.1. viser, at der i årene op til reformen er sket et fald i andelen af elever, der påbegynder uddannelsen direkte efter 9. eller 10. klasse på et grundforløb. Hvor der i 2010 var 56 %, der påbegyndte et grundforløb direkte efter 9. eller 10. klasse, var det 48 % i 2014.

I figur 3.1 vises aldersfordelingen for de elever, der begyndte grundforløbet om sommeren i perioden 2010-2014. Ændringen i antallet af elever, der påbegynder uddannelsen, er især sket blandt de 15-19-årige.

Figur 3.1 Aldersfordeling blandt elever, der påbegynder grundforløbet, sommer 2010-2014

Note: Forskellen mellem 2014 (referenceåret) og henholdsvis 2010, 2011, 2012 og 2013 er testet med en tosidet t-test. Aldersfordelingen i 2014 afviger signifikant fra aldersfordelingen i 2010, 2011, 2012 og 2013.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

I figuren ses andelen af 15-19-årige, 20-24-årige, 25-29-årige og over-30-årige for hvert år. I 2010 udgjorde de 15-19-årige således 69 % af alle indskrevne. Denne andel er gradvist faldet frem til 2014, hvor de 15-19-årige udgjorde 58 %. Der har været et fald på 11 procentpoint. Andelen af både 20-24-årige, 25-29-årige og over-30-årige stiger over hele perioden. Gruppen af 20-24-årige i 2010 udgjorde 19 %, mens det tilsvarende tal i 2014 var 24 %.

3.1.2 Køns- og etnicitetsfordelingen er uændret i perioden

Køns- og etnicitetsfordelingen er uændret på grundforløbet i perioden 2010-2014.

Tabel 3.2 Køns- og etnicitetsfordeling blandt elever, der påbegynder et grundforløb, sommer 2010-2014. Procent

	2010	2011	2012	2013	2014
Mænd	59	58	58	58	58
Ikke-vestlige indvandrere	10	10	10	11	11
Antal elever	30.009	30.013	28.795	28.414	28.388

Note: Forskellen mellem 2014 (referenceåret) og henholdsvis 2010, 2011, 2012 og 2013 er testet med en tosidet t-test. Der er ingen signifikante forskelle på andelen af mænd i 2014 og 2010, 2011, 2012 og 2013. Der er signifikante forskelle på andelen af elever med en ikke-vestlig indvandrerbaggrund i 2014 og 2010, 2011 og 2012.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

Tabel 3.2 viser, at der i perioden 2010 til 2014 ikke er sket bemærkelsesværdige ændringer i hverken køns- eller etnicitetsfordelingen blandt de elever, der påbegyndte et grundforløb på sommeroptaget. 59-58 % af de indskrevne på et EUD-grundforløb er mænd og i hele perioden kommer 10-11 % fra en ikke-vestlig indvandrerbaggrund.⁶

3.1.3 Fordelingen mellem uddannelsesområder er uændret i perioden

Samtidig viser analyserne, at fordelingen af sommeroptaget mellem de forskellige uddannelsesområder uændret. Resultaterne fremgår af tabel 3.3 nedenfor.

Tabel 3.3 Uddannelsesområde blandt elever, der påbegynder et grundforløb, sommer 2010-2014. Procent

	2010	2011	2012	2013	2014
Området for sundhed, omsorg og pædagogik	12	12	12	11	12
Det tekniske område	59	59	59	59	60
Det merkantile område	29	29	29	29	29
I alt	100	100	100	100	100
Antal observationer	30.009	30.013	28.795	28.414	28.388

Note: Forskellen mellem 2014 (referenceåret) og henholdsvis 2010, 2011, 2012 og 2013 er testet med en tosidet t-test. Der er signifikante forskelle på andelen af elever, der påbegyndte en handelsuddannelse i 2014 og 2011, og signifikante forskelle på andelen af elever, der påbegyndte en teknisk uddannelse i 2014 og 2012 og 2013.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

Tabellen viser, at der ikke er sket ændringer i fordelingen af elever på uddannelsesområder i perioden. I 2014 påbegyndte 12 % af eleverne, der blev indskrevet på et grundforløb, på området for sundhed, omsorg og pædagogik, 60 % påbegyndte på det tekniske område, og 29 % påbegyndte et grundforløb på det merkantile område.

3.1.4 Andelen af elever med forældre, hvis højeste uddannelse er grundskolen, er uændret i perioden

Tabel 3.4 viser forældrenes uddannelsesbaggrund for de elever, der er mellem 16 og 17 år ved påbegyndelse af et EUD-grundforløb ved sommeroptaget i perioden 2010-2014. Uddannelsesbaggrund er målt som andelen af elever, hvis forældres højeste afsluttede uddannelse er grundskolen. Da andelen af forældre, hvis højeste uddannelse er grundskole, er faldende i befolkningen samlet set, vil man, hvis elevoptaget er uændret over tid, se et jævnt fald over perioden i denne andel af elever.

⁶ Indvandrere forstås her som indvandrere eller efterkommere. Vestlige lande er: Grønland, Finland, Island, Norge, Sverige, Færøerne, Luxembourg, Nordirland, Belgien, Frankrig, Grækenland, Holland, Irland, Italien, Portugal, Spanien, Storbritannien, Østrig, Tyskland, Cypern, Tjekkiet, Slovakiet, Malta, Polen, Ungarn, Estland, Letland, Litauen, Slovenien, USA, Canada, Japan, Australien, New Zealand. Observationer for indvandrere med et uklart oprindelsesland grupperes som ikke-vestlige indvandrere.

Tabel 3.4 Forældres uddannelsesstatus, da eleven var 15 år. Elever, der påbegynder EUD-grundforløb, sommer 2010-2014 og er 16-17 år ved påbegyndelse. Procent.

	2010	2011	2012	2013	2014
Fars og mors højeste uddannelse er grundskole	16	16	16	15	16
Antal observationer	13.802	12.640	11.252	10.160	9.941

Note: Forældrenes uddannelsesbaggrund er målt for elever, der er 16-17 år ved påbegyndelsen af grundforløbet i august eller september. Måletidspunktet er elevens 15. år.

Note: 1) Forældre, hvor vi ikke har information om deres uddannelse (ca. 1 %) indgår i denne gruppe. Forskellen mellem 2014 (referenceåret) og henholdsvis 2010, 2011, 2012 og 2013 er testet med en tosidet t-test. Den socioøkonomiske status blandt eleverne i 2014 afviger signifikant fra den socioøkonomiske status blandt eleverne i 2010, 2011.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

Af tabel 3.4 fremgår det, at antallet af elever, der er 16-17 år ved påbegyndelse af et grundforløb er faldet fra 13.802 til 9.941 fra 2010-2014, dvs. et fald på 27 %. Andelen af elever med forældre med grundskolen som højeste fuldførte uddannelse er 16 % i både 2010 og 2014, og den er dermed stort set uændret over perioden. Men denne uændrede fordeling dækker altså over, at der løbende er relativt flere elever med forældre med grundskole som højeste uddannelse i forhold til, hvor mange elever der har forældre med denne uddannelsesstatus i befolkningen.

Ovenstående analyse viser samlet set, at det lavere elevoptag er sket som et gradvist fald, der starter i 2010. Det lader dog ikke til, at der er sket markante ændringer i populationen op til reformåret, dvs. op til 2014. Der er således ikke grund til at antage, at elevpopulationen, der påbegynder et EUD-grundforløb sommeren 2014, har været påvirket af, at skolerne allerede på forhånd er begyndt at forberede reformen.

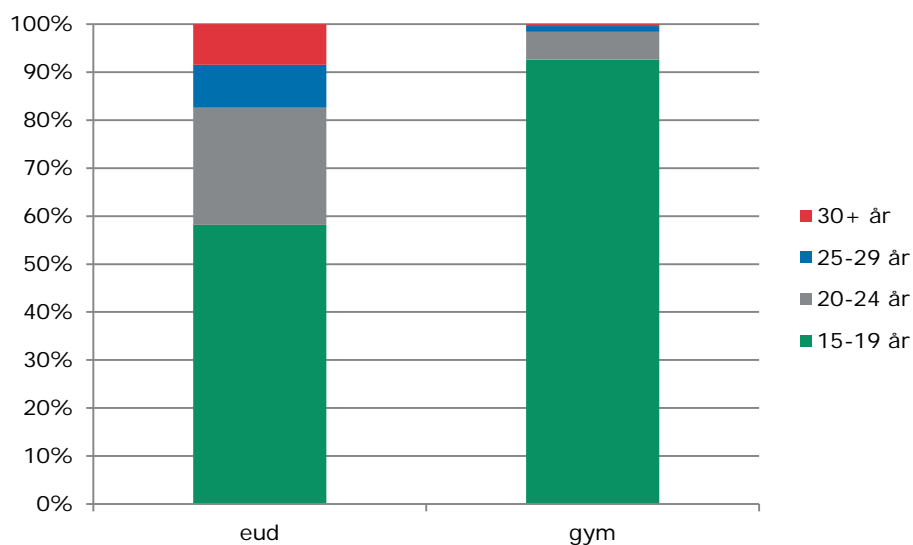
3.2 Forskel på elever, der påbegynder en erhvervsuddannelse og en gymnasial uddannelse

I det følgende afsnit karakteriseres de elever, der påbegyndte en erhvervsuddannelse sommeren 2014 ved at sammenligne dem med de elever, der på samme tidspunkt påbegyndte en gymnasial uddannelse.

3.2.1 Erhvervsuddannelsernes har flere ældre elever

Erhvervsuddannelserne havde inden reformen en mere aldersmæssigt heterogen gruppe af elever, når man sammenligner dem med de gymnasiale uddannelser. Aldersfordeling for optaget af elever på de to typer af ungdomsuddannelser, sommer 2014, fremgår af figur 3.2.

Figur 3.2 Aldersfordeling blandt elever, der påbegynder et EUD-grundforløb (EUD) og blandt elever, der påbegynder et gymnasialt forløb (GYM), sommer 2014. Procent.

Note: Antallet af elever, der påbegynder en EUD er 28,388, og antallet af elever, der påbegynder en GYM er 39,527. Forskellen mellem EUD og GYM er testet med et chi2-test. Aldersfordelingen er signifikant forskellig for de to grupper på et 5 %-niveau.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata.

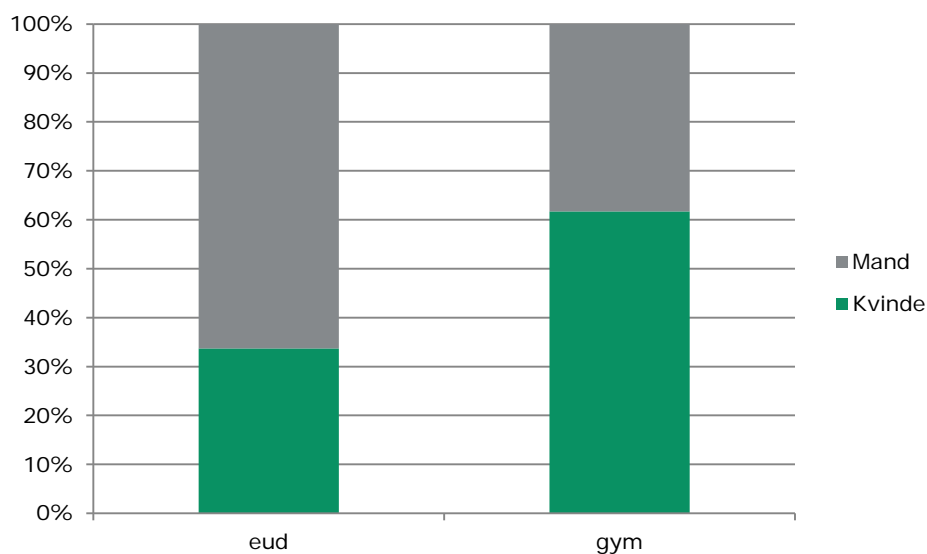
Figur 3.2 viser, at 58 % af eleverne, der påbegyndte grundforløbet sommer 2014 er mellem 15 og 19 år. 24 % er i alderskategorien 20-24 år, 9 % er mellem 25 og 29 år og 8 % er over 30 år. På de gymnasiale uddannelser er næsten alle elever mellem 15 og 19 år (93 %), når de påbegynder uddannelsen.

3.2.2 Flere mænd på erhvervsuddannelserne men færre indvandrere

For bedre at kunne sammenligne de to grupper, der påbegynder et EUD-grundforløb og et gymnasialt forløb, begrænses i de følgende tabeller populationen til de 16-17-årige, da langt de fleste elever, der påbegynder på en gymnasial uddannelse, er i denne alderskategori.

Generelt er der flere kvinder end mænd, der vælger en gymnasial uddannelse, og flere mænd end kvinder, der vælger en erhvervsuddannelse. Blandt eleverne, der påbegynder et gymnasialt uddannelsesforløb sommeren 2014, er der således 38 % mænd, mens der er 66 % mænd blandt de elever, der påbegynder på et EUD-grundforløb (se figur 3.3)

Figur 3.3 Kønsfordeling blandt elever, der påbegynder på grundforløbet (EUD) og blandt elever, der påbegynder et gymnasialt forløb (GYM) sommer 2014. Procent

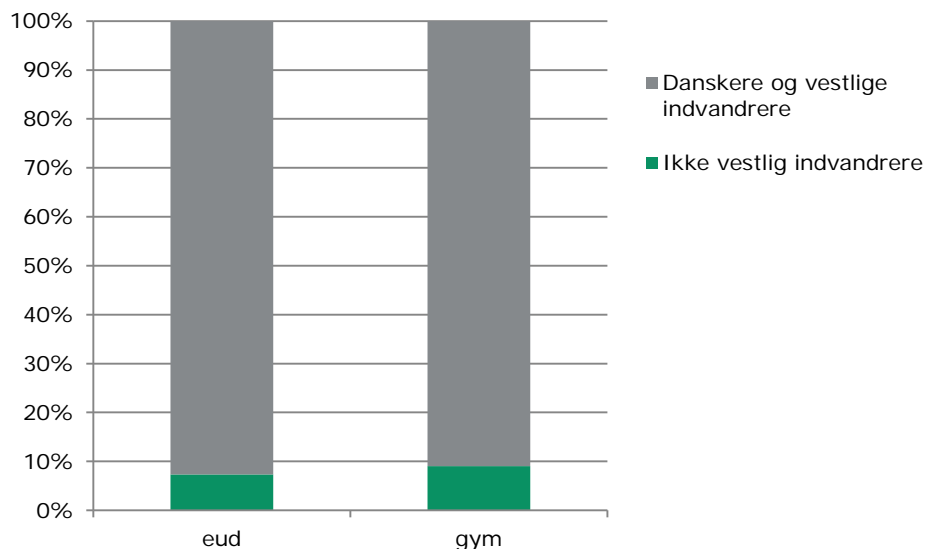

Note: Antallet af elever, der påbegynder en EUD som 16-17-årige, er 9.941, og antallet af elever, der påbegynder en GYM som 16-17-årige, er 31.358. Forskellen mellem EUD og GYM er testet med en tosidet t-test. Kønsfordelingen er signifikant forskellig på et 5 %-niveau.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

Samtidig viser tallene, at andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er højere på gymnasiet. 7 % af dem, der påbegyndte grundforløbet, har en ikke-vestlig baggrund. Sammenlignet hermed har 9 % af dem, der påbegyndte en gymnasial uddannelse en ikke-vestlig baggrund. Tallene er vist i figur 3.4.

Figur 3.4 Andelen af 16-17 årige elever med dansk og ikke-vestlig baggrund, der påbegynder et EUD-grundforløb (EUD) eller et gymnasialt forløb (GYM) sommer 2014. Procent.

Note: Antallet af elever, der starter på en EUD som 16-17-årige, er 9.941, og antallet af elever, der starter en GYM som 16-17-årige, er 31.358. Forskellen mellem EUD og GYM er testet med en tosidet t-test. Andelen af elever med ikke-vestlig baggrund er signifikant forskellig på et 5 %-niveau.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

3.2.3 Elever, der påbegynder en erhvervsuddannelse, har lavere gennemsnitskarakterer i dansk og matematik

I tabel 3.5 belyses forskelle i det faglige standpunkt for elever, der påbegyndte henholdsvis en erhvervsuddannelse og en gymnasial uddannelse i 2014.⁷ Det gennemsnitlige karakterniveau er højere blandt de elever, der starter på en gymnasial uddannelse sammenlignet med elever, der starter på et EUD-grundforløb.

Tabel 3.5 Karakter i grundskolen blandt 16-17-årige elever, der påbegynder et EUD-grundforløb (EUD) og eller et gymnasialt forløb (GYM), sommer 2014.

	EUD	GYM
Gennemsnitlig eksamenskarakter for skriftlig dansk (antal observationer)	4,2 (9.073)	7,6 (30.594)
Gennemsnitlig eksamenskarakter for skriftlig matematik (antal observationer)	4,4 (9.151)	7,5 (30.531)

Note: Antallet af elever mellem 16 og 17 år, der starter på en EUD, er 9.971, og antallet af elever, der starter en GYM, er 31.431. Forskellen mellem EUD og GYM er testet med en tosidet t-test. Der er signifikant forskel på de gennemsnitlige karakterer for elever, der på begynder et EUD-forløb, og elever, der påbegynder et gymnasialt forløb.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

Tabel 3.5 viser, at elever, der påbegyndte en gymnasial uddannelse sommer 2014, havde et gennemsnit i skriftlig dansk og skriftlig matematik på henholdsvis 7,6 og 7,5. Elever der

⁷ For elever, der har afsluttet grundskolen med 10. klasse, er det deres afgangsprøvekarakter fra 10. klasse, og for elever, der har afsluttet grundskolen med 9. klasse, er det deres afgangsprøvekarakter fra 9. klasse.

påbegyndte et EUD-grundforløb sommer 2014, havde et lavere gennemsnit, henholdsvis 4,2 og 4,4 i skriftlig dansk og matematik.

3.2.4 Forskel på familiebaggrund mellem elever, der starter på grundforløbet og en gymnasial uddannelse

Når elever på erhvervsuddannelsernes grundforløb og elever på de gymnasiale uddannelsesforløb, i samme aldersgruppe, sammenlignes, er der forskelle på forældrenes baggrundskarakteristika. 52 % af eleverne, der starter på grundforløbet på en erhvervsuddannelse, bor i en kernefamilie, dvs. sammen med både deres mor og far. Den tilsvarende andel blandt elever, der påbegynder en gymnasial uddannelse, er 66 %. Samtidig er andelen af elever, der bor i sammenbragte familier, hos enlige forældre eller alene, uden forældre, større blandt elever, der påbegynder et grundforløb på erhvervsuddannelserne sammenlignet med elever, der starter på en gymnasial uddannelse. Blandt de 16-17-årige elever, der påbegynder grundforløbet, bor 18 % i en sammenbragt familie, 28 % hos en enlig forælder, og 2 % alene. De tilsvarende tal for elever, der starter på en gymnasial uddannelse, er henholdsvis 12 % i en sammenbragt familie, 22 % hos en enlig forælder, og 1 % alene.

3.2.5 Forældres uddannelsesniveau og beskæftigelsesfrekvens er højere for elever, der starter på en gymnasial uddannelse

Uddannelsesniveaut er generelt højere blandt forældre til elever, der starter på gymnasial uddannelse, end blandt forældre til elever, der starter på grundforløbet på en erhvervsuddannelse. Resultaterne fremgår af tabel 3.6.

Tabel 3.6 Forældre karakteristika for 16-17 årige elever, der startede på et EUD-grundforløb (EUD) og et gymnasialt forløb (GYM) sommer 2014. Familietype, uddannelse, beskæftigelsesstatus og indkomst. Procent.

	EUD	GYM
<i>Familietype</i>		
Bor sammen med far og mor	52	66
Bor i sammenbragt familie	17	11
Bor hos enlig forælder	28	22
Bor alene	2	1
<i>Fars uddannelse</i>		
Grundskole eller gymnasial uddannelse	31	17
Erhvervsfaglig uddannelse	49	34
Videregående uddannelse	12	39
Ingen oplysninger om uddannelse	9	10
<i>Mors uddannelse</i>		
Grundskole eller gymnasial uddannelse	30	15
Erhvervsfaglig uddannelse	48	31
Videregående uddannelse	17	47
Ingen oplysninger om uddannelse	4,36	6,54
<i>Beskæftigelsesstatus</i>		
Far er i beskæftigelse	79	85
Mor er i beskæftigelse	75	85
<i>Gennemsnitlig forældreindkomst i kvartiler</i>		
kvartil: < 287.600	38	21
kvartil: 287.600-370.800	33	22
kvartil: 370.800-479.500	20	26
kvartil: > 479.500	8	30

Note: Antallet af elever mellem 16 og 17 år, der starter på en EUD, er 9,941, og antallet af elever, der starter en GYM, er 31,358. Forskellen mellem EUD og GYM er testet med en Chi2-test, og alle variabler viser signifikante forskelle. Den samlede familieindkomst er gennemsnittet af faren og morens bruttoindkomst i året, hvor eleverne var 16 år. For hele gruppen af elever, dvs. både EUD og GYM, der var 16-17 år, er den gennemsnitlige forældreindkomst beregnet og opdelt i fire lige store grupper. Indkomstgrænsen for hver gruppe angiver grænsen for hver kvartil. Den gennemsnitlige forældreindkomst skal være under 287.600 for at være i 1. kvartil, mellem 287.600 og 370.800 for at være i 2. kvartil, mellem 370.800 og 479.500 for at være i den 3. kvartil og over 479.500 for at være i den 4. kvartil.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

Tabellen viser, at blandt elever, der påbegynder grundforløbet, har 31 % af fædre og 30 % af mødre grundskolen eller en gymnasial uddannelse som højeste fuldførte uddannelse. De tilsvarende andele blandt elever, der starter på en gymnasial uddannelse, er 17 % for fædre og 15 % for mødre.

Henholdsvis 48 % af mødre og 49 % af fædre til elever, der påbegynder grundforløbet, har en erhvervsuddannelse. De tilsvarende andele af eleverne, der påbegynder en gymnasial uddannelse, er henholdsvis 31 % og 34 %.

Blandt eleverne, der påbegynder en gymnasial uddannelse, har 39 % af fædre og 47 % af mødre en videregående uddannelse. De tilsvarende andele blandt eleverne, der påbe-

gynder grundforløbet, er henholdsvis 12 % af fædre og 17 % af mødre, der har en gymnasial uddannelse.

Blandt eleverne på grundforløbet er 79 % af fædre og 75 % af mødre i beskæftigelse. Blandt elever, der påbegynder en gymnasial uddannelse, gælder det, at både 85 % af fædre og 85 % af mødre er i beskæftigelse.

3.2.6 Forældres gennemsnitlige indkomst er højere for elever, der påbegynder en gymnasial uddannelse

Endelig har forældre til elever, der påbegynder en gymnasial uddannelse, generelt en højere gennemsnitlig indkomst.

I tabel 3.5 er den gennemsnitlige indkomst opdelt i fire lige store dele, hvor den 1. kvartil inkluderer de 25 % med de laveste indkomster, 2. kvartil inkluderer de 25 % med de næstlaveste indkomster osv.

Tabellen viser, at 38 % af eleverne, der påbegyndte grundforløbet sommer 2014, har forældre med en gennemsnitlig indkomst i 1. kvartil, den tilsvarende andel blandt elever, der påbegynder en gymnasial uddannelse, er 21 %. 8 % af eleverne, der påbegynder grundforløbet, har forældre med en gennemsnitlig indkomst i den 4. indkomstkvartil. Den tilsvarende andel blandt elever, der påbegynder en gymnasial uddannelse, er 30 %.

4 Et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø

I dette kapitel afdækkes status før reformen for centrale delmål knyttet til reforminitiativet Et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø. Indsatsområdet har til formål at skabe et uddannelsesmiljø på grundforløbet, der er mere attraktivt for elever under 25 år, fx gennem sporopdeling og styrkede holdfællesskaber, således at de i højere grad vælger erhvervsuddannelserne frem for de gymnasiale uddannelser.

Kapitlet fokuserer på de centrale delmål, der knytter sig til indsatsområdet. Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt og bidrage til, at de overordnede mål for reformen, fx om at flere fuldfører en erhvervsuddannelse, eller at trivsel øges, er det nødvendigt, at det påvirker de unges vurdering af ungdomsmiljøet, af det sociale og faglige fællesskab, holdfællesskaber på grundforløbet og inddragelse af motion og bevægelse i undervisningen. Det vil fx kunne måles ved, at en større andel af elever på grundforløbet har en positiv vurdering af ungdomsmiljøet efter reformen end før.

4.1 Indsatsområdet "Et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø"

Et af indsatsområderne i reformen er at målrette uddannelsesmiljøet på grundforløbene mod unge under 25 år. En række undersøgelser har tidligere vist, at eleverne i grundskolen fravælger erhvervsuddannelserne, fordi de oplever dem som "et voksenmiljø" frem for et ungdomsmiljø. Samtidig viser undersøgelserne, at lærerens rolle og det sociale fællesskab har en stor betydning for elevernes indlæring og trivsel, især for de helt unge, og at erhvervsskolerne ved at arbejde med at fremme et ungdomsuddannelsesmiljø styrker et bedre undervisningsmiljø og fastholdelse af de unge i uddannelse⁸.

Indsatsområdet indeholder en række initiativer. Først og fremmest opdeles grundforløbet i et unge- og voksenspor, hvor den første del af grundforløbet udelukkende er forbeholdt elever, der påbegynder uddannelsen senest et år efter afsluttet 9. eller 10. klasse. Dermed skal Et attraktivt ungdomsuddannelsesmiljø ses i sammenhæng med reforminitiativet Ny erhvervsuddannelse for voksne, der er rettet mod elever over 25 år, og som behandles i kapitel 10.

For det andet er det tanken at styrke det sociale og faglige fællesskab på grundforløbet ved i højere grad at forankre undervisningen på grundforløbet i holdfællesskaber, sådan som eleverne kender det fra grundskolen og de gymnasiale uddannelser.

For det tredje skal erhvervsskolerne i højere grad end i dag inkludere motion og bevægelse i undervisningen, enten som integreret i andre fag eller som særskilt aktivitet. Samlet set skal grundforløbseleverne have 45 minutters motion og bevægelse dagligt.

For det fjerde skal viden og de hidtidige erfaringer med campusmiljøer mellem erhvervsuddannelser, gymnasiale uddannelser og evt. 10. klasse, kortlægges, så skoler og uddannelsesinstitutioner andre steder i landet kan drage nytte af erfaringerne, og evt. juridiske og praktiske barrierer for campusdannelse skal fjernes.

For det femte skal der være en øget informationsindsats rettet mod skoler, vejledere, unge, voksne og virksomheder om mulighederne i det nye erhvervsuddannelsessystem, og mod elever og deres forældre, for at synliggøre, at det er attraktivt at tage en erhvervsuddannelse. Som led i dette skal deltagelsen i DM i skills udbredes, fx ned i 9. klasse.

⁸ Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, s. 6

I følgeforskningsprojektet for EUD-reformen er fokus på de første tre initiativer.

Fremstillingen i kapitlet tager først og fremmest udgangspunkt i resultaterne af de tre repræsentative surveyundersøgelser blandt lærere, ledere og elever på grundforløbet på den sidste årgang inden reformen. Dette suppleres med kvalitativt materiale fra casebesøg.

4.2 Ungdomsuddannelsesmiljøet på erhvervsuddannelserne

I dette afsnit ses på de centrale delmål, der knytter sig til opdelingen af grundforløbet i et unge- og voksenspor. Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt, og bidrage til, at de overordnede mål for reformen, fx om at flere fuldfører en erhvervsuddannelse, eller at trivslen øges, er det nødvendigt, at det påvirker de unges vurdering af ungdomsuddannelsesmiljøet, af det sociale og faglige fællesskab og holdfællesskaber på grundforløbet. Det vil fx kunne måles ved, at en større andel af elever på grundforløbet har en positiv vurdering af ungdomsuddannelsesmiljøet efter reformen end før.

Baselinemålingen fokuserer på elevernes oplevelse af ungdomsuddannelsesmiljø, det sociale fællesskab, betydning af alderssammensætning samt elevernes egen motivation.

4.2.1 Forskelle mellem områder i forhold til vurdering af ungdomsuddannelsesmiljø

Tabel 4.1 viser, hvorledes elever under 25 år, der påbegyndte grundforløbet sommer 2014, og lærere, vurderer ungdomsmiljøet på grundforløbet.

Tabel 4.1 Elever under 25 år og læreres vurdering af, om der er et godt ungdomsuddannelsesmiljø på uddannelsen. Procent.

		Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Studieaktive elever ¹	Helt enig	52	30	39
	Lidt enig	21	14	18
	Hverken enig eller uenig	13	16	16
	Lidt uenig	7	15	10
	Helt uenig	8	25	17
Lærere ²	I høj grad	32	17	20
	I nogen grad	50	43	42
	I mindre grad	12	26	26
	Slet ikke	2	13	8
	Ved ikke	4	2	4

Noter:

- 1) Spørgsmålet til elever lød: *Hvor enig eller uenig er du i, at der er et godt ungdomsmiljø på skolen, for eksempel med cafeer eller fester?* Elevpopulation består af elever, der stadig går på eller allerede har gennemført deres grundforløb. Tabellen medtager alene elever under 25 år, der stadig går på grundforløbet. n=1.467, vægтет n=20.893. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.
- 2) Spørgsmålet til lærere lød: *Tænk generelt på din skole/afdeling: I hvilken grad oplever du, at der er et godt ungdomsuddannelsesmiljø på skolen/afdelingen?* Lærerpolygonen består af det merkantile område n=220, området for sundhed, omsorg og pædagogik n=144, det tekniske område n=475. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015; Lærersurvey 2015

Tabel 4.1 viser, at ungdomsmiljøet af både elever og lærere vurderes som værende bedst på det merkantile område.

73 % af eleverne under 25 år, der stadig går på eller har afsluttet grundforløbet på det merkantile område, er helt eller lidt enige i, at der er et godt ungdomsuddannelsesmiljø, fx med cafeer og fester, sammenlignet med henholdsvis 44 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik og 57 % på det tekniske område.

Samtidig er der på området for sundhed, omsorg og pædagogik og det tekniske område henholdsvis 40 og 25 % af eleverne, der ikke oplever, at der er et godt ungdomsuddannelsesmiljø på uddannelsen. Denne andel er 15 % på det merkantile område. Surveyen blandt elever viser desuden, at der ikke er forskel på vurderingen af ungdomsmiljøet mellem elever, der stadig går på grundforløbet, og elever, der er faldet fra.

Blandt lærerne finder man et billede, der ligner det blandt eleverne. 82 % af lærerne på det merkantile område vurderer i høj eller nogen grad, at der på skolen/afdelingen er et godt ungdomsuddannelsesmiljø. På området for sundhed, omsorg og pædagogik og det tekniske område er denne andel mindre, henholdsvis 60 og 62 %, og på disse to uddannelsesområder oplever henholdsvis 13 og 8 % af lærerne, at der slet ikke er et godt ungdomsuddannelsesmiljø, mod 2 % på det merkantile område.

Endelig er der, som det fremgår af tabel 4.2, et lignende billede blandt lederne.

Tabel 4.2 Ledernes vurdering af, om der er et godt ungdomsuddannelsesmiljø på uddannelsen/afdelingen. Procent.

	Merkantile skoler	SOSU-skoler	Teknisk skoler	Kombinations-skoler
I høj grad/I nogen grad	100	70	82	90
I mindre grad/slet ikke	0	30	18	10

Note: Spørgsmålet lød: *I hvilken grad oplever du, at der er et godt ungdomsuddannelsesmiljø på skolen/afdelingen?* n= 106. Ledersurveyet er gennemført på skole-/afdelingsniveau. Forskelle mellem de fire skoletyper er testet med Fishers exact-test og er signifikant på et 5 %-niveau. På grund af et lille antal observationer vises tabellen med sammenslåede kategorier.

Kilde: Ledersurvey 2015

Tabellen viser, at lederne generelt vurderer, at ungdomsuddannelsesmiljøet er godt på deres skole/afdeling. Blandt ledere på merkantile skoler og kombinationsskoler er andelen, der i høj eller nogen grad vurderer, at der er et godt ungdomsuddannelsesmiljø, henholdsvis 100 og 90 %, blandt ledere på SOSU-skoler og tekniske skoler er den tilsvarende andel 70 %.

Casebesøgene peger også på, at der på det merkantile område er flest initiativer til at skabe et ungdomsuddannelsesmiljø for eleverne; fx elevråd, festudvalg, sportsdage, talentshow, introarrangementer og -fest, gallafest og studieture til udlandet. Men både lærere og elever oplever, at mulighederne ikke udnyttes af det store flertal af elever, og at tiltag skal være lærerstyrede for at kunne gennemføres.

På det tekniske område og på området for sundhed, omsorg og pædagogik er der på case-skolerne færre tiltag, der har til hensigt at skabe et ungdomsuddannelsesmiljø uden for undervisningen. Vurderingen fra både elever og lærere er, at mange elever har et socialt liv på skolen og et andet socialt liv uden for skolen. For eksempel går eleverne i byen og holder fester med de venner, de har uden for skolen.

4.2.2 Lærerne vurderer, at den nuværende alderssammensætning har en positiv eller neutral påvirkning af grundforløbet

I de nuværende rammer for uddannelserne er der ikke nogle krav til, hvordan skolerne skal tilrettelægge undervisningsmiljøet i forhold til den aldersmæssigt differentierede elevgruppe. Med reformen er der fokus på at skabe et ungdomsuddannelsesmiljø særligt for de helt unge elever, hvor uddannelsen gennemføres i holdfællesskaber med elever i samme aldersgruppe.

I undersøgelsen er der samtidig spurgt ind til, hvordan lærerne vurderer, at samspillet mellem yngre og ældre elever påvirker det sociale miljø og det faglige miljø. Resultaterne gennemgås i tabel 4.3.

Tabel 4.3 Lærernes vurdering af, om samspillet mellem yngre og ældre elever har påvirket det sociale og faglige miljø i positiv eller i negativ retning. Procent.

	Det merkantile område (n=91)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=85)	Det tekniske område (n=216)
<i>Det sociale miljø¹</i>			
Positiv retning	48	65	69
Hverken positiv eller negativ retning	41	27	25
Negativ retning	11	7	5
Ved ikke	0	1	1
<i>Det faglige miljø²</i>			
Positiv retning	60	67	75
Hverken positiv eller negativ retning	32	26	21
Negativ retning	7	5	3
Ved ikke	1	2	1

Noter:

- 1) Spørgsmål om det sociale miljø lød: *Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe elever, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Oplever du, at samspillet mellem yngre og ældre elever generelt har påvirket det sociale miljø i positiv eller negativ retning?* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.
- 2) Spørgsmålet om det faglige miljø lød: *Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe elever, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Oplever du, at samspillet mellem yngre og ældre elever generelt har påvirket det faglige miljø i positiv eller negativ retning?* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey 2015

Tabel 4.3 viser, at lærerne overordnet set oplever, at samspillet mellem yngre og ældre elever påvirker det faglige og sociale miljø positivt. Der er dog forskelle mellem områderne. Hvor henholdsvis 65 og 69 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik og det tekniske område vurderer, at der er en positiv påvirkning på det sociale miljø, og 67 og 75 %, at der er en positiv påvirkning på det faglige miljø, er den tilsvarende andel 48 og 60 % for det merkantile område.

Casebesøgene peger også på, at der er nogle forskellige opfattelser både blandt lærere og elever af ungdomsuddannelsesmiljøet afhængigt af, hvilket område de kommer fra. På de tekniske skoler er der en stor aldersspredning inden for de enkelte hold, og der er en udbredt tilkendegivelse af, at aldersspredningen er en fordel og kan være med til at skabe et godt undervisningsmiljø. Lærere på det tekniske område peger på, at ældre elever har en positiv virkning for holdets fokus på faglighed og undervisning, mens holdets fælles sociale liv på den anden side har svære vilkår, fordi yngre og ældre elever har forskellige prioriteringer og interesser. En elev forklarer, hvordan han ser betydningen af aldersspredningen på holdet:

Med de unge fungerer klassen bedre, når de ældre kan sige til unge, at de skal holde kæft. For de unge bliver det mere seriøst, når der er nogle ældre. Man kan sagtens fornemme, når nogle ikke vil det. Men jeg ved ikke, om det kun handler om alderen. (Elev, skole B, GF Industritekniker, 27 år)

Samtidig tilkendegiver mange lærere og elever på de besøgte merkantile skoler og SOSU-skoler, at undervisningsmiljøet allerede i en vis udstrækning er aldersopdelt, og at den opdeling fungerer godt. Elever fra begge skoleformer peger også på, at et godt undervisningsmiljø afhænger meget af den enkelte elevs indstilling og motivation – og at dette varierer meget også inden for gruppen af unge elever. Både lærere og elever ser en tendens til at de elever, der kommer direkte fra grundskolen, ofte er de mindst afklarede om deres uddannelsesvalg og dermed mindre motiverede.

4.3 Undervisning i holdfællesskaber og det sociale og faglige miljø på uddannelsen

En central intention med reformen af erhvervsuddannelserne er, at det sociale og faglige miljø på grundforløbet skal styrkes. En vigtig del af dette er, at undervisningen på grundforløbet for elever under 25 år fremover – i langt højere grad end det er tilfældet i dag – skal forankres i holdfællesskaber, sådan som det sker i grundskolen eller på de gymnasiale uddannelser.

Dette afsnit fokuserer på de centrale delmål, der knytter sig til det faglige og sociale miljø og holdfællesskaber. Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt og bidrage til, at de overordnede mål for reformen, fx om at flere fuldfører en erhvervsuddannelse, eller at trivslen øges, er det nødvendigt, at det påvirker de unges vurdering af det sociale og faglige fællesskab og holdfællesskaber på grundforløbet. Det vil fx kunne måles ved, at en større andel af elever på grundforløbet har en positiv vurdering af det faglige og sociale miljø efter reformen end før.

I afsnittet præsenteres først data vedrørende det sociale miljø, derefter det faglige miljø og til sidst elevernes evne til at arbejde sammen.

4.3.1 Hovedparten af eleverne har en positiv vurdering af det sociale miljø

Undersøgelsen viser, at de fleste elever på tidspunktet for baselinemålingen har en positiv vurdering af det sociale miljø på grundforløbet. I tabel 4.4 er elevernes opfattelse af det sociale miljø opdelt i forhold til de tre uddannelsesområder.

Tabel 4.4 Elever under 25 års vurdering af det sociale fællesskab. Procent.

		Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Føler sig udenfor på skolen	Helt enig	3	0	2
	Lidt enig	6	7	5
	Hverken enig eller uenig	9	9	8
	Lidt uenig	7	5	6
	Helt uenig	75	79	79
Har det godt med kammerater	Helt enig	77	78	83
	Lidt enig	14	13	11
	Hverken enig eller uenig	6	6	4
	Lidt uenig/helt uenig	4	3	2

Note: Spørgsmålet lød: *Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om det sociale miljø?* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF, og som er under 25 år. n=1.472/1.474, vægtet n=20.964/20.992. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test. Der er ikke signifikant forskel.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabel 4.4 viser, at det på det tekniske område er 94 % af eleverne, der angiver at være helt eller lidt enige i, at de har det godt med kammeraterne. På området for sundhed, omsorg og pædagogik og det merkantile område er den tilsvarende andel 91 %.

På tværs af de tre områder, er 7-9 % af de uddannelsesaktive elever helt eller lidt enige i, at de føler sig udenfor på skolen. Her er der ikke afgørende forskelle mellem de enkelte områder. Til gengæld er der en forskel i forhold til de elever, der har afbrudt uddannelsen, hvor 22 % angiver, at de har følt sig udenfor på skolen på grundforløbet.

På tværs af de tre uddannelsesområder vurderer et flertal af lærerne, at det sociale fællesskab mellem eleverne er godt.

Tabel 4.5 Lærernes vurdering af det sociale fællesskab mellem eleverne. Procent.

	Det merkantile område (n=220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	Det tekniske område (n=475)
Meget godt	8	15	13
Godt	56	53	59
Hverken godt eller dårligt	26	21	21
Dårligt	8	10	4
Meget dårligt	1	0	0
Ved ikke	1	1	3
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe elever, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Hvor godt/dårligt er det sociale fællesskab mellem eleverne for tiden?* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

På det tekniske område vurderer 72 % af lærerne, at der er et godt eller meget godt socialt fællesskab mellem eleverne for tiden, når de tænker på den klasse eller det hold eller den gruppe elever, hvor de har flest timer.

På området for sundhed, omsorg og pædagogik og det merkantile område er den tilsvarende andel af lærere, der vurderer, at der er et godt fællesskab henholdsvis 68 og 64 %.

Casebesøgene viser, at eleverne på tværs af de deltagende skoler oplever, at det socialt-faglige fællesskab i selve undervisningssituationen er det væsentligste i forhold til deres lyst til at komme på skolen. Det er fællesskabet med deres klasse- og holdkammerater, der betyder noget, og ikke i så høj grad det bredere sociale fællesskab, som inkluderer hele skolen. Eleverne fortæller, at det sociale miljø samlet på skolen kun har en mindre eller ubetydelig rolle. Efter endt undervisning er der således et begrænset socialt miljø på skolerne. De færreste skoler oplever, at eleverne "bliver hængende" og laver ting sammen.

4.3.2 Hovedparten af eleverne er tilfredse, men en mindre gruppe vurderer, at det faglige niveau er for lavt

Eleverne er også blevet bedt om at vurdere det faglige miljø på grundforløbet. Hovedparten af eleverne er tilfredse med det faglige niveau i både de almene fag, som fx dansk og matematik og erhvervsrettede fag, som sikkerhed, arbejdsmiljø, hygiejne, indkøb, måleteknik, svejsning. Men der er samtidig en gruppe af elever, der vurderer at det faglige niveau er for lavt. Resultaterne fremgår af tabel 4.6.

Tabel. 4.6 Elever under 25 års vurdering af det faglige uddannelsesmiljø. Procent.

		Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Det faglige niveau i de almene fag	For lavt	17	21	11
	Passende	59	55	54
	For højt	3	1	3
	Har ikke almene fag	22	23	33
Det faglige niveau i de erhvervsrettede fag	For lavt	14	12	8
	Passende	84	87	90
	For højt	2	1	2

Noter:

- 1) Spørgsmålet om de almene fag lød: *Hvordan vurderer du det faglige niveau i de almene fag, fx dansk, matematik eller biologi.* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF, og som er under 25 år. n=1.469, vægtet n=20.927. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.
- 2) Spørgsmålet om de erhvervsrettede fag lød: *Hvordan vurderer du det faglige niveau i de erhvervsrettede fag, fx sikkerhed, arbejdsmiljø, hygiejne, indkøb, måleteknik, svejsning.* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF, og som er under 25 år. n=1.452, vægtet n=20.666. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

På tværs af de tre områder vurderer 57 % af eleverne, at det faglige niveau i de almene fag, som dansk, matematik og biologi, er tilfredsstillende. Som tabellen viser, er der kun mindre forskelle mellem de enkelte områder.

En del af eleverne har dog angivet, at de ikke har almene fag. Derfor er der forskel mellem de enkelte uddannelsesområder mellem andelen af elever, der vurderer, at det faglige niveau er for lavt. Andelen af elever, der vurderer, at det faglige niveau er for lavt i de almene fag er størst på området for sundhed, omsorg og pædagogik (21 %), lavere på det merkantile område (17 %) og lavest på det tekniske område (11 %).

Eleverne har også en positiv vurdering af det faglige niveau i de erhvervsrettede fag som sikkerhed, arbejdsmiljø, hygiejne, indkøb, måleteknik, svejsning. På tværs af områder er det 87 % af eleverne, der vurderer, at det faglige niveau i de erhvervsrettede fag er passende. Også her er der kun mindre forskelle mellem områderne. Her er andelen af elever, der finder, at det faglige niveau er for lavt, størst på det merkantile område (14 %) og på området for sundhed, omsorg og pædagogik (12 %), og mindst på det tekniske område (8 %).

4.3.3 Lærerne har en overvejende positiv vurdering af elevernes evne til at arbejde sammen

I undersøgelsen er lærerne samtidig blevet bedt om at vurdere det faglige fællesskab mellem eleverne ved at spørge ind til, hvor godt eller dårligt eleverne på det hold eller den klasse, hvor de har haft flest timer siden årsskiftet, arbejder sammen om faglige opgaver. Svarene fremgår af tabellen nedenfor.

Tablet 4.7 Lærernes vurdering af, hvor godt eller dårligt eleverne for tiden arbejder sammen om faglige opgaver. Procent.

	Det merkantile område (n=220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	Det tekniske område (n=475)
Meget gode	6	8	9
Gode	53	50	45
Hverken gode eller dårlige	23	28	33
Dårlige	15	11	9
Meget dårlige	1	2	1
Ved ikke	1	1	2
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe elever, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Hvor gode/dårlige er eleverne for tiden til at arbejde sammen om de faglige opgaver, fx i gruppearbejde og projekter?* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Som det fremgår af tabellen, har flertallet af lærere på tværs af de tre områder en positiv opfattelse af elevernes evne til fagligt samarbejde. Andelen af lærere, der mener, at eleverne enten er gode eller meget gode til fagligt samarbejde, er henholdsvis 59 % på det merkantile område, 58 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik og 54 % på det tekniske område.

Det gælder dog, at andelen af lærere, der vurderer, at eleverne er meget gode til at arbejde sammen er under 10 % på alle tre uddannelsesområder, og at der er en andel af lærere, på mellem 23 % (det merkantile område) og 33 % (det tekniske område), der hverken mener, eleverne er gode eller dårlige til at samarbejde.

4.4 Motion og bevægelse i undervisningen

Med reformens indførelse af 45 minutters motion og bevægelse om dagen er det hensigten, at fremme sundhed, motivation, læring og dannelse af relationer hos eleverne.

Afsnittet fokuserer på de centrale delmål, der knytter sig til motion og bevægelse. Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt og bidrage til at de overordnede mål for reformen, fx om at flere fuldfører en erhvervsuddannelse, eller at trivslen øges, er det nødvendigt, at flere elever dyrker motion på grundforløbet. Det vil fx kunne måles ved, at en større andel af elever på grundforløbet har en positiv vurdering af det faglige og sociale miljø efter reformen end før.

I afsnittet ses først på data vedrørende det sociale miljø, derefter det faglige miljø og til sidst elevernes evne til at arbejde sammen.

I baselinemålingen er fokus på, om eleverne før reformen dyrker motion eller idræt som en del af det planlagte undervisningsforløb. Endvidere undersøges det, om lærerne integrerer motion og bevægelse i undervisningen, samt hvilke muligheder der er for motion og bevægelse på skolerne i forhold til faciliteter.

4.4.1 Elever på området for sundhed, omsorg og pædagogik dyrker mest motion i undervisningen

I undersøgelsen er eleverne blevet spurgt, om de dyrker motion som en del af undervisningen. Resultaterne viser, at der er betydelige forskelle mellem områderne.

Tabel 4.8 Andelen af elever, som dyrker motion/idræt som en del af undervisningen

Andel af elever, der dyrker motion som en del af undervisningen	
	%
Området for sundhed, omsorg og pædagogik	73
Det tekniske område	25
Det merkantile område	16

Note: Spørgsmålet lød: *Dyrker I motion eller idræt på skolen som en del af det planlagte undervisningsforløb?* Population er både studieaktive og frafaldne elever. $n=1.945$, vægtet $n=28.604$. Forskelle mellem uddannelsesområderne er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau. Der er ikke signifikant forskel på frafaldne og studieaktive elever.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabel 4.8 viser, at der er forskel på, hvor stor en andel af eleverne, der svarer ja til, at de dyrker motion eller idræt på skolen som en del af det planlagte undervisningsforløb på de tre forskellige uddannelsesområder. I alt 73 % af eleverne på området for sundhed, omsorg og pædagogik svarer ja til, at de dyrker motion eller idræt, mens 25 % af eleverne på det tekniske område og 16 % på det merkantile område svarer ja til, at de dyrker motion eller idræt på skolen som en del af det planlagte undervisningsforløb.

Lærernes besvarelser viser, som det fremgår af tabel 4.9, et lignende billede.

Tabel 4.9 Andelen af lærere som integrerer motion og bevægelse i undervisningen

Andel af lærere, der har svaret stor vægt	
	%
Det merkantile område (n=220)	5
Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	21
Det tekniske område (n=475)	10

Note: Spørgsmålet lød: *Hvordan vægter du følgende i din undervisning? At integrere motion og bevægelse i undervisningen?* Spørgsmålet havde følgende svarmuligheder: 'Stor vægt', 'Nogen vægt', 'Mindre vægt', 'Slet ingen vægt', 'Ved ikke'. De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Hvor 21 % af lærerne på området for sundhed, omsorg og pædagogik tillægger motion stor vægt, gælder det 10 % af lærerne på det tekniske område og 5 % af lærerne på det merkantile område.

De kvalitative studier viser, at motion og bevægelse i baselinemålingen har et begrænset omfang. Motion synes at indgå usystematisk og ofte koblet op til den enkelte lærers undervisning. Motionen indgår i forskellige former, og der kan eksempelvis være tale om walk-and-talk, kropslige øvelser, eller boldspil som pause fra tavleundervisning.

Særligt på det merkantile område peger lærerne på, at de i løbet af året har afprøvet forskellige fysiske øvelser, men at elevernes manglende lyst til at deltage i øvelserne har bevirket, at de hen over året er ophørt med at lægge fysisk aktivitet ind i undervisningen. Både lærere og elever oplever, at det kan være svært at motivere eleverne til at deltage i fysisk aktivitet i løbet af dagen. Eleverne peger særligt på, at de ikke har lyst til at komme til at svede og evt. lugte dårligt som følge af aktiviteterne.

Nogle lærere og elever fra det tekniske område peger dog på, at de af og til afbryder undervisningen for at spille fx fodbold eller basketball, og at de fleste elever på disse uddannelser ser en sådan afbrydelse af undervisningen som noget positivt.

SOSU-skolerne adskiller sig også i det kvalitative data fra de øvrige områder ved, at lærerne i langt højere grad omtaler brugen af kropslig bevægelse som pauser fra tavle- og klasseværelsesundervisningen som en del af undervisningen. Tilsvarende fortæller eleverne, at de fx spiller bold midt i en time som pause, og at de sætter pris på den type pauser fra den traditionelle undervisning. En elev forklarer:

Vi sidder maks. 20-30 min. Så skal vi op og bevæge os! Det er så godt.
(Elev, SOSU-skole)

En af de interviewede lærere på social- og sundhedsområdet, som underviser i idræt, oplever dog også en vis modstand blandt eleverne mod fysiske aktiviteter i undervisningen, fordi nogle elever føler sig sårbare og udstillede, når de skal bruge deres krop.

4.4.2 Elever og lærere på området for sundhed, omsorg og pædagogik vurderer at have de bedste faciliteter til motion

En af årsagerne til, at der er den største andel af elever på området for sundhed, omsorg og pædagogik, der dyrker motion som en del af undervisningen, er formentlig, at det også er her, at eleverne vurderer at have de bedste faciliteter.

Tabel 4.10 Elevernes vurdering af skolens faciliteter, fordelt på område. Procent.

		Gode	Mindre gode	Dårlige	Ikke relevant	Ved ikke
Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Motion og idræt	53	19	13	14	1
	At klæde om	47	18	19	14	2
Det tekniske område	Motion og idræt	25	11	18	46	1
	At klæde om	41	16	12	29	2
Det merkantile område	Motion og idræt	20	12	16	51	1
	At klæde om	17	8	18	54	3

Note: Spørgsmålet lød: *Hvad synes du om skolernes lokaler, når det gælder...* Population er både studieaktive og frafaldne elever. n=1.946 vægtet n=26.625. De vægtede fordelinger er vist/de faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem uddannelsesområderne er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabel 4.10 viser, hvordan eleverne svarer på spørgsmålene: *Hvad synes du om skolens lokaler, når det gælder i) muligheden for motion og idræt ii) muligheden for at klæde om?*

På det merkantile område svarer omkring halvdelen af eleverne 'ikke relevant' til de to spørgsmål (henholdsvis 51 og 54 %), på det tekniske område svarer 46 % 'ikke relevant' til muligheden for motion og idræt samt 29 % 'ikke relevant' til muligheden for at klæde om.

I lighed med resultaterne ovenfor, er andelen af elever, der vurderer mulighederne som gode, størst på området for sundhed, omsorg og pædagogik. Her svarer 53 og 47 %, at henholdsvis muligheden for motion og idræt og for at klæde om er gode. På det tekniske område er dette henholdsvis 25 og 41 %, og på det merkantile område er andelen lavest med henholdsvis 20 og 17 %.

Elever på flere skoler udtrykker i de kvalitative interview, at skolernes faciliteter ikke er gode nok til at dyrke reel idræt, mens andre alene anser motion som en del af valgfaget idræt. Der opleves en splittelse mellem elever, som ønsker bedre faciliteter og mere motion, og andre elever, som udviser modstand mod mere motion i undervisningen.

Lærernes vurdering af skolens/afdelingens faciliteter i forhold til motion/bevægelse ligner, som det fremgår af tabel 4.11, elevernes.

Tabel 4.11 Lærernes vurderinger af skolens/afdelingens faciliteter i forhold til motion/bevægelse

	Andele af lærere, der har svaret i høj grad/i nogen grad
	%
Det merkantile område (n=220)	30
Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	60
Det tekniske område (n=475)	40

Note: Spørgsmålet lød: *I hvilken grad giver skolens/afdelingens fysiske rammer og udstyr mulighed for motion og bevægelse?* Forskelle mellem uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau

Kilde: Lærersurvey, 2015

En mindre andel af lærere på det merkantile (30 %) og tekniske (40 %) område er positive i deres vurderinger af muligheden for motion og bevægelse. Dette skal ses ift., at der blandt lærerne på området for sundhed, omsorg og pædagogik er et flertal af lærerne (60 %), der i høj eller nogen grad vurderer at have tilstrækkelige faciliteter til motion og bevægelse.

Flere lærere udtrykker i de kvalitative interview, at der er manglende eller utilstrækkelige faciliteter til fysisk aktivitet. Samtidig peger flere af lærerne og eleverne på, at det nye reforminitiativ bliver udfordrende at implementere.

Også lederne er blevet bedt om at vurdere, om de fysiske rammer på skolen/afdelingen giver mulighed for motion og bevægelse. De er generelt set mere positive end lærerne, muligvis fordi de føler sig mere forpligtede af reformen, eller fordi de i mindre grad står med de konkrete udfordringer, når det drejer sig om motion og bevægelse. Blandt lederne vurderer 65 %, at de fysiske rammer for motion og bevægelse i høj eller nogen grad er til stede på skolen/afdelingen. Resultaterne opdelt på skoletyper fremgår af tabel 4.12.

Tabel 4.12 Ledernes vurdering af, om de fysiske rammer på skolen/afdelingen giver mulighed for motion og bevægelse. Procent.

	Merkantile skoler	SOSU-skoler	Teknisk skoler	Kombinations-skoler
I høj grad/ I nogen grad	44	68	69	70
I mindre grad/ slet ikke	56	33	31	30

Note: Spørgsmålet lød: *I hvilken grad giver de fysiske rammer og udstyr på skolen eller afdelingen, som du har ansvar for, mulighed for motion og bevægelse?* n= 105. De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de fire skoletyper er testet med chi2-test og er ikke signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Ledersurvey, 2015

Tabellen viser, at vurderingen af de fysiske rammer afhænger af skoletyper. Hvor henholdsvis 68, 69 og 70 % af lederne på SOSU-skoler, tekniske skoler og kombinationsskoler i høj eller i nogen grad vurderer, at de har fysiske rammer på skolen/afdelingen, der giver mulighed for bevægelse, gælder det 44 % af lederne på de merkantile skoler.

5 Enklere struktur og mere overskuelighed

I dette kapitel afdækkes status før reformen for centrale delmål knyttet til reforminitiativet Enklere struktur og mere overskuelighed. Indsatsområdet har til formål at gøre det lettere og mere overskueligt for unge i 9. og 10. klasse at vælge en erhvervsuddannelse, ved at grundforløbene forenkles fra de nuværende erhvervsfaglige fællesindgange til fire brede hovedområder. De nye grundforløb skal både give eleverne grundlæggende erhvervsfaglige og almene kompetencer, og bedre tid og grundlag for deres valg af hovedforløb.

Kapitlet fokuserer på centrale delmål, der knytter sig til indsatsområdet. Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt og bidrage til de overordnede mål for reformen, fx om at flere unge vælger en erhvervsuddannelse efter 9./10. klasse, eller flere fuldfører en erhvervsuddannelse, betyder det, at elever på grundforløbet skal opleve, at de bliver mere afklarede i forhold til deres valg af hovedforløb/uddannelse.

5.1 Indsatsområdet "Enklere struktur og mere overskuelighed"

Intentionen med dette indsatsområde er at gøre det lettere og mere overskueligt for unge i 9. eller 10. klasse at vælge en erhvervsuddannelse, så de ikke fravælger erhvervsuddannelserne, fordi de ikke har en præcis forestilling om, hvad de vil. Af denne grund reduceres antallet af indgange til erhvervsuddannelserne fra 12 til fire. Hensigten med at reducere antallet af indgange er at gøre uddannelsesmulighederne mere enkle og overskuelige, da de unge fremover kun skal forholde sig til disse fire områder.

Derudover ændres grundforløbet, så det består af 1. del og 2. del, som tilbyder gradvis specialisering og senere uddannelsesvalg end tidligere. Det samlede grundforløb varer 40 skoleuger. Eleverne vælger fagretning efter to uger og uddannelse efter 20 uger, når grundforløbets 1. del afsluttes. Det vil sige, at man først på grundforløbets 2. del målretter sig mod en af de 107 erhvervsuddannelser. Muligheden for forlængelse af grundforløb er endvidere bortfaldet.

Endelig indføres der adgangskrav for optagelse på hovedforløb, herunder en bestået grundforløbsprøve og krav til specifikke fag/niveauer. De faglige udvalg udarbejder varedklara-tioner, som skal give en overskuelig og overordnet oplysning om deltagerforudsætningerne på hovedforløbet.

Hensigten med den del af reforminitiativet er at øge opmærksomheden om, at der forudsættes en indsats for at kvalificere sig til hovedforløbet samt at teste elevernes kompetencer i forhold til kravene på hovedforløbet. Både før og efter reformen har skolernes vejledning i forhold til hovedforløbet været central i forhold til at give eleverne et tilstrækkeligt godt grundlag til at kunne vælge sig ind på et hovedforløb. Denne vejledning bliver ikke mindre vigtig med indførelsen af adgangskrav for optagelse på hovedforløbet.

Endelig er intentionen at udbrede EUX ved at tilbyde EUX på alle relevante uddannelser inden for alle fire hovedområder og ved, at valget af EUX ikke længere skal betyde en tidsforlængelse af grundforløbet.

I følgeforskningsprojektet for EUD-reformen er fokus på indførelsen af fire hovedområder, målretning af grundforløbets 2. del og adgangskrav for optagelse på hovedforløb.

Fremstillingen i kapitlet tager udgangspunkt i data fra surveyet blandt elever på grundforløbet.

5.2 Valg af hovedforløb

I baselinemålingen undersøges det, hvorvidt eleverne ved, hvilken uddannelse de vil i gang med efter grundforløbet, og i hvilken grad eleverne vurderer, at grundforløbet (og vejledningen på grundforløbet) har været med til at kvalificere deres valg. Hvis initiativerne indeholdt i reformen under "En klarere og mere overskuelig struktur" virker efter hensigten, vil man i reformevalueringen se, at denne andel øges.

I baselinemålingen ses på skolernes vejledning i forhold til hovedforløbet og elevernes tilfredshed med denne på baggrund af casestudierne.

5.2.1 Variation mellem områderne i forhold til elevernes afklarethed over, hvilket hovedforløb de ønsker

Tabel 5.1 viser, om de uddannelsesaktive elever på grundforløbet er klar over, hvilken uddannelse de vil i gang med efter grundforløbet. Resultaterne viser, at der er store forskelle mellem de enkelte områder.

Tabel 5.1 Elevernes afklarethed over, hvilken uddannelse de vil i gang med efter grundforløbet. Procent.

	Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Ja	61	95	79
Nej	39	5	21

Note: Spørgsmålene lød: *Ved du hvilken uddannelse du kunne tænke dig at gå i gang med efter grundforløbet?* Spørgsmålet er kun stillet de elever, der er uddannelsesaktive (ikke de elever, som er faldet fra grundforløbet, eller som allerede har afsluttet det). n= 1613, vægtet n=23.673. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey, 2015

Tabellen viser, ikke overraskende, at eleverne på området for sundhed, omsorg, omsorg og pædagogik er mest klar over, hvilket hovedforløb de ønsker at gå på, da området inden reformen var knyttet til et begrænset udbud af hovedforløb. 95 % af eleverne på området for sundhed, omsorg og pædagogik var på tidspunktet for undersøgelsen klar over, hvilket hovedforløb de kunne tænke sig at gå på efter grundforløbet. Samtidig gælder det, at det ikke er overraskende, at andelen af elever på det merkantile område, der ved, hvilket hovedforløb de kunne tænke sig at gå i gang med, er lavere (61 %), da det merkantile grundforløb inden reformen var toårigt, og de således på undersøgelsestidspunktet har haft op imod halvandet år til at afklare deres valg.

Tabel 5.2 viser lærernes vurdering af, hvor stor en andel af eleverne der ved grundforløbets start var sikre på, hvilken specifik erhvervsuddannelse de ønskede at gennemføre.

Tabel 5.2 Lærernes vurdering af, hvor stor en andel af eleverne der ved grundforløbets start var sikre på, hvilken specifik erhvervsuddannelse de ønskede at gennemføre. Procent.

	Det merkantile område (n = 210)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n = 128)	Det tekniske område (n = 388)
Ingen	2	0	1
1-25 %	31	6	11
26-50 %	20	14	14
51-75 %	26	31	31
76-99 %	8	38	31
Alle	4	7	8
Ved ikke	9	4	3
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Vi vil bede dig tænke på de elever, der aktuelt er på holdet/i klassen/i gruppen, og angive et skøn: Hvor stor en andel af eleverne var ved grundforløbets start sikre på, hvilken specifik erhvervsuddannelse de ønskede at gennemføre?* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem lærerne på de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Helt overordnet viser tabellen, at flere lærere på det merkantile område vurderer, at under halvdelen af eleverne ved grundforløbets start var sikre på, hvilken specifik erhvervsuddannelse de ønskede at gennemføre. Til sammenligning vurderer flere af lærerne inden for området for sundhed, omsorg og pædagogik og det tekniske område, at størstedelen af eleverne var sikre på, hvilken specifik erhvervsuddannelse eleverne ønskede at gennemføre.

Mange af eleverne fortæller i de kvalitative studier, at de er klar over, hvilket hovedforløb de gerne vil fortsætte på efter grundforløbet, hvilket understøtter resultaterne fra surveyundersøgelserne. Deres afklaring skyldes ofte, at de tidligt har haft en klar forestilling om et endeligt erhverv eller karriere efter uddannelsen, såsom slagter, ingeniør eller kok.

Det begrænsede udbud af hovedforløb på området for sundhed, omsorg og pædagogik synes også at skinne igennem i de kvalitative studier. Lærerne beretter også, at vejledningsopgaven i forhold til elevernes hovedforløb er overskuelig.

Tabel 5.3 viser lærernes vurdering af, hvor stor en andel af eleverne der er realistiske i deres valg af hovedforløb i relation til egne forudsætninger.

Tabel 5.3 Lærernes vurdering af, hvor stor en andel af eleverne der er realistiske i deres valg af hovedforløb i relation til egne forudsætninger. Procent.

	Det merkantile område (n = 210)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n = 128)	Det tekniske område (n = 388)
Ingen	0	0	1
1-25 %	12	11	12
26-50 %	24	33	26
51-75 %	37	34	38
76-99 %	16	20	18
Alle	3	1	2
Ved ikke	9	2	3
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Vi vil bede dig tænke på de elever, der aktuelt er på holdet/i klassen/i gruppen, og angive et skøn: Hvor stor en andel af eleverne, vurderer du, er realistiske i deres valg af hovedforløb i relation til egne forudsætninger?* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem lærerne på de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey 2015

Tallene i tabel 5.3 er stort set identiske på tværs af de tre områder. Lidt over en tredjedel vurderer, at 51-75 % af deres elever er realistiske i deres valg af hovedforløb. Denne andel varierer fra 37 % på det merkantile område til 34 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik og 38 % på det tekniske område. Derudover vurderer 16 % på det merkantile område, 20 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik og 18 % på det tekniske område, at 76-99 % af deres elever er realistiske i deres valg af hovedforløb. Dog er der signifikant flere lærere på det merkantile område, der svarer 'Ved ikke' på dette spørgsmål.

5.2.2 Grundforløbet hjælper i nogen grad til afklaring af hovedforløb

Endelig er det undersøgt i hvilken grad, det er grundforløbet, der har hjulpet eleverne på sommeroptaget 2014 med at blive afklarede i forhold til deres uddannelsesvalg.

Tabel 5.4 viser, i hvilken grad grundforløbene har hjulpet eleverne til at afklare, hvilken uddannelse, de ønsker at gå i gang med efter grundforløbet.

Tabel 5.4 Elevernes vurdering af, om grundforløbet hjælper med afklaring af uddannelsesvalg. Procent.

	Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
I høj grad	33	61	48
I nogen grad	33	19	24
I mindre grad	15	10	11
Slet ikke	19	11	18

Note: Spørgsmålet lød: *I hvilken grad har grundforløbet hjulpet dig til at afklare, hvilken uddannelse du ønsker at gå i gang med bagefter?* Elevpopulation består af uddannelsesaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. n=1.312, vægtet n=19.201. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey, 2015

Tabellen viser, at 66 % af eleverne på det merkantile område mener, at grundforløbet har hjulpet med afklaring af, hvilken uddannelse de ønsker at gå i gang med bagefter, mens den tilsvarende andel er 80 % af elever inden for området for sundhed, omsorg og pædagogik og 72 % af eleverne på det tekniske område.

Det ses således, at særligt elever inden for området for sundhed, omsorg og pædagogik er klar over, hvilken uddannelse de gerne vil i gang med efter grundforløbet, og at 80 % i høj eller nogen grad har fundet hjælp til at afklare dette gennem grundforløbet. Som omtalt ovenfor må forklaringen på dette søges i det begrænsede antal hovedforløb, der knytter sig til grundforløbet på dette område.

Når de uddannelsesaktive elever sammenlignes med de elever, der har afbrudt grundforløbet, er der forskel. 71 % af de uddannelsesaktive svarer, at de i høj grad eller nogen grad er blevet afklarede på grund af grundforløbet, mens den tilsvarende andel blandt de elever, der har afbrudt grundforløbet, er 51 %. 17 % af de uddannelsesaktive elever svarer 'slet ikke' mod 29 % af de elever, der har afbrudt.

Tabel 5.8 viser lærernes vurdering af, hvor stor en andel af eleverne, der har tilstrækkelig viden om de faglige krav på de hovedforløb, som de orienterer sig imod.

Table 5.5 Lærernes vurdering af, hvor stor en andel af eleverne der har tilstrækkelig viden om de faglige krav på de hovedforløb, som de orienterer sig imod. Procent.

	Det merkantile område (n = 210)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n = 128)	Det tekniske område (n = 388)
Ingen	4	2	2
1-25 %	29*	18	22
26-50 %	19*	37*	26
51-75 %	19*	29	27
76-99 %	14	9	16
Alle	2	2	2
Ved ikke	13*	3*	5*
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Vi vil bede dig tænke på de elever, der aktuelt er på holdet/i klassen/i gruppen, og angive et skøn: Hvor stor en andel af eleverne har tilstrækkelig viden om de faglige krav på de hovedforløb, som de orienterer sig imod? De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem lærerne på de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

På det merkantile område vurderer 52 % af lærerne, at højst 50 % af eleverne har tilstrækkelig viden om de faglige krav. Det gælder 50 % af lærerne på det tekniske område og 56 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik. Signifikant flere lærere på det merkantile område vurderer, at kun 1-25 % af eleverne har tilstrækkelig viden om de faglige krav på de hovedforløb, de orienterer sig mod.

Det må tages i betragtning, at lærerne vurderer elever på interviewtidspunktet (april-juni), og at det pga. løbende optag og grundforløb af forskellig varighed ikke kan fastslås, hvor langt den enkelte elev er i sit grundforløb på dette tidspunkt. Tallene giver dog en indikation på, om lærerne vurderer, at eleverne, tidspunktet taget i betragtning, har den tilstrækkelige viden.

I det kvalitative materiale fra casestudierne giver lærerne udtryk for to forskellige holdninger. Nogle beskriver, at de anser vejledning af elever til hovedforløb for at være en del af opgaven som underviser på grundforløb. Implicit synes der at være tale om et skel mellem på den ene side en vejledning til hovedforløb og afklarende samtaler som led heri, og på den anden side vejledning i praktikpladssøgning og virksomhedskontakt. Andre omtaler ikke vejledning som led i den løbende dialog med eleverne om deres valg af hovedforløb, og de synes ikke at opfatte sig selv som vejledere for elevernes valg af hovedforløb.

Elevernes oplevelse af vejledningen, som en del af grundforløbet, er for nogle elevers vedkommende overvejende positivt. De omtaler vejledningen som god og hjælpsom. Andre elever udtrykker frustration og afmagt i forhold til eksempelvis at finde praktikplads til hovedforløbet.

6 Bedre videreuddannelsesmuligheder

I dette kapitel afdækkes status før reformen knyttet til reforminitiativet Bedre videreuddannelsesmuligheder. Indsatsområdet har til formål at øge erhvervsuddannelsernes attraktivitet ved at skabe klarere veje til videregående uddannelse. Det sker fx gennem, at alle erhvervsuddannelser på mindst tre år fremover skal give adgang til alle erhvervsakademiuddannelser, hvis de specifikke adgangskrav er opfyldt.

I kapitlet ses på centrale delmål, der knytter sig til indsatsområdet. Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt og bidrage til de overordnede mål for reformen, som fx at flere skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse, er det væsentligt, at det påvirker de unges opfattelse af erhvervsuddannelsens attraktivitet. Det vil fx kunne måles som andelen af unge, der vælger en erhvervsuddannelse, fordi de ser det som en attraktiv mulighed, hvis man ønsker en videregående uddannelse bagefter.

6.1 Indsatsområdet "Bedre videreuddannelsesmuligheder"

Et af indsatsområderne i reformen er at give unge, der tager en erhvervsuddannelse bedre muligheder for at tage en videregående uddannelse. Derfor bliver erhvervsuddannelser med en normeret varighed på mindst tre år fremover adgangsgivende til samtlige erhvervsakademiuddannelser, givet at eventuelt specifikke adgangskrav er opfyldt. Desuden bliver fag, der er taget på højt niveau på erhvervsuddannelserne fremover sidestillet med gymnasiale fag i forhold til at opfylde de specifikke adgangskrav til en videregående uddannelse. Endelig er det intentionen at gøre flere erhvervsuddannelser adgangsgivende til relevante universitetsbacheloruddannelser samt professionsbacheloruddannelser.

I følgeforskningsprojektet for EUD-reformen er fokus på alle tre initiativer.

Fremstillingen i kapitlet tager først og fremmest udgangspunkt i resultaterne af surveyundersøgelsen blandt elever. Dette suppleres med kvalitativt materiale fra casebesøg.

6.2 Muligheden for en videregående uddannelse har betydning for flere elever på området for sundhed, omsorg og pædagogik end elever på det tekniske og merkantile område

Med lovændringen vedrørende adgangen til erhvervsakademiuddannelserne er det hensigten, at eleverne på erhvervsuddannelser af mindst tre års varighed får bedre muligheder for, at deres uddannelse er adgangsgivende til videregående uddannelser.

I baselinemålingen er fokus på, om eleverne oplever, at det har betydning for deres valg af en erhvervsuddannelse, at uddannelsen er adgangsgivende til en videregående uddannelse. Hvis initiativerne på indsatsområdet er effektive vil man se, at denne andel øges.

Tabel 6.1 viser, hvorvidt muligheden for at læse videre efter endt EUD havde betydning for deres valg af uddannelse.

Tabel 6.1 Elevernes vurdering af, om muligheden for at læse videre bagefter havde betydning for deres valg af uddannelse. Procent.

	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område	Det merkantile område
Ja	73	48	54
Nej	27	52	46

Note: Spørgsmålet lød: *Havde det, at man kan læse videre bagefter, betydning for dit valg af uddannelsesvalg?* Elevpopulation består af elever, der stadig går på eller allerede har gennemført deres grundforløb. Tabellen medtager alene studieaktive elever. n=1.711, vægtet n=25.164. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem uddannelsesområderne er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabellen viser, at muligheden for at læse videre efter afsluttet EUD havde betydning for 73 % af eleverne fra området for sundhed, omsorg og pædagogik, mens det havde betydning for henholdsvis 48 og 54 % for eleverne på det tekniske og merkantile område.

Når gruppen af uddannelsesaktive elever sammenlignes med gruppen af elever, der er faldet fra uddannelsen, er der afgørende forskel på andelen, der svarer ja. Samlet svarer 53 % af de uddannelsesaktive elever, at muligheden for at læse videre havde betydning, mens det samme er tilfældet for 42 % af de frafaldne elever.

Elever på tværs af de tre områder giver i de kvalitative interview udtryk for, at muligheden for at læse videre spiller en rolle for valget af uddannelse som supplement til en række andre begrundelser. Eksempelvis angiver elever, at EUD er et alternativ til en gymnasial uddannelse, som stadig giver mulighed for en videregående uddannelse. En SOSU-elev, der har valgt EUD som alternativ til et studieforberedende og bogligt stx, begrundes sig således:

Jeg vil gerne være jordmoder eller sygeplejerske. Jeg gider ikke gymnasiet, det er for bogligt. (Kvinde, 16 år, GF SSA)

På en teknisk skole taler enkelte elever også om valget af EUD som en strategisk kvalificering til videregående uddannelse (på fx arkitektskole, designskole, medieskole). Det er et motiv, som også lærerne fra samme skole omtaler i samtalen om elevernes forudsætninger og målrettethed i forbindelse med deres EUD.

7 Fokusering af vejledningsindsatsen

I dette kapitel fokuseres på de berøringspunkter, der er mellem vejledningsindsatsen i grundskolen og erhvervsuddannelsesreformen. Det er en central del af reformen at øge grundskoleelevers kendskab til erhvervsuddannelserne, således at flere elever, også blandt de dygtige, vælger at søge optagelse på en erhvervsuddannelse. Desuden er det et mål, at vejledningsindsatsen over for grundskoleelever, som er i fare for ikke at fortsætte på en ungdomsuddannelse, bliver bedre og mere målrettet og sker tidligere.

I kapitlet undersøges de centrale delmål, der knytter sig til indsatsområdet Fokusering af vejledningsindsatsen. Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt og bidrage til, at de overordnede mål for reformen, fx om at flere vælger en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse, er det nødvendigt, at det påvirker eleverne i folkeskolens afgangsklasser, således at de har et klarere billede af de muligheder, som en erhvervsuddannelse indebærer. Dette kan fx måles på andelen af elever i afgangsklasserne, der føler sig sikre på deres valg, føler sig godt vejledt omkring erhvervsuddannelserne og har viden om adgangskrav og de jobmuligheder, en erhvervsuddannelse indebærer, har interesse for erhvervsuddannelserne m.m.

7.1 Indsatsområdet "Fokusering af vejledningsindsatsen"

Indsatsområdet Fokusering af vejledningsindsatsen indebærer, at alle elever i 8. klasse fremover skal deltage i et fem dages introduktionskursus til erhvervsuddannelserne. Endvidere sker der en fremrykning og forenkling af uddannelsesparatvurderingen, så den foretages i 8. klasse og baserer sig på klare og objektive kriterier for de faglige, sociale og personlige forudsætninger, herunder karakterer. Samtidig skal vejledningsindsatsen styrkes over for elever, som ikke erklæres uddannelsesparate i 8. klasse, mens den for de øvrige elever hovedsageligt skal baseres på den kollektive vejledning samt brugen af digitale midler, herunder *Uddannelsesguiden*.

I baselinemålingen og reformprojektet foretages der ikke en evaluering af disse specifikke vejledningsinitiativer eller af vejledningsindsatsen som helhed, men der ses alene på, om de initiativer, der igangsættes som led i reformen som helhed, kan antages at påvirke eleverne i den rigtige retning på en række centrale indikatorer.

I baselinemålingen er fokus på, hvordan eleverne i grundskolen oplever deres valg af ungdomsuddannelse, og hvorfor de vælger, som de gør.

Kapitlet bygger på data fra survey blandt grundforløbselever samt data fra den årlige UU-brugerundersøgelse, blandt folkeskolens afgangsklasser, og som varetages af MBUL i samarbejde med UU-centrene og Styrelsen for IT og Læring (STIL). Til brug for evaluering af erhvervsuddannelsesreformen har KORA fået lov til at stille nogle få udvalgte spørgsmål i UU-brugerundersøgelsen.

7.2 Elever, der vælger EUD eller EUX er ikke mere usikre end andre, men flere er i tvivl om, hvilke uddannelser de kan klare

En forudsætning for, at flere kan vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse, er, at de har et godt kendskab til hele spektret af uddannelser og de muligheder både på arbejdsmarkedet og i form af videre uddannelse, som hver enkelt ungdomsuddannelse indebærer. Hvis de reforminitiativer, der fokuserer på vejledning i grundskolens ældste klasser skal have en effekt, skal de ændre elevernes viden og bevidsthed omkring erhvervsuddannelserne og sikre, at eleverne føler sig klar til at vælge ungdomsuddannelse.

Eleverne i UU-undersøgelsen er blevet spurgt i april 2015, hvor de har valgt ungdomsuddannelse. I undersøgelsen er eleverne blevet bedt om at angive, hvor let eller svært, deres valg har været for at se, om der er forskelle mellem eleverne afhængigt af, om de har valgt en gymnasial uddannelse, EUD/EUX, 10. klasse eller en individuelt tilrettelagt ungdomsuddannelse/andet. Resultaterne fremgår af tabel 7.1.

Tabel 7.1 Grundskoleelevernes angivelse af, hvor let deres valg har været, og hvor sikre de er i deres valg – opdelt på elevernes valg. Procent.

	Erhvervs- uddannelse/ EUX	Gymnasial uddannelse	10. klasse	Individuelt tilrettelagt ungdomsuddannelse/ andet
Andel af elever, der <i>ikke</i> var parate til at vælge ¹	11	8	10	20
<i>Grunde til, at de ikke var parate...²</i>				
<i>Andel, der har svaret ja/ flere svar muligt</i>				
Jeg manglede at finde ud af, hvad jeg interesserede mig for	59	60	62	56
Jeg var usikker på, hvilken uddannelse jeg kunne klare*	45	38	40	45
Jeg manglede overblik over, hvilke uddannelsesmuligheder der er	30	30	27	28
Jeg manglede viden om adgangskrav	10	9	10	11
Jeg manglede viden om uddannelsernes jobmuligheder*	18	28	18	15
Jeg blev rådet til at søge en anden uddannelse	17	17	17	17
Andet	20	24	23	24

Noter:

- 1) Spørgsmålet om parathed lød: *Var du den 1. marts parat til at vælge, hvad du skulle efter 9./10. kl./specialklasse?* n=41717
- 2) Spørgsmålet om årsager til manglende parathed lød: *Hvis nej (...) hvorfor var du ikke parat til at vælge, hvad du skulle efter 9./10. kl./specialklasse?* n=8015. Forskelle mellem gruppernes besvarelser er testet med chi2-test, og der er signifikant forskel på: *Jeg var usikker på, hvilken uddannelse jeg kunne klare*, og *Jeg manglede viden om uddannelsernes jobmuligheder* på et 5 %-niveau.

Kilde: KORAs beregninger på UU-brugerundersøgelse, 2015

Tabel 7.1 viser, at 11 % af eleverne i 9./10. klasse, der har valgt erhvervsuddannelse eller EUX, ikke har følt sig parat til at vælge. Der er ikke en afgørende forskel i forhold til andelen af elever, der har valgt en gymnasial uddannelse (8 %) eller 10. klasse (10 %). Andelen af elever, der vælger en individuelt tilrettelagt ungdomsuddannelse/andet, og som ikke har følt sig parate til at vælge, er til gengæld højere (20 %).

I udgangspunktet er eleverne, der ved baselinetidspunktet vælger en erhvervsuddannelse, lige så afklarede som elever, der vælger andre ungdomsuddannelser. Til gengæld er der forskel på de grunde, eleverne angiver, til, at de ikke har været klar til at vælge en bestemt uddannelse. For erhvervsuddannelserne/eux gælder det, at 45 % af de elever, der ikke har været klar til at vælge, angiver, at de er usikre på, hvilken uddannelse de kan klare, mod 38 % af de elever, der har valgt gymnasiet. For gymnasiale uddannelser gælder det, at 28 % af de elever, der ikke har været klar til at vælge, angiver, at de har manglet viden om uddannelsernes jobmuligheder, mod 18 % af de elever, der har valgt en erhvervsuddannelse, og 18 % af de elever, der har valgt 10. klasse.

7.3 Vejledning om valg af erhvervsuddannelse

I baselinemålingen fokuseres derudover på, om elever på grundforløbet oplever, at erhvervsuddannelsernes indgange er overskuelige, og at deres valg er blevet understøttet af elev- og uddannelsesplaner samt vejledning i grundskolen. Hvis initiativerne på indsatsområdet er effektive, vil man efter reformen se, at en større andel af eleverne oplever, at indgangene er overskuelige.

7.3.1 Forskel på, i hvilken grad elev- og uddannelsesplanen har hjulpet eleverne med at vælge uddannelse

I undersøgelsen har man spurgt elever, der påbegyndte grundforløbet i sommer 2014, hvordan de har oplevet det at vælge grundforløb, og i hvilken grad de føler sig hjulpet af de initiativer, der findes i grundskolen for at vejlede dem.

Tabel 7.2 viser, i hvilken grad eleverne mener, at deres elev- og uddannelsesplan, der er lavet før deres valg af erhvervsuddannelse, har hjulpet dem i forbindelse med, at de skulle træffe deres valg af uddannelse. Resultatet viser, at nogle vurderer, at elev- og uddannelsesplanen i høj eller nogen grad har hjulpet dem, mens andre vurderer, at den i mindre grad eller slet ikke har været til hjælp.

Tabel 7.2 I hvilken grad har din elev- og uddannelsesplan hjulpet dig til at træffe dit valg af uddannelse. Procent.

	Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
I høj grad	11	16	11
I nogen grad	24	24	22
I mindre grad	18	19	21
Slet ikke	33	22	31
Har ikke lavet elev- og uddannelsesplan	15	19	15

Note: Spørgsmålet lød: *I hvilken grad har din elev- og uddannelsesplan hjulpet dig til at træffe dit valg af uddannelse?* Elevpopulation består af uddannelsesaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. n=1698, vægtet n=25.044. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er ikke signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabellen viser, at 35 % af eleverne på det merkantile område mener, at deres elev- og uddannelsesplan i høj eller nogen grad har hjulpet i forhold til deres valg af uddannelse. På området for sundhed, omsorg og pædagogik er det 40 %, mens det for det tekniske område er 33 % af eleverne, der i høj eller nogen grad har fundet hjælp til uddannelsesvalg i elev- og uddannelsesplanen. Afhængigt af område er der mellem 15 og 19 %, der angiver, at de ikke har angivet en elev- eller uddannelsesplan.

Der er en større andel (41 %) af de elever, som har afbrudt deres uddannelse, der slet ikke synes, at deres elev- og uddannelsesplan har hjulpet dem til at træffe deres valg af uddannelse sammenlignet med andelen i den samlede gruppe af uddannelsesaktive elever (30 %).

7.3.2 Omkring halvdelen af eleverne har fået hjælp til valg af grundforløb af en vejleder

Tabel 7.3 viser, om eleverne fik hjælp af en vejleder til deres valg af grundforløb, samt hvilken type vejleder der er tale om. Tabellen viser, at det varierer efter område.

50 % af eleverne på det merkantile område og 48 % af eleverne på området for sundhed, omsorg og pædagogik har modtaget vejledning i forhold til beslutningen om at vælge grundforløb, mens det samme er tilfældet for 39 % af eleverne fra det tekniske område.

Tabel 7.3 Elevernes brug af vejledning. Procent.

	Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Andel, der har svaret ja ¹	50	48	39
Type af vejleder ²			
Uddannelses- og erhvervsvejleder	63	63	70
Vejleder på erhvervsskole	17	17	19
Vejleder på anden ungdomsuddannelse	9	5	4
Vejleder i kommunen	10	15	6

Noter:

- 1) Spørgsmålet lød: *Da du valgte at begynde på grundforløbet, fik du så hjælp til beslutningen af en vejleder?* Elevpopulation består af uddannelsesaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. Det faktiske n=1.702, vægtet n=25.044. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.
- 2) Spørgsmålet lød: *Var det en...?* Elevpopulation består af uddannelsesaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. n=734, vægtet n=10.832. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Af de elever, som har modtaget vejledning, har flest elever modtaget vejledning fra en uddannelses- og erhvervsvejleder. Henholdsvis 63 % på det merkantile område og området for sundhed, omsorg og pædagogik, og 70 % af eleverne fra det tekniske område har modtaget vejledning fra en uddannelses- og erhvervsvejleder.

Der er ikke afgørende forskel på andelen af elever, der har fået hjælp af en vejleder blandt den uddannelsesaktive gruppe og gruppen af elever, der har afbrudt deres uddannelse. Ligesom der heller ikke er afgørende forskel på, hvilken type af vejleder de har fået hjælp af.

Det kvalitative materiale fra casestudierne viser, at en del af de elever, som ikke har brugt en vejleder, har fravalgt muligheden, da de allerede var sikre på deres uddannelsesvalg. Dette kunne eksempelvis skyldes, at en elev har stærke håndværksfaglige traditioner i familien, og af den grund har haft et kendskab til den uddannelse, han eller hun ønskede at vælge.

7.3.3 Eleverne har generelt en positiv vurdering af den vejledning, de har modtaget

Tabel 7.4 viser elevernes vurdering af den vejledning, som de har modtaget i forbindelse med deres valg af grundforløb. Generelt set fremkommer eleverne med en positiv vurdering.

Tabel 7.4 Elevernes vurdering af vejledning. Procent.

Hvor enig eller uenig er du i, at den vejledning jeg fik...		Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Tog udgangspunkt i mine interesser	Helt enig	47	59	48
	Lidt enig	32	24	32
	Hverken enig eller uenig	13	14	15
	Lidt uenig	4	3	3
	Helt uenig	4	1	2
Handlede om, hvad jeg gerne ville bagefter	Helt enig	48	66	47
	Lidt enig	27	25	31
	Hverken enig eller uenig	16	7	14
	Lidt uenig	4	2	5
	Helt uenig	5	0	3
Var rettet mod, hvor der er mulighed for at få job	Helt enig	40	36	32
	Lidt enig	25	22	22
	Hverken enig eller uenig	15	19	22
	Lidt uenig	9	12	10
	Helt uenig	11	11	14
Var rettet mod de uddannelser, hvor jeg havde størst chance for at blive optaget	Helt enig	31	40	33
	Lidt enig	27	19	23
	Hverken enig eller uenig	19	15	17
	Lidt uenig	10	10	7
	Helt uenig	14	17	20
Jeg fik den vejledning jeg havde brug for	Helt enig	67	78	67
	Lidt enig	21	12	18
	Hverken enig eller uenig	4	6	8
	Lidt uenig	5	3	4
	Helt uenig	3	1	3

Note: Spørgsmålene lød: *Hvor enig eller uenig er du i at den vejledning jeg fik...* Elevpopulation består af uddannelsesaktive elever og elever der allerede har gennemført deres GF. n=733-738, vægтет n=10.808-10.890. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er ikke signifikant på et 5 %-niveau undtaget *Handlede om, hvad jeg gerne ville bagefter*.

Kilde: Elevsurvey, 2015

Tabellen viser resultaterne fra fem forskellige spørgsmål om vejledningens karakter, herunder om det tog udgangspunkt i elevens interesser, handlede om, hvad eleven ville bagefter, var rettet mod muligheden for job, chancen for at blive optaget, og om eleven fik den vejledning, han/hun havde brug for.

Det fremgår, at vejledningen generelt har taget fat i samtlige af de opstillede problemstillinger, og at eleverne i høj grad er enige i, at de har fået den vejledning, som de havde brug for.

Der er alene afgørende forskel mellem de tre områder, hvad angår, om vejledningen handlede om, hvad eleven gerne ville bagefter. Her var 75 % af eleverne fra det merkantile område, 91 % af eleverne fra området for sundhed, omsorg og pædagogik og 78 % af eleverne fra det tekniske område lidt eller helt enige i, at vejledningen handlede om, hvad de gerne ville bagefter.

Når uddannelsesaktive elever sammenlignes med elever, der er faldet fra uddannelsen, er der afgørende forskel på to ud af de fem punkter.

80 % af de uddannelsesaktive elever svarer, at de er helt enige eller lidt enige i, at den vejledning, de fik, tog udgangspunkt i deres interesser, mens den tilsvarende andel af elever, der har afbrudt grundforløbet er 67 %.

Der er 7 % af de uddannelsesaktive elever, der svarer, at de er lidt uenige eller helt uenige i, at de fik den vejledning, de havde brug for. Blandt de elever, der har afbrudt deres uddannelse, er der 18 %, der svarer, at de er lidt uenige eller helt uenige.

Elevernes udsagn i de kvalitative studier understøtter disse resultater. De elever, der har modtaget vejledning, beskriver den som god, stabil, systematisk, hjælpsom for deres valg af uddannelse.

Følgende citater illustrerer en bredde i elevernes erfaringer med vejledning fra UU. En elev beskriver vejledningen som stabil og god:

Vi havde sådan en UU-vejleder på skolen, som vi mødtes med hver anden måned. Til sidst skulle vi så beslutte, hvad vi ville. De hjalp os. Det var meget godt. Jeg synes, at det var fint. Og så har vi vores vejleder her på skolen. Jeg synes det er ok her. (Mand, 18 år, GF Strøm, styring og it)

En anden elev beskriver vejledningen som en hjælp til (fra-)valg og strategi for uddannelse:

Jeg har fået en lille smule hjælp af min UU-vejleder. Hun var usikker på, om jeg kunne klare det. Jeg er ordblind og talblind. Og jeg har lidt problemer med mit temperament. Hun vidste ikke, om jeg var klar til at være sammen med børn. Så det (PAU) har jeg valgt fra. (Kvinde, GF SSH)

En tredje elev beskriver vejlederen som tilgængelig og til rådighed for eleverne:

Det (brobygning, red.) nåede jeg ikke. Vi havde en vejleder, som altid var til rådighed. Vi fik hendes private nummer. Hun var der bare. Det var rigtig godt. (Kvinde, 16 år, direkte fra 9. klasse til SOSU, GF SSH)

Enkelte elever beskriver også vejledningen negativt som mangelfuld, useriøs eller fraværende.

7.4 Grundlag for at rekruttere til erhvervsuddannelserne blandt elever, der har valgt en gymnasial uddannelse

Hvis det skal lykkes at få flere elever til at vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse, kræver det, at færre elever skal vælge en gymnasial uddannelse. I undersøgelsen blandt elever i folkeskolens afgangsklasser blev eleverne, der har valgt en gymnasial uddannelse, spurgt, hvorfor de har fravalgt en erhvervsuddannelse. I spørgsmålene er der taget udgangspunkt i de grunde, der ofte angives i debatten om, hvorfor unge ikke vælger en erhvervsuddannelse. Spørgsmålene har både været stillet til elever, der ikke har overvejet en erhvervsuddannelse, og elever (cirka tre fjerdedele af dem, der starter på en gymnasial uddannelse), der har overvejet en erhvervsuddannelse, men ikke valgt den (cirka en fjerdel af dem, der starter på en gymnasial uddannelse). Svarene fremgår af tabel 7.5 nedenfor.

Tabel 7.5 Grunde til fravalg af EUD – blandt elever, der har valgt en gymnasial uddannelse. Procent.

	Har ikke overvejet en EUD (N=15.039)	Har overvejet en EUD, men ikke valgt en EUD (N=4.665)
Jeg vil gerne have en gymnasial uddannelse	90	82 **
Det er ikke en uddannelse for mig	75	33 **
Der er ikke nogle af erhvervsuddannelserne, der interesserer mig	39	10 **
Man har dårlige muligheder for at videreudanne sig	23	22
Man får et ensformigt job, når man er færdig	16	14 *
Man får en dårlig løn, når man er færdig	15	10 **
Andet	14	29**
Erhvervsuddannelserne har en dårligere kvalitet end andre uddannelser	11	6 **
Erhvervsuddannelserne har et dårligt rygte	10	9 *
Mine forældre synes ikke, at det er en god idé	10	11 *
Ingen af mine venner går på en erhvervsuddannelse	5	6
Der mangler praktikpladser	3	8 **

Note: Spørgsmålene lød: *Har du overvejet at vælge en erhvervsuddannelse? (fx social- og sundhedsuddannelsen, kok, mekaniker, kontorassistent)* Og *Hvis nej, hvorfor ikke, og Hvis ja, hvorfor valgte du det ikke?* Respondenterne har kunnet sætte flere kryds. Forskellen mellem de to gruppers besvarelser er testet med chi2-test. Signifikante forskelle er markeret med *($p < 0.05$) **($p < 0.01$).

Kilde: KORAs beregninger på UU-brugerundersøgelse, 2015

Tabellen viser, at både for elever, der har valgt en gymnasial uddannelse uden at overveje en erhvervsuddannelse, og for elever, der har overvejet en erhvervsuddannelse, men ikke valgt en, har ønsket om at få en gymnasial uddannelse vægtet tungt. Andelen er dog lavere blandt de elever, der har overvejet en erhvervsuddannelse, men ikke valgt den (82 % mod 90 %).

Blandt begge grupper af elever er den næst mest valgte mulighed, eleverne angiver, at erhvervsuddannelser 'ikke [er] en uddannelse for mig'. Andelen af elever, der angiver dette, er dog mere end dobbelt så stor (75 %) blandt elever, der ikke har overvejet en er-

hvervsuddannelse, end blandt elever, der har overvejet, men ikke valgt en erhvervsuddannelse (33 %).

Dårlige videreuddannelsesmuligheder angives som grund blandt henholdsvis 23 og 22 % af dem, der har valgt en gymnasial uddannelse som en grund til ikke at vælge en erhvervsuddannelse.

Blandt elever, der har overvejet en erhvervsuddannelse, men ikke valgt den, er der en mindre andel, der peger på, 'at der ikke er nogle af erhvervsuddannelserne, der interesserer mig' (10 % vs. 39 %), hvilket indikerer, at der blandt denne gruppe af elever burde være potentiale for at rekruttere flere til erhvervsuddannelserne.

Et interessant forhold er, at det blandt begge grupper er under 10 %, der angiver mangel på praktikpladser som en grund til at fravælge en erhvervsuddannelse (3 og 8 %).

8 Klare adgangskrav

I dette kapitel afdækkes status før reformen for centrale delmål knyttet til reforminitiativet Klare adgangskrav. Indsatsområdet har til formål at øge elevernes gennemførelsesgrad og styrke undervisningen og derigennem erhvervsuddannelsernes attraktivitet og mulighed for at tiltrække stærke elever.

I kapitlet ses på de centrale delmål, der knytter sig til indsatsområdet. Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt og bidrage til de overordnede mål for reformen, fx om at flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse, herunder flere kvalificerede elever, er det væsentligt, at reformen påvirker, hvem der optages på grundforløbet, og at eleverne på grundforløbets boglige, personlige og sociale forudsætninger og motivation forbedres.

8.1 Indsatsområdet "Klare adgangskrav"

Et af reformens indsatsområder omhandler indførelse af adgangskrav, så elever efter reformen skal have opnået karakteren 02 i dansk og matematik i de afsluttende prøver i 9. eller 10. klasse for at blive optaget på en erhvervsuddannelse. Elever, der kommer direkte fra 9. eller 10. klasse skal derudover være erklæret uddannelsesparate til en erhvervsuddannelse.

For elever, der ikke lever op til adgangskravene, men som alligevel har de nødvendige forudsætninger for at gennemføre en erhvervsuddannelse, skabes der en række alternative adgangsveje. For det første er elever med en uddannelsesaftale eller en ungdomsuddannelse sikret direkte adgang til erhvervsuddannelserne. For det andet er der mulighed for at optage elever ud fra en helhedsvurdering baseret på en prøve og en samtale. For det tredje igangsættes en forsøgsordning over to år i 15 udvalgte kommuner med betinget optag i form af optagelseskontrakter og faglige kursusforløb, og der er i aftaleteksten åbnet op for, at de enkelte erhvervsuddannelser kan undtages, hvis særlige hensyn taler for det.

Formålet med adgangskravene er at sikre et mere ensartet niveau i de grundlæggende forudsætninger blandt eleverne og derigennem at styrke undervisningen og øge gennemførelsesgraden. Dette skal være med til at øge erhvervsuddannelsernes attraktivitet, blandt andet hos de fagligt stærke elever.

Med reformen iværksættes der to yderligere uddannelses tilbud, blandt andet for de unge, der ikke lever op til uddannelseskravene, nemlig en EUD10, der er en 10. klasse, særligt rettet mod EUD og Kombineret Ungdomsuddannelse. Endelig skal produktionsskolernes rolle i forhold til unge, der ikke umiddelbart har forudsætninger for at påbegynde en ungdomsuddannelse, styrkes.

I følgeforskningsprojektet er der fokus på betydningen af karakterkrav i dansk og matematik og på alternative adgangsveje, fx at elever med uddannelsesaftaler, og at elever skal kunne optages ud fra en helhedsvurdering baseret på en prøve og en samtale.

Fremstillingen i kapitlet bygger på registerdata og data fra spørgeskemaundersøgelsen blandt lærere.

8.2 Styrkelse af elevgrundlaget på grundforløbet

I baselinemålingen er fokus på, hvad indførelsen af karakterkrav vil betyde for optaget af elever på grundforløbet, og hvordan elever og lærere vurderer elevernes forudsætninger og motivation. Hvis initiativerne på indsatsområdet er effektive, vil man efter reformen se en ændring i optagelsesgrundlaget, og at elevers og læreres grundlag forandrer sig, således at en større andel af eleverne på grundforløbet opleves at have de faglige, sociale og personlige forudsætninger for at fuldføre uddannelsen.

8.2.1 23 % af eleverne, der blev optaget direkte fra 9./10. klasse på sommeroptaget 2014, lever ikke op til reformens krav

Med etableringen af adgangskravene er det hensigten, at elevernes forudsætninger på erhvervsuddannelserne stiger ved, at der kun optages elever, som lever op til de specifikke adgangskrav.

Analysen på baggrund af registerdata viser, at en del af de elever, der blev optaget på august/september-optaget i perioden 2010-2014, og som kom direkte fra 9./10. klasse ikke ville kunne optages på baggrund af deres karakterer efter reformen trådte i kraft.

Tabel 8.1 Afsluttende grundskolekarakterer blandt elever, der starter på et grundforløb i august/september 2010-2014. Elever, der er 16-17 år ved påbegyndelse af EUD. Procent

	2010	2011	2012	2013	2014
Andel, der ikke opfylder reformens krav om at bestå både dansk og matematik	24	29*	23	28*	23
Andel uden dansk karakter	9*	9*	8	8*	8
Andel uden matematik karakter	7*	7	6	7*	6
Antal observationer	13.802	12.640	11.252	10.160	9.941

Note: Af sammenlignelighedsårsager medtager tabellen kun 16-17-årige, da Danmarks Statistiks registre over karakterer i folkeskolens afgangsprøve kun går tilbage til 2008. Forskellen mellem 2014 (referenceåret) og henholdsvis 2010, 2011, 2012 og 2013 er testet med en tosidet t-test. Signifikante forskelle er markeret med * ($p < 0.05$). Andel, der opfylder kravet om at bestå både dansk og matematik i 2014 er signifikant forskellig fra andelen, der opfylder kravet om at bestå både dansk og matematik i 2011 og 2013.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

Tabel 8.1 viser andelen af elever, der ikke har et gennemsnit over 02 i både dansk og matematik, samt andelen af eleverne, hvor der ikke er oplysninger om karakterer.

Af tallene i tabel 8.1 ses, at det afhængigt af det konkrete år er mellem 23 og 29 % af de 16-17-årige, der påbegyndte grundforløbet i perioden 2010-2014, der ikke opfylder reformens adgangskrav om mindst 02 i både dansk og matematik i deres afsluttende eksamen fra grundskolen.

Indføringen af adgangskravet om 02 i dansk og matematik fylder hos flere af lederne af de skoler, som deltog i den kvalitative undersøgelse. En leder af en SOSU-skole siger:

Tror nok, at det der får størst betydning, er 02-kravet – desværre. I dag vil cirka 20-25 % af vores elever ikke kunne leve op til det krav (...) Man har ekskluderet dem, der kunne have fået en uddannelse, men man har ikke sendt de andre herover (dem der går i gymnasiet). (Leder, SOSU-skole)

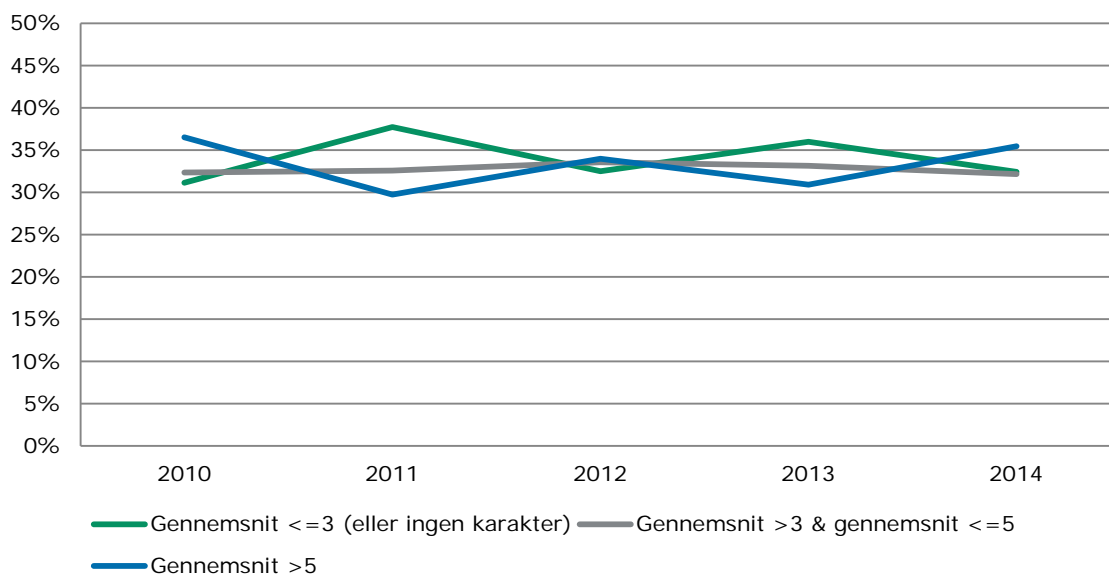
Lederen udtrykker således en bekymring for at miste elever, da en del af skolens elevgrundlag ikke vil leve op til de nye adgangskrav, og samtidig har han vanskeligt ved at forestille sig, at der vil komme væsentligt flere fagligt stærkere elever, der har valgt en uddannelse inden for området for sundhed, omsorg og pædagogik frem for en gymnasial uddannelse. Lederen beretter dog samtidigt, at SOSU-skolen har iværksat et samarbejde med VUC om at opkvalificere de elever, der ikke umiddelbart kan komme ind.

8.2.2 Ingen trend i årene op til reformen i forhold til, om elever bliver stærkere eller svagere bogligt

Som et led i projektet er det undersøgt, hvordan bevægelserne er mellem bogligt stærke og svage elever i årene inden reformen, herunder om der inden reformen har været en opadgående eller nedadgående trend i forhold til, om eleverne bliver svagere eller stærkere.

Figur 8.1 viser udviklingen i de gennemsnitlige karakterer for elever, der påbegynder et EUD-grundforløb i august/september 2010-2014, og som var mellem 16 og 17 år. Eleverne er opdelt i tre grupper. Første gruppe inkluderer elever, der ikke har karakterer for dansk og matematik, eller et gennemsnit for dansk og matematik på 3 eller under. Anden gruppe har et gennemsnit for dansk og matematik mellem 3 og 5, og den sidste gruppe har et gennemsnit over 5. Det ses af figur 8.1, at der ikke er nogen systematisk variation på størrelsen af de forskellige grupper over tid, når man betragter perioden 2010-2014.

Figur 8.1 Gennemsnitlige karakter af dansk og matematik i 9./10. klasses afgangseksamen blandt elever, der starter på et EUD-grundforløb i august/september 2010-2014, og der er 16-17 år ved skolestart. Procent.

Note: Forskellen mellem 2014 (referenceåret) og henholdsvis 2010, 2011, 2012 og 2013 er testet med en tosidet t-test. Karakterfordelingen i 2014 afviger signifikant fra karakterfordelingen i 2010, 2011, 2012 og 2013.

Kilde: KORAs beregninger på egne registerdata

I næste kapitel ses nærmere på lærernes vurdering af forudsætningerne hos de elever, der går på grundforløbet.

8.2.3 Lærerne er kritiske over for en del af eleverne på grundforløbets boglige forudsætninger

I spørgeskemaet til lærerne på grundforløbet er de blevet bedt om at vurdere, hvor mange af de elever, der påbegyndte grundforløbet i den klasse/hold, hvor de har haft flest timer siden årsskiftet, havde de faglige forudsætninger for at gennemføre den samlede erhvervsuddannelse. Resultaterne viser, som det fremgår af tabellen nedenfor, at en del af lærerne er kritiske over for elevernes forudsætninger.

Tablet 8.2 Lærernes vurderinger af, hvor stor en andel af eleverne der havde de nødvendige boglige forudsætninger. Procent.

	Det merkantile område (n=220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	Det tekniske Område (n=475)
Ingen	6	3	0
1-25 %	15	12	8
26-50 %	34	17	21
51-75 %	35	27	38
76-99 %	5	28	25
Alle	4	3	3
Ved ikke	6	10	5
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Hvor stor en andel af alle de elever, der påbegyndte forløbet, havde de nødvendige boglige forudsætninger (fx i dansk og matematik) ift. at kunne gennemføre den samlede erhvervsuddannelse? (Angiv et skøn).* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Tabellen viser, at det især er lærerne på det merkantile område, der er kritiske over for elevernes forudsætninger. Her mener 55 % af lærerne, at under halvdelen af eleverne havde de nødvendige forudsætninger for at kunne gennemføre den samlede erhvervsuddannelse, når de tænker på den klasse/det hold, hvor de har haft flest timer siden årsskiftet.

Blandt lærerne på området for sundhed, omsorg og pædagogik og det tekniske område er det henholdsvis 32 og 29 % af lærerne, der vurderer, at under halvdelen af eleverne havde de nødvendige boglige forudsætninger.

I de kvalitative interview fortæller lærerne, at de faglige forudsætninger varierer meget mellem forskellige elevgrupper. Eksempelvis har elever på EUX, PAU og de smallere tekniske uddannelser med begrænset optag en stor gruppe elever med stærke faglige forudsætninger.

Det er dog gennemgående, at mange elever mangler boglige eller "fag-faglige" forudsætninger. Ifølge lærerne skyldes det ikke mindst, at en del af eleverne kommer med dårlige skoleerfaringer. Mange lærere understreger dog, at deres fokus på praksisnærhed på EUD er med til at løfte bogligt svagere elever. Lærerne oplever, at det, at undervisningen fokuserer på anvendelsesorientering, og at det lærte skal bruges "ude i virkeligheden", hjælper de bogligt svagere elever.

En lærer forklarer det således:

Det hjælper de bogligt svagere elever, at dansk ikke er dansk, som man kender det i folkeskolen. Undervisningen er praksisnær, og det er med til at give bogligt svagere elever et boost, da de pludselig kan præstere i top. Stavning og Kommatering er ikke så vigtigt. De får lov til at vise, hvad de kan, og det motiverer dem.

8.2.4 Færrest elever fra området for sundhed, omsorg og pædagogik har de nødvendige personlige og sociale forudsætninger

Lærerne er på lignende vis blevet bedt om at vurdere elevernes personlige og sociale forudsætninger for at kunne gennemføre den samlede erhvervsuddannelse. Her er lærerne mindre kritiske i vurderingen af deres elever, men der er stadig over 25 % af lærerne, der vurderer, at mindre end halvdelen af eleverne har de nødvendige forudsætninger, når de tænker på den klasse/det hold, hvor de har haft flest timer siden årsskiftet. Resultaterne fremgår af tabel 8.3.

Tabel 8.3 Lærernes vurderinger af, hvor stor en andel af eleverne, der havde de nødvendige personlige og sociale forudsætninger. Procent.

	Det merkantile område (n=220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	Det tekniske område (n=475)
Ingen	0	0	0
1-25 %	6	9	7
26-50 %	19	28	24
51-75 %	42	44	40
76-99 %	29	12	25
Alle	2	2	2
Ved ikke	2	6	2
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Hvor stor en andel af alle de elever, der påbegyndte forløbet, havde de nødvendige personlige og sociale forudsætninger ift. at kunne gennemføre den samlede erhvervsuddannelse? (Angiv et skøn).* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle på de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Tabellen viser, at det er lærerne på området for sundhed, omsorg og pædagogik, der er mest skeptiske. 37 % af lærerne her vurderer, at under halvdelen af eleverne har de nødvendige personlige og sociale forudsætninger for at kunne gennemføre den samlede erhvervsuddannelse, når de tænker på den klasse/hold, hvor de har haft flest timer siden årsskiftet. Den tilsvarende andel blandt lærere på det merkantile område og det tekniske område er henholdsvis 25 og 31 %.

I de kvalitative studier taler stort set alle de medvirkende lærere om, at de på deres grundforløbshold har en stor gruppe elever med svage personlige og sociale forudsætninger. Denne elevgruppe er karakteriseret ved et bredt spektrum af problemer uden for skolen (familie, økonomi, bolig, kæresteforhold, misbrug, diagnoser, psykiske problemer etc.), der står i vejen for deres læring og stabile uddannelsesdeltagelse. Lærerne kobler elevernes mødestabilitet til deres forudsætninger for at gennemføre. Svage sociale og personlige forudsætninger er særligt problematiske, da de typisk fører til frafald, mens svage faglige

forudsætninger kan afhjælpes af skolen, hvorfor elever med den type vanskeligheder oftere gennemfører.

I det næste afsnit flyttes opmærksomheden fra lærernes forudsætninger til, hvordan de oplever, at eleverne fungerer i undervisningen.

8.2.5 Lærerne vurderer, at flertallet af eleverne er aktivt deltagende i undervisningen

Tabel 8.4 viser lærernes vurdering af, hvor stor en andel af eleverne der er aktivt deltagende i undervisningen for tiden. De fleste lærere vurderer, at flertallet af eleverne er aktivt deltagende, når de tænker på den klasse eller det hold, hvor de har haft flest timer siden årsskiftet, men der er også en del af lærerne, der er kritiske over for elevernes aktive deltagelse i undervisningen. De detaljerede resultater fremgår af tabel 8.4.

Tabel 8.4 Lærernes vurdering af, hvor stor en andel af eleverne der er aktivt deltagende i undervisningen for tiden. Procent.

	Det merkantile område (n=220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	Det tekniske område (n=475)
Ingen	0	1	1
1-25 %	8	10	4
26-50 %	21	17	17
51-75 %	37	35	33
76-99 %	31	29	35
Alle	2	6	8
Ved ikke	1	2	2
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe elever, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Hvor stor en andel af eleverne er aktivt deltagende i undervisningen for tiden?* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

29 % af lærerne på det merkantile område vurderer, at under halvdelen af eleverne er aktivt deltagende i undervisningen for tiden, når de tænker på den klasse/det hold, hvor de har haft flest elever siden årsskiftet. Den tilsvarende andel af lærere er henholdsvis 28 og 22 % på området for sundhed omsorg og pædagogik og det tekniske område.

Tabel 8.5 viser lærernes vurdering af, hvor godt eller dårligt eleverne for tiden arbejder sammen om faglige opgaver.

Tabel 8.5 Lærernes vurdering af, hvor godt eller dårligt eleverne for tiden arbejder sammen om faglige opgaver. Procent.

	Det merkantile område (n=220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	Det tekniske område (n=475)
Meget gode	6	8	9
Gode	53	50	45
Hverken gode eller dårlige	23	28	33
Dårlige	15	11	9
Meget dårlige	1	2	1
Ved ikke	1	1	2
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe elever, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Hvor gode/dårlige er eleverne for tiden til at arbejde sammen om de faglige opgaver fx i gruppearbejde og projekter?* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Som det fremgår af tabel 8.5, har lærerne på tværs af de tre områder overvejende en positiv opfattelse af elevernes evne til fagligt samarbejde. Andelen af lærere, der mener, at eleverne enten er gode eller meget gode til fagligt samarbejde er henholdsvis 59 % på det merkantile område, 58 % procent på området for sundhed, omsorg og pædagogik og 54 % på det tekniske område.

Der er dog også en andel af lærere på 16 % på det merkantile område, 13 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik og 10 % på det tekniske område, der vurderer, at eleverne i den klasse/det hold, de har haft flest timer i siden årsskiftet, er dårlige eller meget dårlige til at samarbejde.

Endelig vendes blikket i det kommende afsnit mod eleverne selv og deres motivation for at tage en uddannelse.

8.2.6 Hovedparten af eleverne vurderer selv, at de er motiverede for at tage en uddannelse

I spørgeskemaundersøgelsen blandt elever på grundforløbet er eleverne blevet bedt om at vurdere deres motivation for at tage en uddannelse. Resultaterne viser, at hovedparten af eleverne vurderer at være motiverede for at tage en uddannelse set i forhold til at være forberedt til timerne, komme til tiden, deltage aktivt, overholde aftaler og have lyst til at lære nye ting. Resultaterne fremgår af tabel 8.6.

Tabel 8.6 Elevernes motivation. Procent.

		Helt enig	Lidt enig	Hverken enig eller uenig	Lidt uenig/ Helt uenig
<i>Området for sundhed, omsorg og pædagogik</i>	Er forberedt til timerne	66	24	6	4
	Kommer til tiden	84	11	3	3
	Overholder aftaler med lærerne	91	6	1	1
	Deltager aktivt i timerne	70	23	5	3
	Har lyst til at lære nye ting	92	7	1	0
<i>Det tekniske område</i>	Er forberedt til timerne	60	30	8	3
	Kommer til tiden	76	17	3	4
	Overholder aftaler med lærerne	83	14	2	1
	Deltager aktivt i timerne	69	25	5	1
	Har lyst til at lære nye ting	90	8	2	0
<i>Det merkantile område</i>	Er forberedt til timerne	53	37	7	4
	Kommer til tiden	74	17	5	5
	Overholder aftaler med lærerne	82	15	2	2
	Deltager aktivt i timerne	61	30	5	4
	Har lyst til at lære nye ting	79	16	3	2

Note: Spørgsmålet lød: *Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om dig selv?* n=1.709-1.712, vægtet n=25.142-25.185. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet for alle fem spørgsmål. Der er signifikant forskel på et 5 %-niveau for alle spørgsmål undtagen 'kommer til tiden'.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabel 8.6 viser samtidig, at overordnet set er andelen af elever, der vurderer at være motiverede for uddannelsen størst på området for sundhed omsorg og pædagogik, efterfulgt af elever på det tekniske område. På området for sundhed, omsorg og pædagogik er de tre parametre, hvor flest elever vurderer deres egen indsats bedst: har lyst til at lære nye ting (92 %), overholder aftaler med lærerne (91 %) og kommer til tiden (84 %). For eleverne på de tekniske uddannelser findes det samme mønster: Har lyst til at lære nye ting (90 %), overholder aftaler med lærerne (83 %) og kommer til tiden (76 %). På det merkantile område er det ligeledes de samme tre parametre, hvor flest elever vurderer egen indsats bedst, dog rangeret anderledes: Overholder aftaler med lærerne (82 %), har lyst til at lære nye ting (79 %) og kommer til tiden (74 %).

Når den samlede gruppe af elever, der stadig går på grundforløbet sammenlignes med den samlede gruppe af frafaldne elever vurderer de uddannelsesaktive elever deres egen motivation bedre end de elever, der har afbrudt grundforløbet, på alle fem forhold.

9 Mere og bedre undervisning

I dette kapitel afdækkes status før reformen for centrale delmål knyttet til indsatsområdet Mere og bedre undervisning. Indsatsområdet er flerstrengt og tager bl.a. afsæt i mere lærerstyret undervisningstid, et løft af lærernes faglige og pædagogiske kompetencer, en tydeligere kobling af skoleundervisningen og praktikuddannelsen, mere varieret, differentieret og niveaudelt undervisning samt kompetenceudvikling af ledere og en styrkelse af den it-understøttede undervisning. Det er intentionen, at reforminitiativerne under Mere og bedre undervisning skal medføre en markant forbedring af kvaliteten i uddannelserne og derigennem sikre flere og dygtigere håndværkere i Danmark.

Kapitlet fokuserer på de centrale delmål, der knytter sig til indsatsområdet. Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt og bidrage for de overordnede mål for reformen, fx at flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse, eller at erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan, skal der ske et kompetenceløft af lærere og ledere, en ændring af lærernes tilgang til undervisningen og elevernes vurdering af såvel undervisningen som deres lærere.

9.1 Indsatsområdet "Mere og bedre undervisning"

Indsatsområdet Mere og bedre undervisning er flerstrengt og tager afsæt i en række reforminitiativer med fokus på skoleudvikling, herunder kompetenceudvikling af lærere og ledere. Kompetenceudviklingen har bl.a. til formål at gøre skoleundervisningen mere varieret, it-understøttet, differentieret, niveaudelt og praksisrelateret samt at sikre en bedre kobling til elevernes praktikuddannelse.

Konkret indføres bl.a. et minimumstimetal for den lærerstyrede undervisning på grundforløbet på 26 klokke timer i 2016. Kompetenceløftet til lærerne sker ved, at der afsættes midler til, at lærerne kan komme i kortere forløb i en virksomhed. Endvidere skal samtlige erhvervsskolelærere inden 2020 have erhvervspædagogiske kompetencer, der i omfang svarer til 10 ECTS-point. I forhold til at sikre, at alle elever bliver så dygtige, som de kan, skal skolerne forpligtiges til at implementere og anvende flere metoder til undervisningsdifferentiering og sikre, at undervisningen bliver helhedsorienteret og projektorganiseret. De skal ligeledes udbyde fag på flere niveauer samt gennemføre talentspor på alle relevante uddannelser. Det er de faglige udvalg, som skal beskrive talentsporerne, fx i form af krav om højniveauer i specialefag. Målet om en bedre kobling af skoleforløb og virksomhedspraktik skal sikres via indførelsen af kompetencemål i uddannelsesbekendtgørelserne, anvendelsen af mere praksisrelateret undervisning, og ved at skolerne mere systematisk følger op på praktikperioderne.

Under indsatsområdet beskrives desuden en række indsatser, som har til formål at sikre ledelses- og skoleudvikling, herunder kurser i ledelse målrettet erhvervsskoleledere, samt pædagogiske dage, temamøder og supervision målrettet lærere og ledere. Endelig beskrives en række initiativer med fokus på at sikre en mere målrettet og konsekvent styring af erhvervsuddannelserne, fx en nærmere definition af kvalitetstilsynets rolle samt brugen af læringskonsulenter, som skal rådgive erhvervsskolerne om kvalitets- og kompetenceudvikling.

Følgeforskningsprojektet fokuserer på følgende reforminitiativer under indsatsområdet: kompetenceløftet af lærere og ledere, undervisningsdifferentiering, niveaudeling og talentspor og bedre kobling af skoleforløb og virksomhedspraktik.

Fremstillingen i kapitlet er baseret på resultaterne af surveyundersøgelserne blandt lærere, ledere og elever. Dette suppleres med data fra casebesøgenes kvalitative interview med elever, lærere og ledere.

9.2 Kompetenceløft af lærere og ledere

Hensigten med kompetenceløftet af lærerne og ledere er at understøtte reformmålet om, at alle elever skal blive så dygtige, som de kan. Den faglige opkvalificering skal bl.a. styrke lærernes praksisrelaterede undervisning og samarbejdet med virksomhederne. Med den pædagogiske opkvalificering er intentionen derudover at understøtte differentiering og koblingen af skoleundervisning og praktikforløb. Hvis initiativet fungerer som tiltænkt, skal man i reformevalueringen fx kunne registrere en ændret andel af lærere, der deltager i virksomhedsbesøg og pædagogisk opkvalificering af lærere og ledere.

I baselinemålingen har man fokus på ledere og lærernes deltagelse i kompetenceudvikling, herunder virksomhedspraktik samt formålet og udbyttet af den anvendte kompetenceudvikling.

9.2.1 Mellem 29 og 44 % af lærerne har deltaget i virksomhedsbesøg i 2014 og 2015

I undersøgelsen er lærerne blevet spurgt, om de har deltaget i virksomhedsbesøg eller -forløb i løbet af kalenderårene 2014 eller 2015. Som det fremgår af tabel 9.1, er det et mindretal af lærerne, selvom andelen varierer fra område til område.

Tabel 9.1 Lærernes deltagelse i virksomhedsbesøg eller -forløb i løbet af kalenderårene 2014/2015. Procent.

	Det merkantile område (n=220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	Det tekniske område (n=475)
Ja	44	29	35
Nej	56	70	65
Ved ikke	0	1	0
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Har du deltaget i virksomhedsbesøg eller -forløb i løbet af kalenderårene 2014 eller 2015?* De faktiske fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Tabellen viser, at mellem 29 og 44 % af lærerne har deltaget i virksomhedsbesøg eller -forløb i 2014 og 2015. Andelen er størst på det merkantile område. Her har 44 % af lærerne deltaget i virksomhedsbesøg. På området for sundhed, omsorg og pædagogik er der 29 % af lærerne, der har deltaget i virksomhedsbesøg, mens andelen af lærere, der har deltaget i virksomhedsbesøg, er 35 % på det tekniske område.

9.2.2 Virksomhedsbesøg styrker lærernes erhvervsfaglige viden

I forlængelse af forrige spørgsmål er lærerne blevet spurgt, om de har deltaget i virksomhedsbesøg eller -forløb og om deres udbytte af besøget. Resultaterne fremgår af tabel 9.2

og viser, at de lærere, der har deltaget i virksomhedsbesøg eller -forløb, generelt oplever et stort udbytte af dem.

Tablet 9.2 Lærernes udbytte af virksomhedsbesøgene. Procent.

	Det merkantile område (n=96)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=42)	Det tekniske område (n=166)
Udsagn 1: Udviklet din erhvervsfaglige viden	75	81	71
Udsagn 2: Styrket din viden om praksisrelaterede undervisningsformer	58	52	4
Udsagn 3: Ændret din tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen	39	48	40
Udsagn 4: Styrket grundlaget for dialog med virksomhederne om elevernes læringsforløb	50	62	67
Udsagn 5: Ændret elevernes syn på dig som lærer	30	21	37

Note: Spørgsmålet lød: *Er det din vurdering, at forløbet har (...)*. Kun respondenter, der ikke har svaret 'ja' til spørgsmålet, om de har deltaget i virksomhedsbesøg, har fået spørgsmålet. Procentsatserne angiver, hvor mange der har svaret 'i høj grad' eller 'i nogen grad'. De faktiske fordelinger er vist.

Kilde: Lærersurvey, 2015.

Som det fremgår af tabellen, har virksomhedsbesøg udviklet lærernes erhvervsfaglige viden på alle tre områder. Der er 75 % af lærerne på det merkantile område, der svarer, at virksomhedsbesøg i høj- eller nogen grad har udviklet lærerens erhvervsfaglige viden. På området for sundhed, omsorg og pædagogik og det tekniske område udgør denne andel henholdsvis 81 og 71 %.

Det er imidlertid værd at bemærke, at virksomhedsbesøget langt fra for alle lærere er lig med en ændret tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen. Området for sundhed, omsorg og pædagogik er det område, hvor flest lærere (48 %) svarer bekræftende på, at virksomhedsbesøget har ændret deres tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen. Inden for det tekniske område er den tilsvarende andel af lærere 40 %, mens den er 39 % inden for det merkantile område.

9.2.3 Lærernes pædagogiske uddannelsesbaggrunde varierer

Tablet 9.3 viser, hvilke former for pædagogisk uddannelse lærerne har gennemført. Den viser grundlæggende set, at lærerne har et bredt spektrum af uddannelser bag sig. Udover at være opdelt på områder er tabellen opdelt efter, om lærerne er ansat før eller efter 2010, da dette har betydning fx i forhold til pædagogikum.

Tabel 9.3 Lærernes pædagogiske uddannelser

Ansæt hvornår	Det merkantile område		Området for sundhed, omsorg og pædagogik		Det tekniske område	
	2009 eller før	2010 eller efter	2009 eller før	2010 eller efter	2009 eller før	2010 eller efter
n	147	52	54	70	276	140
	Procent					
Folkeskolelæreruddannelsen	26	37	37	54	11	16
Pædagogikum for lærere ved erhvervsskoler og AMU-centre	52	8	2	3	58	4
Pædagogikum fra det almene gymnasium	3	2	0	0	1	3
Voksenpædagogisk uddannelse	22	10	24	9	18	8
Pædagogisk Grunduddannelse	7	6	4	4	21	4
Erhvervspædagogisk Diplom	9	13	20	11	5	9
Anden pædagogisk uddannelse på diplomniveau	9	10	41	21	9	6
Pædagogisk uddannelse på masterniveau	2	4	13	13	0	4
Fagdidaktisk suppleringskursus	8	10	13	3	9	4
Andet pædagogisk kursus svarende til 10 ECTS-point	12	12	15	16	11	6
Har ikke gennemført nogen af de ovenstående uddannelser, men er i gang	0	19	2	10	2	28
Har ikke gennemført nogen af de ovenstående uddannelser og er ikke i gang.	2	13	0	9	1	24
Procent i alt	152	144	170	153	146	117

Note: Spørgsmålet til lærere lød: *Hvilke former for pædagogisk uddannelse har du gennemført? (Sæt gerne flere markeringer).*

Kilde: Lærersurvey, 2015

Som det fremgår af tabellen, er der en bred variation i lærernes pædagogiske uddannelsesbaggrunde. En større andel af de merkantile- og tekniske lærere i undersøgelsen har taget pædagogikum ved erhvervsskoler og AMU-centre. Blandt lærerne på området for sundhed, omsorg og pædagogik er det 2 % af lærerne ansat i 2009 eller før og 3 % af lærerne ansat i 2010 eller efter, der har denne form for pædagogisk uddannelse. Omvendt har 37 % af lærerne ansat i 2009 og før og 54 % af lærerne ansat i 2010 eller efter på området for sundhed, omsorg og pædagogik en folkeskolelæreruddannelse, hvilket betyder at folkeskolelæreruddannelsen er den mest udbredte pædagogiske uddannelsesbaggrund blandt denne lærergruppe i undersøgelsen.

Alle lærere – uanset fastansættelsestidspunkt – skal i 2020 have erhvervspædagogiske kompetencer svarende til mindst 10 ECTS-point, fx fra en pædagogisk diplomuddannelse. For lærere fastansat i 2010 eller senere er det desuden et krav, at læreren senest fire år efter ansættelsen skal have kompetencer fra en pædagogisk uddannelse mindst svarende til en gennemført pædagogisk diplomuddannelse.

Tabellen viser samtidig, at meget få lærere ansat 2009 eller før ikke har gennemført nogle af de nævnte pædagogiske uddannelser. Det gælder på tværs af områderne.

For lærere ansat i 2010 eller efter viser tabellen, at det primært er på det tekniske område, at lærerne ikke har gennemført pædagogisk uddannelse. 28 % af lærerne på det tekniske område ansat 2010 eller senere, har ikke gennemført nogle af de nævnte pædagogiske uddannelser, men er i gang. 24 % har ikke gennemført en pædagogisk uddannelse og er ikke i gang.

På det merkantile område er der 19 % af lærerne ansat i 2010 eller efter, der ikke har gennemført en pædagogisk uddannelse, men som er i gang, og 13 %, der ikke er i gang.

På området for sundhed, omsorg og pædagogik er der 10 % af lærerne ansat i 2010 eller efter, der ikke har gennemført en pædagogisk uddannelse, men som er i gang, mens 9 % ikke er i gang.

Alle caseskolerne nævner kravet om, at lærerne inden 2020 skal have erhvervspædagogiske kompetencer, der i omfang svarer til 10 ECTS-point, men der er forskellige strategier på området. De fleste skoler er dog i gang med at opkvalificere lærerne efter faste planer. På enkelte skoler er der usikkerhed at spore med hensyn til, hvilke kurser der kan gå ind under kravene, og om det er muligt for skolen at nå de opstillede mål inden 2020.

9.2.4 Lærerne ønsker især erhvervsfaglig, pædagogisk didaktisk og IT kompetenceudvikling

Lærerne er blevet spurgt, på hvilke områder, de vurderer, at de har behov for kompetenceudvikling. Resultaterne viser, at behovene varierer efter område, men at lærerne især ønsker erhvervsfaglig, pædagogisk didaktisk og IT kompetenceudvikling. Resultaterne fremgår af tabel 9.4.

Tabel 9.4 Lærernes vurderinger af, i hvilken grad de har behov for kompetenceudvikling inden for bestemte områder. Procent.

	Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Pædagogisk og didaktisk kompetenceudvikling	25	30	38
Erhvervsfaglig kompetenceudvikling (herunder virksomhedsforløb)	31	25	40
Almenfaglig kompetenceudvikling (fx kurser på gymnasialt niveau)	17	17	18
Teamsamarbejde	9	17	24
Samtaleteknik, sparring og coaching	20	33	28
Kompetenceudvikling vedrørende samarbejde med virksomheder	21	12	15
Kompetenceudvikling vedrørende IT som professionelt værktøj	25	33	33
Andet: Skriv	8	7	8

Note: Spørgsmålet til lærere lød: *I hvilken grad vurderer du, at du har behov for kompetenceudvikling inden for følgende områder? (Sæt gerne flere markeringer)?* Lærerpopulationen består af det merkantile område n=220, området for sundhed, omsorg og pædagogik n=144, det tekniske område n=475. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Som tabel 9.4 viser, er erhvervsfaglig kompetenceudvikling det område, hvor flest lærere på de merkantile og tekniske områder, henholdsvis 31 og 40 %, angiver, at de har behov for kompetenceudvikling. Pædagogisk og didaktisk kompetenceudvikling fremhæves af 38 % af lærerne på det tekniske område, 30 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik og 25 % på det merkantile område.

33 % af lærerne på hhv. området for sundhed, omsorg og pædagogik og det tekniske område angiver, at kompetenceudvikling vedrørende IT som professionelt værktøj er et behov. Det gælder 25 % på det merkantile område.

Blandt de merkantile lærere angiver 21 %, at de har et kompetenceudviklingsbehov vedrørende samarbejdet med virksomheder, mens dette gør sig gældende for 12 % og 15 % af lærerne på hhv. området for sundhed, omsorg og pædagogik og det tekniske område.

Lærernes oplevede behov for kompetenceudvikling kommer også forskelligt til udtryk på tværs af caseskolerne. Særligt lederne på flere af skolerne peger på de opkvalificeringsbehov som direkte følge af reformen, eksempelvis for at kunne dække grundfagsundervisning af EUX-elever med egne lærere i stedet for at skulle trække på lærerkræfter fra skolens gymnasiale uddannelser eller ansætte nye lærere med de rette kompetencer.

En del lærere udtrykker et ønske om at komme i praktik i virksomheder som en del af deres kompetenceudvikling, sådan som det også bliver et krav med reformen. Nogle har allerede erfaringer med virksomhedspraktik blandt lærere, og her bliver det blandt andet påpeget, at det kan være vanskeligt i praksis at sikre et tilfredsstillende udbytte for den enkelte lærer. Flere af de lærere, der allerede har været i virksomhedsforløb har oplevet, at de efter en indledende introduktion bare er blevet brugt som arbejdskraft i virksomhedens produktion uden noget egentligt læringsudbytte.

I næste afsnit redegøres for, hvilke former for kompetenceudvikling, der har fyldt mest hos lærerne i 2014 og 2015.

9.2.5 Pædagogisk didaktisk kompetenceudvikling fylder mest hos lærerne i 2014 og 2015

Blandt lærerne på grundforløbet er pædagogisk didaktisk kompetenceudvikling den form for opkvalificering, som har fyldt mest i 2014 og 2015. Det er desuden den form, der af såvel lærere som ledere vurderes at være størst behov for.

Tabel 9.5 viser, om lærerne har deltaget i kompetenceudvikling inden for bestemte områder i 2014 og 2015.

Tabel 9.5 Har lærerne deltaget i kompetenceudvikling inden for bestemte områder i 2014 eller 2015. Procent.

	Det merkantile område (n=220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	Det tekniske område (n=475)
Pædagogisk didaktisk kompetenceudvikling	33	41	30
Erhvervsfaglig kompetenceudvikling	9	11	11
Almenfaglig kompetenceudvikling (fx kurser på gymnasialt niveau)	6	2	4
Kompetenceudvikling ift. teamsamarbejde	9	9	8
Kompetenceudvikling ift. samtaleteknik, sparring og coaching	9	16	4
Kompetenceudvikling ift. samarbejde med virksomheder	3	1	1
Kompetenceudvikling ift. IT som professionelt værktøj	13	17	5
Nej, jeg har ikke deltaget i kompetenceudvikling i 2014/2015.	45	31	50
Andet	5	9	6

Note: Spørgsmålet lød: *Har du deltaget i kompetenceudvikling af kortere eller længere varighed i løbet af kalenderårene 2014/2015 inden for nogle af de følgende områder? (sæt gerne flere markeringer).* De faktiske fordelinger er vist.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Tabellen viser, at blandt de lærere på de tre fagområder, der har deltaget i kompetenceudvikling i 2014 og 2015 er der flest, der har deltaget i pædagogisk didaktisk kompetenceudvikling. Der er henholdsvis 33 % på det merkantile område, 41 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik og 30 % på det tekniske, der svarer, at de har deltaget i pædagogisk didaktisk kompetenceudvikling i 2014 eller 2015.

Det er derudover værd at lægge mærke til, at henholdsvis 45, 31 og 50 % af lærerne på de tre områder ikke har deltaget i kompetenceudvikling i 2014 og 2015.

Tabel 9.6 viser lærernes vurderinger af, hvilke emner deres pædagogisk didaktiske kompetenceudvikling har dækket.

Tabel 9.6 Lærernes vurderinger af, hvilke emner deres pædagogisk didaktiske kompetenceudvikling har dækket. Procent.

	Det merkantile område (n=40)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=38)	Det tekniske område (n=76)
Elevernes læring og progression	56	66	54
Læringsstile	35	50	59
Klasseledelse	47	45	43
Undervisningsdifferentiering	39	43	47
Praksisrelaterede undervisningsformer	21	38	30
Sammenhæng mellem læringen i skole og praktik	8	17	14
Elevaktiverende undervisningsmetoder	38	43	29
Pædagogisk brug af IT	31	45	19
Andet: skriv	8	5	14

Note: Spørgsmålet lød: *Hvilke emner har din pædagogisk didaktiske kompetenceudvikling dækket? (Sæt gerne flere markeringer)*. Kun respondenter, der svarede 'pædagogisk didaktisk kompetenceudvikling' på spørgsmålet om deltagelse i kompetenceudvikling i løbet af 2014 eller 2015, har fået spørgsmålet. De faktiske fordelinger er vist.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Blandt lærerne på det merkantile område og området for sundhed, omsorg og pædagogik har den pædagogiske didaktiske kompetenceudvikling i de fleste læreres tilfælde handlet om elevernes læring og progression (hhv. 56 og 66 %). På det tekniske område har kompetenceudviklingen i de fleste tilfælde handlet om læringsstile (59 %).

9.2.6 Forskel mellem områder på, hvor meget den pædagogiske didaktiske kompetenceudvikling har haft fokus på den pædagogiske brug af it

Som led i indsatsområdet Mere og bedre undervisning har reformen til formål at bidrage til en øget anvendelse af it-understøttet undervisning. En styrket anvendelse af it skal understøtte arbejdet med at skabe bedre resultater på elevniveau og skal bl.a. ses i tæt sammenhæng med lærernes opkvalificering. Det er derfor interessant i forbindelse med denne baselinemåling at se på, hvor meget pædagogisk brug af it har fyldt i forhold til lærernes kompetenceudvikling inden reformen.

Af tabel 9.6 fremgår det, at 45 % af lærerne området for sundhed, omsorg og pædagogik svarer, at deres pædagogiske didaktiske kompetenceudvikling bl.a. har fokus på den pædagogiske brug af it. Den tilsvarende andel er 31 % inden for det merkantile område og 19 % inden for det tekniske område. Samlet set er det tekniske område der, hvor færrest lærere angiver, at de har modtaget kompetenceudvikling i forhold til brug af it i undervisningen, og social- og sundhedsområdet der, hvor der er flest.

9.2.7 Lærerne har kunnet bruge deres kompetenceudvikling

Lærerne er i undersøgelsen blevet bedt om at angive, i hvilken grad de vurderer, at de har haft et udbytte af deres kompetenceudvikling i dagligdagen på skolen.

Resultaterne, der er gengivet i tabel 9.7, viser, at langt flertallet af lærere oplever et udbytte.

Tabel 9.7 Lærernes vurdering af i hvilken grad de har brugt noget af det, de har lært, i deres dagligdag på skolen. Procent.

	Det merkantile område (n=25)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=29)	Det tekniske område (n=83)
I høj grad	37	45	38
I nogen grad	41	46	43
I mindre grad	20	8	15
Slet ikke	3	0	3
Ved ikke	0	1	1
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *I hvilken grad har du brugt noget af det, du har lært, i din dagligdag på skolen?* Filter: Kun respondenter, der svarede andet end 'nej, jeg har ikke deltaget i kompetenceudvikling' på spørgsmålet om deltagelse i kompetenceudvikling i løbet af 2014 eller 2015 har fået spørgsmålet. De faktiske fordelinger er vist.

Kilde: Lærersurvey, 2015

På området for sundhed, omsorg og pædagogik er der 91 % af lærerne, der svarer, at de i høj- eller nogen grad har brugt noget af det, de har lært under kompetenceudviklingen i deres daglige arbejde på skolen. Det gælder 81 % af lærerne på det tekniske område. På det merkantile område er der 78 %, der har brugt elementer af kompetenceudviklingen i dagligdagen på skolen.

9.2.8 Caseskolernes fokus på kompetenceudvikling kan inddeles i fire områder

Caseskolerne forholder sig til lærernes kompetenceudviklingsbehov på forskellige måder afhængigt af skolens specifikke situation, men der er dog væsentlige ligheder, når man ser på tværs. Skolernes fokus på kompetenceudvikling kan inddeles i fire områder.

For det første er det kendetegnende for alle skolerne, at der afholdes pædagogiske dage. Disse afholdes for hele lærerkollegiet, og der rettes typisk fokus mod et bestemt pædagogisk tema.

For det andet struktureres kompetenceudviklingen typisk ved hjælp af en samlet kompetenceudviklingsplan for skolen, som har til formål at systematisere udmøntningen af kompetenceudviklingsinitiativerne.

For det tredje kan der være forskel på, hvordan ledelsesniveauet ser kompetenceudviklingsbehovet blandt lærerne, og hvordan lærerne selv ser det. Lærerne giver flere steder udtryk for et behov for en fag-faglig kompetenceudvikling inden for deres eget brancheområde frem for eksempelvis en pædagogisk kompetenceudvikling. Flere skoler vurderer, at de faglige kompetencer kan styrkes gennem kortere "virksomhedspraktikker" for lærerne. Det hjælper læreren til at blive opdateret på branchens udvikling og aktuel teknologi, ligesom det giver "hands on" erfaring fra virksomhedens dagligdag og produktion. I forbindelse med implementering af reformen kommer dette element til at fylde mere i lærernes kompetenceudvikling.

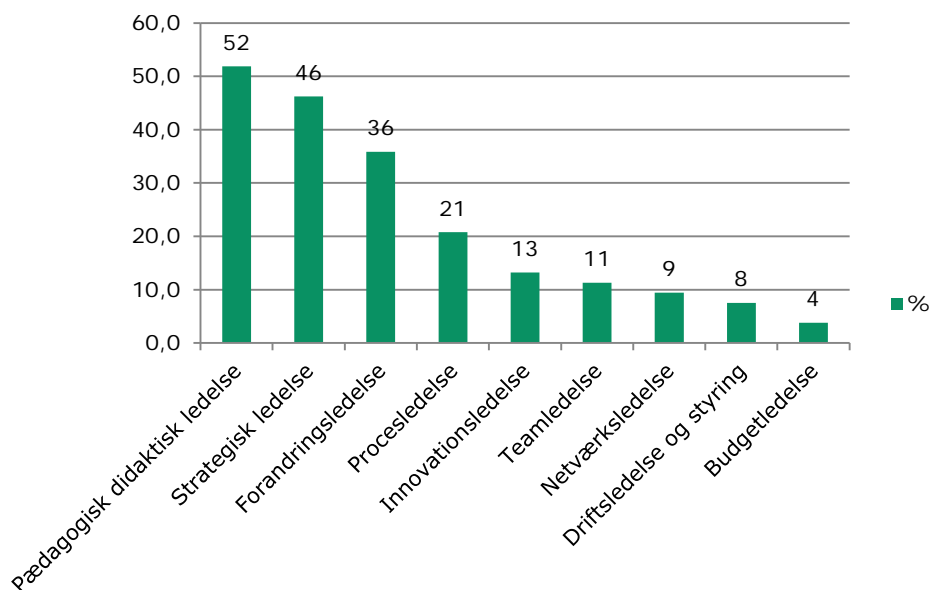
For det fjerde omtales den formelle pædagogiske kompetenceudvikling i den Pædagogiske Diplomuuddannelse (PD). Caseskolerne giver udtryk for, at de er opmærksomme på, at der skal leves op til dette krav for at sikre lærerne. Der er dog forskel på, i hvor høj grad skolerne har konkrete mål for, hvem eller hvor mange der årligt skal starte på en PD.

I det næste afsnit undersøges kompetenceudviklingen af lederne nærmere.

9.2.9 Flest ledere har fået kompetenceudvikling inden for pædagogisk didaktisk ledelse

Figur 9.1 viser ledernes deltagelse i kompetenceudvikling. Lederne er blevet præsenteret for en liste med ni kompetenceudviklingsområder inden for ledelse. De har angivet inden for hvilke områder, de har deltaget i kompetenceudvikling. Der er i alt 15 % af lederne, der ikke har deltaget i kompetenceudvikling i skoleåret 2014/2015. 52 % af lederne har deltaget i pædagogisk didaktisk ledelse, og 46 % har deltaget i kompetenceudvikling i forhold til strategisk ledelse. Områderne budgetledelse samt driftsledelse og styring er de typer af kompetenceudvikling, som færrest ledere har deltaget i.

Figur 9.1 Andel af ledere, der har deltaget i kompetenceudvikling

Kilde: Ledersurvey N=106

Ledelsesmæssig opkvalificering og kompetenceudvikling fylder kun lidt i bevidstheden blandt skolernes strategiske ledelse, herunder både direktører og ledere på uddannelseschefniveau. Et lignende billede tegner sig blandt uddannelseslederne på de enkelte afdelinger på de besøgte caseskoler, selvom flere uddannelsesledere også peger på, at forventninger til resultaterne af en mere tydelig pædagogisk ledelse er store. Overordnet er billedet, at lederne føler sig rustede til reformen. Der har flere steder været afholdt ledelsesseminarer om implementering af reformen, som har fungeret som kompetenceudvikling for lederne. Flere af skolerne omtaler et behov for kompetenceudvikling, som dog ikke nødvendigvis relateres direkte til reformen. Kompetenceudvikling omtales mere som generelle og organisatoriske kompetencebehov i forbindelse med skolens processer snarere end et behov koblet til reformimplementeringen.

9.3 Undervisningsdifferentiering, niveaudeling og talentspor

En central intention med reformen er, at der skal tilbydes mere varieret og differentieret undervisning på erhvervsskolerne for, at alle elever kan blive så dygtige, som de kan.

Ved undervisningsdifferentiering tager læreren højde for fx elevernes forskellige læringsstile, men hvor eleverne principielt skal nå samme slutkompetence, mens eleverne ved niveaudelt undervisning, fx i form af opdeling i hold eller EUX, opnår forskellige slutkompetencer.

Lærernes kompetenceløft skal understøtte, at lærerne i højere grad kan gøre brug af undervisningsdifferentiering og tage udgangspunkt i den enkelte elevs behov og faglige interesser.

Med lovændringen om, at der udbydes fag på flere niveauer, at der gennemføres talentspor, og at der udvikles undervisningsmål på højere niveau end de obligatoriske, er det

hensigten, at elevernes færdigheder ved afsluttet uddannelse er forbedret i forhold til beskæftigelsesmuligheder og overgang til videregående uddannelser.

Hvis initiativerne er effektive, vil man efter reformen i første omgang kunne iagttage en ændring af lederes og læreres prioriteringer i forbindelse med undervisningen og elevernes vurdering af kvaliteten af undervisningen.

I baselinemålingen er fokus på lærernes undervisningstilrettelæggelse, samt hvordan eleverne vurderer deres lærere.

9.3.1 Lærerne vurderer variation i undervisningen som det vigtigste for elevernes læring

I surveyet til lærerne er de blevet bedt om at angive, hvad de vurderer, er det vigtigste i deres undervisning i relation til at sikre elevernes læring. Resultaterne fremgår af tabel 9.8 og viser en stor konsistens på tværs af områder.

Tabel 9.8 Lærernes vurdering af, hvad der er det vigtigste i deres undervisning i relation til at sikre elevernes læring. Procent.

	Det merkantile område (n=220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n=144)	Det tekniske område (n=475)
Variation i undervisningen (i mine undervisningsformer og elevernes arbejdsformer)	39	39	30
Praksisrelateret (simulering, gæsteforelæsere, systematisk anvendelse af eksempler fra praksis etc.)	18	20	17
At arbejde med transfer i undervisningen, så det lærte kan bruges i praktikken	8	6	20
At anvende min viden om elevernes forudsætninger og interesser til differentiering af undervisningen	25	26	21
At sikre løbende feedback til den enkelte elev	10	10	12
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Hvad er efter din mening det vigtigste i din undervisning i relation til at sikre elevernes læring? (Du skal sætte 1 ud for det af nedenstående punkter, som du oplever som det vigtigste, 2 ud for det næstvigtigste og 3 for det tredjevigtigste)?* Tabellen viser kun fordelingen for de svar, hvor lærerne vurderede emnet som det vigtigste. De faktiske fordelinger er vist.

Kilde: Lærersurvey, 2015

Tabellen viser, at det på tværs af de tre områder er "variation i undervisningen", som flest lærere udpeger som det vigtigste i relation til at sikre elevernes læring, mens "anvendelsen af viden om elevernes forudsætninger og interesser til differentiering af undervisningen" udpeges som det vigtigste af næstflest lærere på de tre områder.

Praksisrelateret bliver desuden udpeget som vigtigt i forhold til at sikre elevernes læring, idet henholdsvis 18, 20 og 17 % af lærerne på de tre fagområder udpeger praksisrelateringen som det vigtigste. På det tekniske område er der 20 % af lærerne, der mener, at arbejde med transfer i undervisningen er det vigtigste i relation til at sikre elevernes læring, hvorimod 6 % på social og sundhedsområdet og 8 % på det merkantile område peger på, at arbejdet med transfer er det vigtigste i deres undervisning.

I næste afsnit ses nærmere på, hvad lederne prioriterer i forhold til undervisningen.

9.3.2 Lederne prioriterer praksisrelatering af undervisningen højt

Tabel 9.9 viser ledernes besvarelser på spørgsmålet: *Hvad prioriterer I på den skole eller afdeling, du har ansvar for, som det vigtigste i undervisningen i forhold til at sikre elevernes læring?*

Lederne er blevet bedt om at prioritere udsagnene fra 1-5, men har haft muligheden for at give alle udsagn den samme prioritet. 11 ledere har givet alle fem udsagn samme prioritering – ni af ledere har givet alle udsagn førsteprioritet, og to har givet alle udsagn laveste prioritet, dvs. femteprioritet.

Lederne er forholdsvis delte i spørgsmålet om, hvad der er det vigtigste i undervisningen.

Det forhold, som flest ledere har givet enten 1. eller 2. prioritet, er *praksisrelatering*, som 65 % af lederne har rangeret på enten en første eller anden plads. De øvrige forhold ligger alle lige, med en andel, der ligger mellem 57-58 %, når man ser på 1. og 2. prioritering.

Tabel 9.9 Lederne prioritering i undervisningen for at sikre elevernes læring. Procent.

	Mest vigtigt				Mindst vigtigt
	1	2	3	4	5
Variation i undervisningen	35	23	14	15	13
Praksisrelatering	42	23	15	11	9
Transfer i undervisningen	28	29	17	9	18
Differentiering af undervisningen	31	26	22	13	9
Løbende feedback	35	23	17	13	12

Kilde: KORAs beregninger på skolelederundersøgelse, 2015 N=106

I alt 23 af ledere har benyttet muligheden for at skrive en kommentar i den åbne svarkategori. Disse kommentarer handler om, at it/digitalisering, relationsarbejde og helhedsorientering i undervisningen også er vigtige elementer for at sikre elevernes læring. Ydermere skriver flere, at det ikke er muligt at prioritere mellem de forskellige udsagn, da alle dele er væsentlige i undervisningen.

9.3.3 Caseskolerne har forskellige tilgange til undervisningsdifferentiering

Caseskolerne har forskellige tilgange til undervisningsdifferentiering, og en del af både lederne og lærerne understreger, at det er vanskeligt og u hensigtsmæssigt at implementere fælles overordnede metoder for differentieringen. På en af caseskolerne er man dog i gang med at implementere LP-modellen (læringsmiljø og pædagogisk analyse) som analytisk grundlag for at tilrettelægge undervisningen differentieret. På alle caseskolerne er der metodefrihed for den enkelte lærer i forhold til den konkrete tilrettelæggelse af en differentieret undervisning. Lærerne fremhæver flere steder, at de anvender læringsstile og elementer fra Cooperative Learning, der sætter fokus på strukturer og redskaber til at skabe samarbejde omkring læring i klasserummet, og som mange har været på kursus i.

De interviewede lærere vægter undervisningsdifferentiering og feedback højt, men oplever også, at det er svært at "gøre nok", og at elevernes forskellige faglige forudsætninger er en stor udfordring i forhold til at sikre en tilpas differentieret undervisning. På flere af de be-

søgte caseskoler er der i gangsat tiltag for at understøtte, at lærerne i højere grad deler undervisningsmateriale med hinanden for på denne måde at forankre gode erfaringer med en differentieret undervisning. På en af de besøgte skoler er der fx et krav om, at alle lærerne skal lægge undervisningsmateriale ind i en fælles elektronisk bank, for at understøtte differentieringen af undervisningen.

Mange af de interviewede lærere peger på, at differentiering i praksis betyder, at de dygtige og hurtige elever får lidt flere opgaver end de øvrige elever.

Kun enkelte skoler har erfaringer med decideret niveaudeling – enten på det enkelte hold eller som særskilte spor, fx talentspor. Det fremhæves, at holddeling kan virke selvforstærkende for de "dårlige" elever, fordi de dermed fastholdes i en oplevelse af at være "de dårlige" elever, der ikke kan noget.

9.3.4 Eleverne er tilfredse med deres lærere – mest på området for sundhed, omsorg og pædagogik og mindst på det merkantile område

Derudover er eleverne blevet bedt om at vurdere deres lærere i forhold til, om de oplever lærerne er forberedte, overholder aftaler, giver ansvar m.m. Resultaterne viser, at eleverne generelt er tilfredse med deres lærere, men også at der er forskel mellem områderne.

Tabel 9.9 viser elevernes vurdering af deres lærere.

Tabel 9.9 Elevernes vurdering af deres lærere. Procent.

		Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
<i>Hvor ofte synes du, at lærerne...</i>				
er godt forberedte	Altid	41	54	45
	Ofte	52	40	47
	Sjældent /aldrig	8	7	8
overholder aftaler	Altid	44	59	47
	Ofte	50	34	44
	Sjældent /aldrig	6	8	9
giver dig ansvar	Altid	34	40	42
	Ofte	52	49	49
	Sjældent /aldrig	14	12	9
respekterer dig	Altid	53	71	59
	Ofte	39	24	33
	Sjældent /aldrig	8	5	8
giver faglig hjælp, når du har brug for det	Altid	54	65	56
	Ofte	40	28	36
	Sjældent /aldrig	7	7	8
er gode til at give tilbagemelding på din indsats	Altid	35	48	40
	Ofte	42	35	40
	Sjældent /aldrig	23	17	20
opstiller klare mål for, hvad vi skal lære	Altid	42	58	50
	Ofte	44	36	38
	Sjældent /aldrig	14	7	12
er gode til at forklare tingene, så du forstår dem	Altid	32	49	39
	Ofte	56	44	51
	Sjældent /aldrig	12	7	11
giver hurtigt svar tilbage på opgaver	Altid	22	29	32
	Ofte	49	41	42
	Sjældent /aldrig	29	31	26

Note: Spørgsmålene til eleverne lød: *Hvor ofte synes du, at lærerne...?* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. Antallet af observationer varierer mellem spørgsmålene. Det faktiske antal=1655-1700, vægtet antal=1654-1698. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikante på et 5 %-niveau, undtaget følgende to spørgsmål: *er godt forberedte*; *giver faglig hjælp, når du har brug for det*.

Kilde: Elevsurvey, 2015

Tabellen viser, at eleverne overordnet set er tilfredse med deres lærere, og over 90 % af eleverne på alle tre uddannelsesområder svarer, at de *altid* eller *ofte* oplever, at *lærerne er godt forberedte og giver faglig hjælp, når eleven har brug for det*. På disse to områder er der ikke betydningsfulde forskelle mellem de tre uddannelsesområder.

Der er også mere end 90 % af eleverne, der svarer *altid* eller *ofte* i forhold til, om de synes, at *lærerne overholder aftaler og respekterer dem*. Her er der forskel mellem de tre områder, idet andelen af elever, der svarer *altid* er størst på området for sundhed, omsorg og pædagogik og mindst på det merkantile område.

Dette mønster – at andelen af elever, der svarer *altid*, er størst på området for sundhed, omsorg og pædagogik og mindst på det merkantile område – gør sig også gældende i forhold til, om *lærerne er gode til at give tilbagemelding på elevernes indsats, opstille klare mål for, hvad eleverne skal lære, er gode til at forklare tingene, så eleverne forstår dem*.

Elevernes vurdering af, om *lærerne er gode til at forklare tingene, så de forstår dem*, er et centralt mål for, hvor gode lærerne er til undervisningsdifferentiering. Det er i denne sammenhæng interessant, at eleverne vurderer lærerne relativt positivt i forhold til denne egenskab. Således er det kun henholdsvis 12, 7 og 11 %, der svarer *sjældent* eller *aldrig* på spørgsmålet.

De to områder, hvor flest elever svarer *sjældent* eller *aldrig* er i forhold til, om eleverne synes, at *lærerne er gode til at give tilbagemelding på elevernes indsats* (23, 17, 20 %) og om *lærerne giver hurtigt svar tilbage på opgaver* (hhv. 29, 31, 26 %).

Gruppen af elever, der er faldet fra deres uddannelse, vurderer dog lærerne mindre positiv på otte ud af ni forhold sammenlignet med den samlede gruppe af elever, der stadig går på grundforløbet, eller som har afsluttet. 27 % af de frafaldne elever svarer *sjældent* eller *aldrig* til, at *lærerne er gode til at give tilbagemelding på deres indsats*. 23 % svarer *sjældent* eller *aldrig* til, at *lærerne er gode til at forklare tingene, så eleverne forstår dem*. 20 % svarer *sjældent* eller *aldrig* til, at *lærerne giver dem ansvar*; henholdsvis 19 % og 18 % til, at *lærerne giver faglig hjælp, når eleverne har brug for det og opstiller klare mål for, hvad eleverne skal lære*. I forhold til, om *lærerne giver hurtigt svar tilbage på opgaver*, er der ikke forskel på svarene mellem de uddannelsesaktive elever og de elever, der er faldet fra.

9.3.5 Eleverne synes overordnet set, at der er god sammenhæng mellem teori og praksis i undervisningen

Som nævnt, skal praksisorienteringen i undervisningen styrkes som en del af reformen. Målet er at understøtte elevernes evne til at koble teori og praksis og stille krav til en helhedsorienteret undervisning. I dette afsnit ses derfor på, i hvor høj grad undervisningen kan siges at være praksisorienteret inden reformen. I denne forbindelse ses på elevernes vurdering af mængden af praktisk indhold i uddannelsen, mængden af teori i uddannelsen og sammenhængen mellem teori og praksis i undervisningen.

Resultaterne, der fremgår af tabel 9.10, viser, at eleverne generelt vurderer mængden af teori og praksis i undervisningen som passende. En del af eleverne vurderer dog, at der er for lille en mængde praktisk indhold i uddannelsen.

Tabel 9.10 Elevernes vurdering af mængden af teori og praksis i undervisningen. Procent.

		Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Mængden af praktisk indhold i uddannelsen ¹	For lille	23	18	16
	Passende	75	80	82
	For stor	3	2	2
Mængden af teori i uddannelsen ²	For lille	8	10	10
	Passende	84	84	81
	For stor	7	6	9
Der er god sammenhæng mellem teori og praksis i undervisningen ³	Helt enig	44	64	64
	Lidt enig	29	23	19
	Hverken enig eller uenig	16	6	8
	Lidt uenig	6	3	4
	Helt uenig	4	3	4

Noter:

- 1) Spørgsmålet om praktisk indhold lød: *Hvordan oplever du mængden af praktisk indhold i uddannelsen?* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. n=1.704, vægtet n=25.058. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.
- 2) Spørgsmålet om mængden af teori: *Hvordan oplever du mængden af teori i uddannelsen?* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. n=1.711, vægtet n=25.161. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er ikke signifikant på et 5 %-niveau.
- 3) Spørgsmålet om sammenhængen ml. teori og praksis lød: *Hvor enig eller uenig er du i, at der var god sammenhæng mellem teori og praksis i undervisningen?* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. n=1.708, vægtet n=25.125. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er signifikant på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabellen viser overordnet set, at eleverne synes, at mængden af praktisk indhold og teori i uddannelsen er passende, og at der er en god sammenhæng mellem teori og praksis i undervisningen. På spørgsmålet om mængden af teori i uddannelsen er der ikke forskel på elever på de tre uddannelsesområder, mens der for de to andre spørgsmål er en større andel af elever på det merkantile område, der synes, at mængden af praktisk indhold i uddannelsen er for lille sammenlignet med elever på de to andre uddannelsesområder. På spørgsmålet om sammenhæng mellem teori og praksis er det ligeledes eleverne på det merkantile område, der skiller sig ud, idet 73 % af eleverne på det merkantile område svarer, at de er helt enige eller lidt enige i, at der er god sammenhæng. Den tilsvarende andel er henholdsvis 87 % og 83 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik og det tekniske område.

Når gruppen af elever, der stadig går på eller har fuldført grundforløbet, sammenlignes med gruppen af elever, der er faldet fra, er der forskel mellem svarfordelingerne.

18 % af de elever, der går på uddannelsen, svarer, at mængden af praktisk indhold i uddannelsen er for lille. Blandt de elever, der er faldet fra uddannelsen, er denne andel 27 %. 8 % af de elever, der går på uddannelsen, svarer, at mængden af teori i uddannelsen er for stor, mod 15 % blandt de elever, der faldet fra. 81 % af de elever, der går på uddannelsen,

svarer, at de er helt enige/lidt enige i, at der er god sammenhæng mellem teori og praksis, tilsvarende er der 67 % af de elever, der er faldet fra uddannelsen, der svarer således.

Fra forskning inden for erhvervsuddannelsesområdet ved vi, at de elever, som er i fare for at falde fra uddannelserne, typisk lader sig motivere af en praktisk tilgang til læring. Det er på denne baggrund ikke overraskende, at en større andel af de elever, der er faldet fra uddannelsen vurderer, at mængden af praktisk indhold på uddannelsen er for lille.

9.3.6 Caseskolerne har positive erfaringer med praksisrelatering af undervisningen

Alle seks caseskoler arbejder med praksisrelatering/ anvendelsesorientering i den daglige undervisning på grundforløbet. Det er tydeligt, at anvendelsesorientering kan forstås på mange måder – fra fokus på at begrunde en teoris anvendelse i praksis, matematik tilpasset konkrete projekter, konkret arbejde med maskiner/udstyr til samarbejde med virksomheder om brugen af virksomhedsforlagt undervisning (VFU), gæstelærere fra virksomheder, holdvis/klassevis besøg i virksomheder mv. Særligt muligheden for en uges virksomhedspraktik allerede på grundforløbet omtales som en aktivitet, der giver eleverne et godt og realistisk indblik i fag og branche, og som dermed også er vigtig i forhold til elevernes motivation for at gennemføre deres uddannelse.

På flere af de besøgte skoler peger både lærere og ledelser på, at der gennemføres tværfaglige projekter i særlige projektuger. Formålet med sådanne projektuger er at styrke praksisrelateringen og helhedsorienteringen. Desuden peger de merkantile undervisere på, at den afsluttende case-eksamen medvirker til, at undervisningen i de grundfag, der indgår i eksamen, også bliver mere praksisnært. Elever træner eksamensformen ved at lave praksisrelaterede opgaver. Nogle af de interviewede grundfaglærere peger dog på, at det kan være en vanskelig opgave at gøre undervisningen i fx dansk meget praksisnær:

Det kommer an på fagene, hvor nemt det er, og hvor meget vi gør. I erhvervsøkonomi er det nemmere at koble til praksis, da undervisningen kan kobles til en virksomhedscase. Men dansk reklameanalyse eller novelleanalyse er ikke meget praksisnært. I dansk er det mere lærer til elev undervisning. (Lærer, merkantil skole).

10 Ny erhvervsuddannelse for voksne

I dette kapitel i baselinemålingen afdækkes status før reformen for centrale delmål knyttet til indsatsområdet Ny erhvervsuddannelse for voksne. Det er en central del af reformen, at voksne på 25 år og derover skal have en mere attraktiv, overskuelig og målrettet vej fra ufaglært til faglært. Det skal ske gennem oprettelsen af en Ny erhvervsuddannelse for voksne (EUV), der tilbyder flere veje til en erhvervsuddannelse afhængigt af den enkeltes baggrund og forudsætninger. Samtidig skal der i de nye EUV-forløb anvendes en voksentilpasset fagdidaktik og pædagogik og gøres øget brug af realkompetencevurdering.

Hvis reforminitiativet skal virke som tiltænkt og bidrage til de overordnede mål for reformen, fx om at flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse, og at uddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, som de kan, kræver det, at reforminitiativet implementeres på en vellykket måde, og at det fører til, at voksne på 25 år og derover oplever, at der er et bedre voksenmiljø på uddannelsen, herunder at der er et fagligt og socialt miljø, der i højere grad tilgodeser dem, og at der er en veletableret praksis med hensyn til merit.

10.1 Indsatsområdet Ny erhvervsuddannelse for voksne (EUV)

Samtidig med at erhvervsuddannelsesreformen fokuserer på skabelsen af et stærkere ungdomsuddannelsesmiljø for unge under 25 år (se kapitel 4), indeholder reformen også en række reforminitiativer rettet mod voksne på 25 år og derover. Mange voksne har erfaring fra andre uddannelser eller beskæftigelse, når de påbegynder en erhvervsuddannelse, og derfor er det en central intention med reformen at tilbyde voksne en mere attraktiv, overskuelig og målrettet vej fra ufaglært til faglært.

Voksne vil fremover have tre erhvervsuddannelsesveje afhængigt af deres baggrund og forudsætninger: 1) Voksne med mindst to års erhvervs erfaring får et standardiseret uddannelsesforløb, dog 10 % kortere, uden grundforløb og praktik, 2) Voksne med erhvervs erfaring og/eller en tidligere gennemført uddannelse får et standardiseret grundforløb, dog 10 % kortere. Denne målgruppe kan modtage grundforløbets 2. del, men praktikperioden afkortes. 3) Voksne uden erhvervs erfaring eller forudgående uddannelse modtager grundforløbets 2. del og samme praktikperiode som de unge.

I de nye EUV-forløb skal der anvendes en voksentilpasset fagdidaktik og pædagogik. Den enkeltes uddannelsesforløb fastlægges på baggrund af en grundig og systematisk realkompetencevurdering. Der indføres derudover en særlig EUV-refusion til virksomhederne i EUV-elevers skoleperioder.

I følgeforskningsprojektet er der fokus på skolernes arbejde med at skabe nogle erhvervsrettede undervisningsmiljøer for unge og for voksne og skolernes praksis for merit og gennemførelse af realkompetencevurderinger.

Fremstillingen i kapitlet tager udgangspunkt i data fra ledersurveyet og data fra surveyet blandt elever på 25 år og derover. Dette suppleres med kvalitative data fra casebesøg.

10.2 Etablering af EUV

I dette kapitel i baselinemålingen beskrives indledningsvist, hvordan lederne vurderer muligheden for at implementere ændringerne i reformen rettet mod voksne elever, og hvordan de vurderer værdien af dem. Derefter beskrives, hvordan elever på 25 år og derover oplever det faglige og sociale miljø på uddannelsen, og hvordan de vurderer uddannelsen som voksenmiljø. Hvis initiativerne virker som tiltænkt, skal man efter reformen se, at lederne vurderer, at initiativet er implementeret på en vellykket måde, og at en større andel af eleverne har en positiv vurdering af det faglige og sociale miljø.

10.2.1 Lederne: Etablering af voksenspor er et af de vanskeligere elementer i reformen

En indledende forudsætning for, at reformens intentioner kan realiseres er, at skolerne foretager opdelingen i et unge- og voksenspor. I surveyundersøgelsen blandt lederne, der blev gennemført i foråret 2015, er de blevet bedt om at vurdere, hvilke elementer af reformen, de vurderer som henholdsvis lette og svære lette at implementere. Svarene, der fremgår af tabel 10.1, viser, at etableringen af voksenspor vurderes som et af de vanskeligere elementer i reformen.

Tabel 10.1 Implementering af reformen. Andelen af ledere, der svarer svært/meget svært. Procent.

	Merkantile skoler	SOSU-skoler	Tekniske skoler	Kombinations-skoler
2. Kravet om undervisningsdifferentiering	44	46	57	52
3. Opdeling i et unge- og et voksenspor*	20	67	81	67
4. At mange elever skal nå niveauerne på 20 uger	100	82	85	100
6. Realkompetencevurdering*	56	71	41	38
7. Standardiserede uddannelsespor for voksne	71	61	69	75
8. Kompetenceløft af lærere	31	24	45	25
9. Kompetenceløft af ledere	7	24	31	32
10. Styrket kobling mellem skole og praktik*	60	21	34	43
14. Oprettelse af fagretninger	60	33	28	29
15. Praksisrelateret undervisning	38	18	21	10
18. Holdfællesskaber i undervisningen	20	19	46	26

Note: Spørgsmålet lød: *Hvordan oplever du implementeringen af følgende elementer i reformen...?* n= 106. Leder-surveyet er gennemført på skole-/afdelingsniveau. Forskelle mellem de fire skoletyper er testet med Chi2-test og Fishers exact-test; * er signifikant på et 5 %-niveau. På grund af et lille antal observationer vises tabellen med sammenslåede kategorier.

Kilde: Ledersurvey, 2015

Tabellen viser, at afhængigt af område mener mellem 61 og 75 % af lederne, at skabelsen af standardiserede uddannelsesspor for voksne er svært eller meget svært. Dette skal sammenlignes med, at det er en række elementer, som kun et mindretal vurderer sværere at implementere.

18-38 % af lederne vurderer fx praksisrelateret undervisning som svært eller meget svært, mens 24-45 % vurderer kompetenceløft af lærerne som svært eller meget svært.

Der er dog forskel mellem områderne, når det drejer sig om selve opdelingen i et unge- og voksenspor. Hvor 67 % af lederne på SOSU-skolerne og 81 % af lederne på de tekniske skoler vurderer det som svært eller meget svært, gælder det 20 % af lederne på handels-skolerne.

Også øget brug af realkompetencevurdering vurderes som et af de sværere elementer i reformen. Alt efter område peger mellem 41 og 71 % af lederne på det som svært eller meget svært.

Undersøgelsen blandt ledere viser samtidig, at et flertal af ledere er uenige i, at opdelingen i et unge- og voksenspor og standardiserede uddannelsesspor for voksne styrker elevernes kompetencer og gennemførelse. Resultaterne varierer dog efter område, som det fremgår af tabel 10.2 nedenfor.

Tablet 10.2 Vurdering af reformelementerne. Andel, der svarer uenig/meget uenig. Procent

	Merkantile skoler	SOSU-skoler	Tekniske skoler	Kombinations-skoler
2. Kravet om undervisningsdifferentiering	20	3	3	10
3. Opdeling i et unge- og et voksenspor*	27	78	72	75
4. At mange elever skal nå niveauerne på 20 uger*	94	56	63	58
6. Realkompetencevurdering	40	31	21	26
7. Standardiserede uddannelsesspor for voksne*	71	34	48	72
8. Kompetenceløft af lærere*	25	19	0	0
9. Kompetenceløft af ledere*	25	24	7	0
10. Styrket kobling mellem skole og praktik	19	6	14	15
14. Oprettelse af fagretninger	38	27	26	39
15. Praksisrelateret undervisning	13	5	4	0
18. Holdfællesskaber i undervisningen	8	11	4	5

Note: Spørgsmålet lød: *Hvor enig er du i, at følgende reformelementer vil styrke elevernes kompetencer og gennemførelse af EUD...?* n= 106. Ledersurveyet er gennemført på skole-/afdelingsniveau. Forskelle mellem de fire skoletyper er testet med Chi2-test og Fishers exact-test; * er signifikant på et 5 %-niveau. På grund af et lille antal observationer vises tabellen med sammenslåede kategorier.

Kilde: Ledersurvey, 2015

Kilde: KORAs beregninger på skolelederundersøgelse, 2015

Tabellen viser, at mellem 34 og 72 % af lederne i undersøgelsen erklærer sig uenige eller meget uenige i, at skabelsen af et standardiseret uddannelsesspor for voksne vil styrke elevernes kompetencer og gennemførelse af EUD.

Det er især lederne på handelsskoler og kombinationsskoler, der er uenige i dette.

Til sammenligning er det mellem 4 og 11 % af lederne, der er uenige eller meget uenige i, at holdfællesskaber i undervisningen vil styrke elevernes kompetencer og gennemførelse, og mellem 3 og 20 %, der er uenige eller meget uenige i, at kravet om undervisningsdifferentiering vil styrke elevernes kompetencer og gennemførelse.

I forhold til øget brug af realkompetencevurdering er lederne på handelsskolerne mest skeptiske. Her er 40 % uenige eller meget uenige i, at det vil styrke elevernes kompetencer og gennemførelse, mod fx 31 % på SOSU-skoler og 21 % på tekniske skoler.

I det næste afsnit undersøges praksis omkring merit på uddannelserne nærmere.

10.3 Lærerne: Et mindretal af eleverne får merit

Det er en central del af reformen der er knyttet til ideen om realkompetencevurdering; at voksne skal have merit. Baselinemålingen viser, at få elever har fået merit. Tabel 10.3 viser lærernes vurderinger af, hvor stor en andel af eleverne på deres hold, der har fået merit.

Tabel 10.3 Lærernes vurdering af, hvor mange af de elever der aktuelt er på holdet/i klassen/i gruppen, der har fået merit. Procent.

	Det merkantile område (n = 220)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n = 144)	Det tekniske område (n = 475)
Ingen	47*	56*	28*
1-25 %	38*	25*	54*
26-50 %	1*	4	7*
51-75 %	0	1	2*
76-99 %	0	1	1
Alle	2*	0	0*
Ved ikke	11	14	8
I alt	100	100	100

Note: Spørgsmålet lød: *Tænk fortsat på den klasse/det hold/den gruppe elever, hvor du har haft flest timer siden årsskiftet. Hvor mange af de elever, der aktuelt går på holdet/i klassen/i gruppen, har fået merit?* De faktiske fordelinger er vist. Signifikante forskelle er markeret med * ($p < 0.05$).

Kilde: Lærersurvey, 2015

Som det ses af tabellen, er det kun på få hold på tværs af de tre områder, at mere end hver fjerde elev har fået merit. De fleste lærere vurderer, at der enten slet ikke er elever, der har fået merit på holdet, eller at der er 1-25 % af eleverne, der har fået merit. Flere lærere på det merkantile område og området for sundhed, omsorg og pædagogik svarer, at ingen af deres elever har fået merit, og færre lærere på det tekniske område svarer dette. Flertallet af lærerne på det tekniske område angiver, at 1-25 % af eleverne har fået merit, hvilket er en større andel end på de øvrige områder.

Den følgende tabel 10.4 belyser lærernes vurderinger af, hvilke betydninger merit har får eleverne uddannelsesforløb og læringsmiljø. I tabellen indgår svar fra de lærere, der har angivet, at nogle af deres elever har fået merit.

Tabel 10.4 Andelen af lærere, der har elever, der har fået merit, som svarer 'I høj grad' eller 'I nogen grad' til tre udsagn om konsekvenser af meritgivning. Procent.

	Det merkantile område (n = 92)	Området for sundhed, omsorg og pædagogik (n = 44)	Det tekniske område (n = 301)
Udsagn 1: De elever, der har fået afkortet deres forløb, har for kort tid til at nå de faglige mål.	42	21	38
Udsagn 2: De elever, der har fået afkortet deres forløb, har svært ved at blive en del af det sociale fællesskab.	39	27	33
Udsagn 3: Det giver problemer, at nogle elever ikke deltager i det samlede undervisningsforløb (herunder eksamen) pga. merit.	38	30	37

Note: Spørgsmålet lød: *I hvilken grad vurderer du, at følgende er gældende på dit hold/blandt dine elever?* Kun respondenter, der ikke har svaret 'Ingen' på spørgsmålet om, hvor mange af de elever, der aktuelt går på holdet/i klassen/i gruppen, der har fået merit, har fået spørgsmålet. De faktiske fordelinger er vist.

Kilde: Lærersurvey, 2015.

Når man sammenligner de tre områder, ses det, at andelen af lærere, der vurderer, at afkortning har negative konsekvenser, er størst på det merkantile område, mens der er tale om en lidt mindre andel af lærerne på det tekniske område og en endnu mindre andel på området for omsorg, sundhed og pædagogik. Forskellene er størst med hensyn til vurderingen af, hvorvidt afkortningerne indebærer for kort tid til at nå de faglige mål. Her er det 42 % på det merkantile område, der vurderer, at dette i høj eller i nogen grad er tilfældet, mod 38 % på det tekniske område og 21 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik.

I næste afsnit beskrives, hvordan de voksne elever på 25 og derover vurderer voksenmiljøet på grundforløbet inden reformen.

10.4 Mere end halvdelen af eleverne på 25 år og derover savner et mere voksent miljø på uddannelsen

I undersøgelsen vurderer elever på 25 år og derover, og lærerne på grundforløbet, voksenmiljøet på uddannelsen. Grundlæggende vurderer et flertal af eleverne over 25 år, at de savner et mere voksent miljø på skolen. Resultaterne fremgår af tabel 10.5.

Tabel. 10.5 Elever på 25 år og ældres og læreres vurdering af, om der er et godt voksenmiljø på uddannelsen. Procent.

		Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Studieaktive elever ¹	Helt enig	28	29	28
	Lidt enig	24	29	29
	Hverken enig eller uenig	19	10	13
	Lidt uenig	10	6	16
	Helt uenig	19	25	15
Lærere ²	I høj grad	24	27	14
	I nogen grad	42	42	38
	I mindre grad	22	19	32
	Slet ikke	7	6	10
	Ved ikke	5	7	6

Noter:

- 1) Spørgsmålet til elever lød: *Hvor enig eller uenig er du i, at jeg savner/savnede et mere voksent miljø på skolen?* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. Alle elever er 25 år eller ældre. n=236, vægtet n=4.159. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er ikke signifikant på et 5 %-niveau.
- 2) Spørgsmålet til lærere lød: *Tænk generelt på din skole/afdeling: I hvilken grad oplever du, at der er et godt voksenuddannelsesmiljø på skolen/afdelingen?* Lærerpopulationen består af det merkantile område n=220, Området for sundhed, omsorg og pædagogik n=144, det tekniske område n=475. De faktiske fordelinger er vist. Forskelle er signifikante på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015; Lærersurvey, 2015

Tabellen viser, at 58 % af eleverne over 25 år, på området for sundhed, omsorg og pædagogik, er lidt eller helt enige i, at de savner et mere voksent miljø på skolen. De tilsvarende andele for det tekniske og merkantile område er henholdsvis 57 og 52 %. Det er ikke muligt at teste om, der er signifikante forskelle på områderne.

Især på det merkantile område og området for sundhed, omsorg og pædagogik står vurderingerne i modsætning til lærernes vurdering. Her er henholdsvis 66 og 69 % i høj eller i nogen grad enige i, at der er et godt voksenmiljø på uddannelserne. På det tekniske område er den tilsvarende andel 52 %. I parentes bemærket er andelen af lærere, der synes der er et godt ungdomsuddannelsesmiljø på uddannelsen, endnu højere på det merkantile og tekniske område, som blev gennemgået i kapitel 4 (henholdsvis 82 og 62 %), mens den er lavere på området for sundhed, omsorg og pædagogik (60 %).

10.4.1 Hovedparten af elever over 25 år føler, at der er et godt fagligt og socialt miljø på uddannelsen

Eleverne over 25 år er samtidig blevet bedt om at vurdere det sociale og faglige miljø på uddannelsen. Flertallet af dem oplever, at der er et godt fagligt og socialt miljø på skolen, på trods af at de savner et mere voksent miljø på skolen.

Af tabel 10.6 nedenfor fremgår resultaterne for så vidt angår elever på 25 år og ældres vurdering af det faglige uddannelsesmiljø, både i almene fag, som fx dansk og matematik,

og i erhvervsrettede fag, som fx sikkerhed, arbejdsmiljø, hygiejne, indkøb, måleteknik og svejsning.

Tabel. 10.6 Elever på 25 år og ældres vurdering af det faglige uddannelsesmiljø. Procent.

		Det merkan- tile område	Området for sund- hed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Det faglige niveau i de almene fag	For lavt	8	15	12
	Passende	54	57	60
	For højt	2	2	3
	Har ikke almene fag	36	26	26
Det faglige niveau i de erhvervsrettede fag	For lavt	12	9	14
	Passende	87	84	81
	For højt	2	7	6

Noter:

- 1) Spørgsmålet lød: *Hvordan vurderer du det faglige niveau i de almene fag, fx dansk, matematik eller biologi?* Elevpopulation består af uddannelsesaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. Alle elever er 25 år eller ældre. n=236, vægtet n=4.156. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er ikke signifikante på et 5 %-niveau.
- 2) Spørgsmålet lød: *Hvordan vurderer du det faglige niveau i de erhvervsrettede fag, fx sikkerhed, arbejdsmiljø, hygiejne, indkøb, måleteknik, svejsning.* Elevpopulation består af uddannelsesaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. Alle elever er 25 år eller ældre. n=231, vægtet n=4.073. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med chi2-test og er ikke signifikante på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabellen viser, at henholdsvis 54, 67 og 60 %, alt efter område, vurderer, at niveauet i de almene fag er passende. Tallene adskiller sig ikke afgørende fra vurderingen fra elever under 25 år, der blev gennemgået i kapitel 4.

Andelen af elever på 25 år og derover, der vurderer, at niveauet er for lavt i de almene fag er højest på området for sundhed, omsorg og pædagogik (15 %) og lavest på det merkan- tile område (8 %). Der er dog en del af eleverne, der angiver ikke at have almene fag.

Eleverne på 25 år og derover har også generelt en positiv vurdering af det faglige niveau i de erhvervsrettede fag. Henholdsvis 87, 84 og 81 % vurderer det faglige niveau som pas- sende. Heller ikke dette er afgørende forskelligt fra vurderingen hos elever under 25 år. Der er flest elever, der vurderer det faglige niveau i de erhvervsrettede fag er for lavt på det tekniske område (14 %) og færrest på området for sundhed, omsorg og pædagogik (9 %).

Tabel 5 gennemgår vurderingen af det sociale fællesskab hos elever over 25 år. Også her er der generelt en positiv vurdering.

Tabel 10.7 Elever på 25 år og ældres vurdering af det sociale fællesskab. Procent

		Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Føler sig udenfor på skolen	Helt enig	2	16	5
	Lidt enig	16	16	4
	Hverken enig eller uenig	15	5	13
	Lidt uenig	4	12	9
	Helt uenig	62	51	68
Har det godt med kammerater	Helt enig	69	67	77
	Lidt enig	17	22	15
	Hverken enig eller uenig	11	6	4
	Lidt uenig/helt uenig	3	4	4

Note: Spørgsmålet lød: *Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om det sociale miljø?* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. Alle elever er 25 år eller ældre. $n=236$, vægtet $n=4.159$. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem de tre uddannelsesområder er testet med χ^2 -test. Der er signifikant forskel på et 5 %-niveau for 'føler sig uden for på skolen' men ikke for 'har det godt med kammerater'.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabellen viser, at flertallet af dem føler sig godt tilpas på skolen. Henholdsvis 92, 89 og 86 % af eleverne på det tekniske område, det merkantile område og området for sundhed, omsorg og pædagogik er helt eller lidt enige i, at de har det godt med kammeraterne.

Det gælder dog også, at 32 % af eleverne over 25 år på området for sundhed, omsorg og pædagogik er helt eller lidt enige i, at de føler sig uden for på skolen. Den tilsvarende andel af eleverne over 25 år er 18 % på det merkantile område og 9 % på det tekniske område.

Som tidligere nævnt i kapitel 4 vurderer et flertal af lærerne, at samspillet mellem yngre og ældre lærere påvirker både det sociale og det faglige miljø i positiv retning. Dette er også et tema i de kvalitative interview.

Casebesøgene viste, at der i forhold til erfaringerne med de forskellige alderssammensætninger sondres mellem aldersspredningens påvirkning af det faglige miljø i undervisningen og det sociale miljø uden for undervisningen.

Erfaringen er flere steder, at tilstedeværelsen af ældre elever i klassen er med til at skabe mere ro, og at de ældre eksempelvis kan hjælpe de unge med de mere praktiske aspekter, mens de unge nogle gange kan hjælpe de ældre med teorien. Omvendt kan en blandet aldersgruppe have en negativ effekt på det sociale miljø, da grupperne er forskellige steder i deres liv og ikke har et socialt fællesskab uden for den almindelige undervisning.

Generelt oplever lærerne, at de ældre elever er mere fokuserede og indstillede på undervisningssituationen, end de elever, som kommer lige fra folkeskolen. De yngste elever har ofte behov for mere styring og struktur i undervisningen end de ældre elever. Samtidig er der dog også blandt caseskolerne eksempler på, at der blandt de ældre elever er et højt frafald.

11 Styrket uddannelsesgaranti

I dette kapitel afdækkes status før reformen for centrale delmål inden for reforminitiativet "Styrkelse af uddannelsesgarantien". "Styrkelse af uddannelsesgarantien" falder inden for indsatsområdet Fortsat indsats for praktikpladser, og det er den eneste del af dette initiativ, der medtages i undersøgelserne.

Indsatsområdet Fortsat indsats for praktikpladser har til formål at sikre, at eleverne i videst muligt omfang kommer i virksomhedspraktik og ellers ledes over i uddannelser med skolepraktik, således at de i stedet for at falde fra pga. manglen på en praktikplads gennemfører en erhvervsuddannelse. I kapitlet stilles skarpt på status før reformen for de mål, som relaterer sig til en styrkelse af uddannelsesgarantien og en styrkelse af praktikpladsindsatsen generelt. Hvis den styrkede uddannelsesgaranti skal bidrage til at realisere de overordnede mål med reformen, fx at flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse, betyder det, at elevernes oplevelse af at finde en praktikplads skal ændres, så færre elever oplever, at det er vanskeligt at finde en praktikplads. I denne forbindelse ses på grundforløbselevernes oplevelse med at finde en praktikplads og skolernes vejledning i forhold til praktikpladser og skolepraktikpladser inden reformen.

11.1 Indsatsområdet: "Fortsat indsats for praktikpladser"

EUD-reformens indsatsområde "Fortsat indsats for praktikpladser" bygger videre på den politiske aftale "Bedre erhvervsuddannelser og styrket uddannelsesgaranti", som blev indgået i november 2012. Denne aftale omfattede 12 initiativer målrettet en forbedring af praktikpladssituationen og styrkelse af uddannelsesgarantien. Det forventes, at EUD-reformen vil styrke indgåelsen af aftalen fra november 2012 og bidrage til, at eleverne i videst muligt omfang kommer i virksomhedspraktik. Blandt andet indebærer reformen, at der afsættes ekstra midler til det tilskud, som erhvervsskolerne får pr. elev, der indgår en uddannelsesaftale med en virksomhed. Endelig forventes EUD-reformen at gøre eleverne mere afklarede og kvalificerede i forhold til hovedforløb og praktikplads. Dette sker dels ved, at grundforløbene ændres, dels igennem indførelsen af adgangskrav på såvel grund- som hovedforløb. Inden for indsatsområdet hører desuden en styrkelse af uddannelsesgarantien, bl.a. ved at øge antallet af skolepraktikpladser og en tilpasning af uddannelsesgarantien til erhvervsuddannelsernes nye struktur, således at uddannelsesgarantien efter reformen gælder hele spektret af uddannelser uafhængigt af hovedområde.

Indsatsområdet Fortsat indsats for praktikpladser indeholder en lang række initiativer, hvoraf forskningsprojektet fokuserer på en styrkelse af uddannelsesgarantien.

EUD-reformen har til hensigt at styrke uddannelsesgarantien ved bl.a. at udbyde flere skolepraktikpladser på anlægskonstruktøruddannelsen og elektrikeruddannelsen og tilpasse uddannelsesgarantien til EUD-systemets nye struktur, således at uddannelsesgarantien efter reformen dækker hele spektret af uddannelser uanset hovedområde. Dermed kan elever, når de er optaget på et grundforløb og har bestået 2. del være sikre på at kunne blive optaget på 2. del af grundforløbet på en uddannelse med skolepraktik inden for samme hovedområde. Centralt for indsatsområdet står skolernes vejledning i forhold til skolepraktikpladser, idet det bl.a. er denne, som skal sikre, at eleverne om nødvendigt ledes over i uddannelser med skolepraktik.

I forbindelse med baselinemålingen blandt grundforløbselever undersøges derfor:

- Elevernes generelle oplevelse med at finde en praktikplads
- Elevernes oplevelse med skolernes vejledning i forhold til praktikpladser
- Elevernes oplevelse med skolernes vejledning i forhold til mulighederne for skolepraktik.

Afsnittet er baseret på baselinemålingens spørgeskemaundersøgelse blandt grundforløbselever samt på casestudiernes interview med lærere og grundforløbselever.

11.2 Elevernes opfattelse af praktikpladssituationen

I baselinemålingen fokuseres på elevernes oplevelse med at finde en praktikplads og deres oplevelse af skolernes vejledning i forhold til at finde en praktikplads i en virksomhed eller skolepraktikplads. Hvis initiativerne i forhold til en styrket uddannelsesgaranti er effektive, vil man efter reformen se, at en større andel af eleverne oplever, at det er overskueligt at finde en praktikplads, og at skolernes vejledning i forbindelse med praktikpladssøgning er velfungerende.

11.2.1 Forskelle mellem områder i forhold til elevernes oplevelse af problemer med at finde praktikplads

Eleverne på grundforløbet er blevet bedt om at vurdere, hvor enige/uenige de er i udsagnet 'Jeg har problemer med at finde en praktikplads'. Spørgsmålet er stillet, inden de har skullet finde en praktikplads, så det afspejler deres generelle opfattelse frem for deres erfaringer. Som det fremgår af tabel 11.1, er der generelt set flere elever, som svarer, de er uenige i udsagnet, end at de er enige. Der er imidlertid forskel på, hvor enige/uenige eleverne er i udsagnet.

Tabel 11.1 Elevernes vurdering af problemer med at finde en praktikplads. Procent.

	Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Helt enig	9	5	20
Lidt enig	8	4	13
Hverken enig eller uenig	7	6	12
Lidt uenig	4	5	6
Helt uenig	16	55	28
Jeg har endnu ikke ledt efter en praktikplads	55	25	21

Note: Spørgsmålet lød: *Hvor enig eller uenig er du i at... Jeg har problemer med at finde en praktikplads.* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. Tabellen medtager alene uddannelsesaktive elever. $n=1.706$, vægtet $n=25.099$. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem uddannelsesområderne er testet med chi2-test og er signifikante på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabellen viser, at det område med den største andel af elever, der er enten helt eller lidt enige i, at de vurderer at få problemer med at finde en praktikplads, er det tekniske område, hvor 33 % svarer bekræftende på udsagnet. Til sammenligning er henholdsvis 17 % på det merkantile område og 9 % på området for sundhed, omsorg og pædagogik enige i, at de har haft problemer med at finde en praktikplads.

Det område, hvor flest elever er uenige i, at de har haft problemer med at finde en praktikplads er området for sundhed, omsorg og pædagogik. Her svarer 60 % af eleverne, at de er uenige i udsagnet. Inden for det tekniske område og det merkantile område er henholdsvis 34 og 20 % af eleverne uenige i, at de har haft problemer med at finde en praktikplads. Denne forskel mellem områderne er ikke overraskende, idet området for sundhed, omsorg og pædagogik før reformen har været underlagt dimensioneringsreglen, som har betydet, at kommuner og regioner er blevet pålagt at udbyde et antal praktikpladser, som modsvarer behovet for færdiguddannede. Endvidere har kommuner og regioner kun haft mulighed for at udvælge halvdelen af de elever, som de var forpligtigede til at ansætte (50-/50-reglen). Med reformen ophæves 50-/50-reglen. Derudover lægger reformen op til, at dimensioneringen af området for sundhed, omsorg og pædagogik skal erstattes af en alternativ styring, som imidlertid ikke er fastlagt i aftaleteksten⁹.

For det merkantile områdes vedkommende gælder, at grundforløbet inden reformen var toårigt. På det tidspunkt spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført, har eleverne på området typisk haft halvandet år tilbage af grundforløbet. Dette forklarer også, hvorfor 55 % af eleverne på det merkantile område svarer, at de endnu ikke har ledt efter en praktikplads. Den tilsvarende andel er 25 % af eleverne inden for området for sundhed, omsorg og pædagogik og 21 % af eleverne inden for det tekniske område.

11.2.2 Eleverne er overvejende enige i, at skolerne har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en praktikplads

Idet initiativet Flere midler til skolernes praktikpladsopsøgende indsats har til formål at styrke skolernes rolle i forhold til elevernes praktikpladssøgning, er eleverne blevet bedt om at vurdere, hvor enige eller uenige de er i, at skolen har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en praktikplads.

Tablet 11.2 Elevernes vurdering af, om skolen har gjort nok for at hjælpe med at finde en praktikplads. Procent.

	Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Helt enig	16	58	23
Lidt enig	15	13	21
Lidt uenig	6	5	12
Helt uenig	9	4	16
Ikke aktuelt endnu	44	13	20
Ikke relevant	9	6	9

Note: Spørgsmålet lød: *Hvor enig eller uenig er du i at... Jeg har problemer med at finde en praktikplads*. Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. Tabellen medtager alene uddannelsesaktive elever. n=1.710, vægtet n=25.156. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem uddannelsesområderne er testet med chi2-test og er signifikante på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Eleverne er overvejende enige i, at skolen har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en praktikplads. Der er dog en gruppe af elever, der angiver, at de enten er lidt uenige, helt uenige eller, at det ikke har været aktuelt at søge praktikpladser endnu. På det merkantile område svarer 44 % af eleverne, at det ikke er aktuelt at søge praktikplads endnu (jf.

⁹ Se Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, 24. februar 2014, Regeringen (Socialdemokraterne og Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti og Liberal Alliance, samt forslag til lovændring, fremsat den 8. maj 2014: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=162992>

ovenstående). Området for sundhed, omsorg og pædagogisk er det område, hvor den største andel af eleverne svarer, at de er enige i, skolen har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en praktikplads. Inden for dette område, svarer 71 % af eleverne, at de er enige i udsagnet. Til sammenligning svarer 31 % af eleverne inden for det merkantile område og 44 % af eleverne inden for det tekniske område, at de enten er helt eller lidt enige i, at skolen har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en praktikplads.

En del af forskellen på elevernes svar skal formentlig findes i den dimensioneringsforpligtigelse, der som nævnt, har gjort sig gældende på området for sundhed, omsorg og pædagogik, og som historisk har betydet, at praktikpladsmanglen ikke har spillet den store rolle inden for dette område. Endvidere har skolerne inden for dette område spillet en aktiv rolle i forhold til at anvise elever til praktikpladser, hvilket skolerne inden for de to øvrige områder ikke på samme måde har mulighed for.

11.2.3 Elever, der har afbrudt grundforløbet, er mindre tilfredse med skolens hjælp med at finde en praktikplads

Når den samlede gruppe af elever, som er i gang med grundforløbet, sammenlignes med den samlede gruppe af elever, som har afbrudt grundforløbet, kan man desuden se, at der er forskel på elevernes svar. De elever, som har afbrudt grundforløbet, er mindre tilfredse med skolernes hjælp i forhold til at finde en praktikplads sammenlignet med de elever, der stadig er i gang. Således svarer 43 % af de elever, der er i gang med grundforløbet, at de enten er helt eller lidt enige i, at skolen har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en praktikplads, mens færre af de elever, som har afbrudt grundforløbet (28 %) svarer det samme. Eksisterende viden inden for erhvervsuddannelsesområdet udpeger netop udfordringen med at finde en praktikplads som en væsentlig del af årsagen til det frafald, der sker på grundforløbet. Det er i forlængelse heraf ikke overraskende, at tilfredsheden med skolernes hjælp med at finde en praktikplads er mindre blandt de elever, som er faldet fra grundforløbet sammenlignet med de elever, som stadig er i gang.

11.2.4 Eleverne er overvejende tilfredse med skolernes vejledning om skolepraktik

Eleverne på grundforløbet er blevet spurgt om, hvor enige/uenige de er i, at skolens vejledning om mulighederne for skolepraktik har været tilfredsstillende. Elever svarer overvejende, at de enten er helt eller lidt enige i, at skolens vejledning om mulighederne for skolepraktik har været tilfredsstillende. Tabel 11.3 viser samme tendens, som de to foregående tabeller i kapitlet, at eleverne inden for området for sundhed, omsorg og pædagogik svarer mere positivt på spørgsmålet sammenlignet med eleverne inden for de to øvrige områder.

Tabel 11.3 Elevernes vurdering af om skolens vejledning om mulighederne for skolepraktik har været tilfredsstillende

	Det merkantile område	Området for sundhed, omsorg og pædagogik	Det tekniske område
Helt enig	23	62	33
Lidt enig	19	18	22
Lidt uenig	6	2	11
Helt uenig	7	1	9
Ikke aktuelt endnu	35	10	16
Ikke relevant	10	7	9

Note: Spørgsmålet lød: *Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? Skolens vejledning om mulighederne for skolepraktik har været tilfredsstillende.* Elevpopulation består af studieaktive elever og elever, der allerede har gennemført deres GF. Tabellen medtager alene uddannelsesaktive elever. $n=1.704$, vægтет $n=25.073$. De vægtede fordelinger er vist. Forskelle mellem uddannelsesområderne er testet med chi²-test og er signifikante på et 5 %-niveau.

Kilde: Elevsurvey GF, 2015

Tabellen viser, at 80 % af eleverne inden for området for sundhed, omsorg og pædagogik svarer, at de enten er helt eller lidt enige i, at skolens vejledning om mulighederne for skolepraktik har været tilfredsstillende. Inden for det merkantile område er 42 % af eleverne enige i udsagnet, mens andelen er større på det tekniske område, hvor den ligger på 55 %. Der er dog ligesom ovenfor en andel af eleverne, hvor det enten ikke er relevant eller har været aktuelt endnu. På det merkantile område, hvor grundforløbet inden reformen var toårigt, er denne andel 42 %.

Når besvarelserne fra de elever, der stadig går på grundforløbet sammenlignes med besvarelserne fra dem, der er faldet fra, ses en signifikant forskel. 55 % af de elever, der går på grundforløbet svarer, at de enten er helt eller lidt enige, mens andelen ligger på 36 % for de elever, som er faldet fra uddannelsen.

I de kvalitative casestudier er såvel undervisere som elever blevet spurgt ind til vejledningen på grundforløbet. På fem ud af de seks skoler giver lærerne udtryk for, at de anser vejledning for at være en del af deres lærerfunktion. Underviserne skelner generelt imellem vejledningen til valg af hovedforløb på den ene side og vejledningen i praktikpladssøgning og virksomhedskontakt på den anden side. Der er generelt store forskelle på, hvordan såvel skolerne som læreren griber vejledningsopgaven an. I forhold til praktikpladssøgningen bliver der på én skole trukket på virksomhedskonsulenter til at hjælpe eleverne i gang med at skrive ansøgninger. På en anden skole er vejledningen i praktikpladssøgning systematisk tilrettelagt med brug af jobsøgningsforløb, virksomhedsbesøg på skolen og en fast praktikservicestab på tre medarbejdere, der giver støtte til udarbejdelse af ansøgninger og formidler opslag af ledige stillinger og praktikpladser.

Fra casestudierne er indtrykket, at skolernes vejledning på SOSU-skolerne generelt set fylder mindre end på de øvrige skoler. På én af de SOSU-skoler, der indgår i undersøgelsen, består vejledningen af tre lærer-elev samtaler i løbet af grundforløbet. Det kan umiddelbart virke mærkværdigt, at eleverne på området for sundhed, omsorg og pædagogik i spørgeskemaundersøgelsen er dem, som svarer mest positivt på spørgsmålene om skolens vejledning, når de kvalitative casestudier peger i retning af, at vejledningen fylder mindre inden for dette område. På baggrund af dels dimensioneringsreglen og dels det faktum, at udbuddet af uddannelser inden for dette område er mere overskueligt og vejledningsopga-

ven dermed mindre sammenlignet med de to øvrige områder, er elevernes spørgeskema-besvarelser fuldt ud logiske.

På den skole, hvor lærerne i casestudiet ikke ser vejledningen som en del af deres opgave, er det bemærkelsesværdigt, at eleverne udtrykker frustration og afmagt i forhold til at finde en praktikplads og efterlyser hjælp fra skolen. Dette tyder på, at skolernes vejledning og støtte i forhold til praktikpladssøgningen har stor betydning for eleverne, især inden for de områder, hvor der er rift om virksomhedspraktikpladserne.

12 Baselinestatus for reformmålene

I dette kapitel afdækkes status ved baselinetidspunktet for de overordnede mål for reformen. Som gennemgået i kapitel 2 har partierne bag den politiske aftale om erhvervsuddannelsesreformen fastsat fire overordnede mål for erhvervsuddannelsernes udvikling. Disse mål er efterfølgende operationaliseret yderligere i en række underindikatorer. Målenes værdi ved baselinetidspunktet inddrages senere i vurderingen af, om reformen gør en forskel.

I kapitlet anvendes de operationaliseringer og indikatorer, som MBUL har udarbejdet til brug for monitoreringen af reformen, og som de løbende offentliggør på ministeriets hjemmeside i datawarehouse for erhvervsuddannelserne. Det gælder dog, at det kun er et mindretal af indikatorerne, der er til rådighed på nuværende tidspunkt.

For fuldstændighedens skyld præsenteres alligevel samtlige reformmål og indikatorer, uanset om data er tilgængelige på nuværende tidspunkt eller ej.

Kapitlet er bygget op omkring de fire overordnede reformmål. Først behandles mål 1: Flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse, herefter mål 2: Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse og mål 3: Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, som de kan, og sidst mål 4: Tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne skal styrkes.

12.1 Mål 1: Flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse

Det første reformmål vedrører, at flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse.

Reformmål 1:

Flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse

Resultatmål 1.1: Mindst 25 % skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse i 2020. Andelen skal op på mindst 30 % i 2025.

Kilde: Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, 24. februar 2014

Der er udvalgt to indikatorer i forbindelse med reformmål 1.

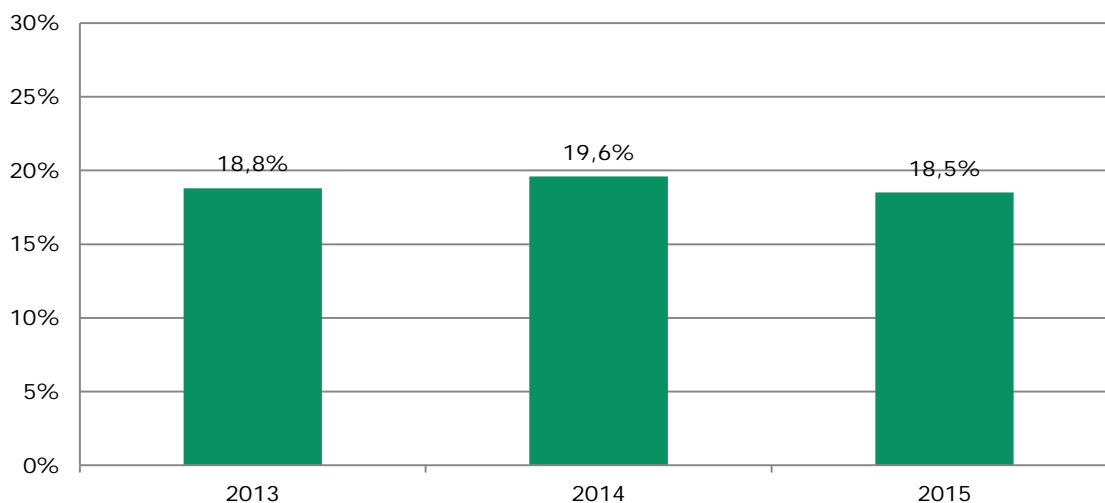
Tabel 12.1 Indikatorer til reformmål 1

Indikator	Tilgængelighed i forbindelse med baselinemåling
Søgetal fra 9. og 10. klasse <i>Indikatoren viser søgetal og er tilgængelig på landsplan</i>	Indikatoren er tilgængelig via ministeriets datawarehouse, som baselineindikator og reformindikator
Antal ansøgere fra 9. og 10. klasse <i>Indikatoren viser antal ansøgere og er tilgængelig på institutionsplan</i>	Indikatoren er tilgængelig via ministeriets datawarehouse som reformindikator

Note: Begge indikatorer viser udviklingen i andelen af personer, der søger om optagelse på en erhvervsuddannelse fra 9. og 10. klasse

Kilde: Undervisningsministeriet, 2015

Figur 12.1 Andel elever, som efter grundskolen søger EUD som 1. prioritet – landsplan

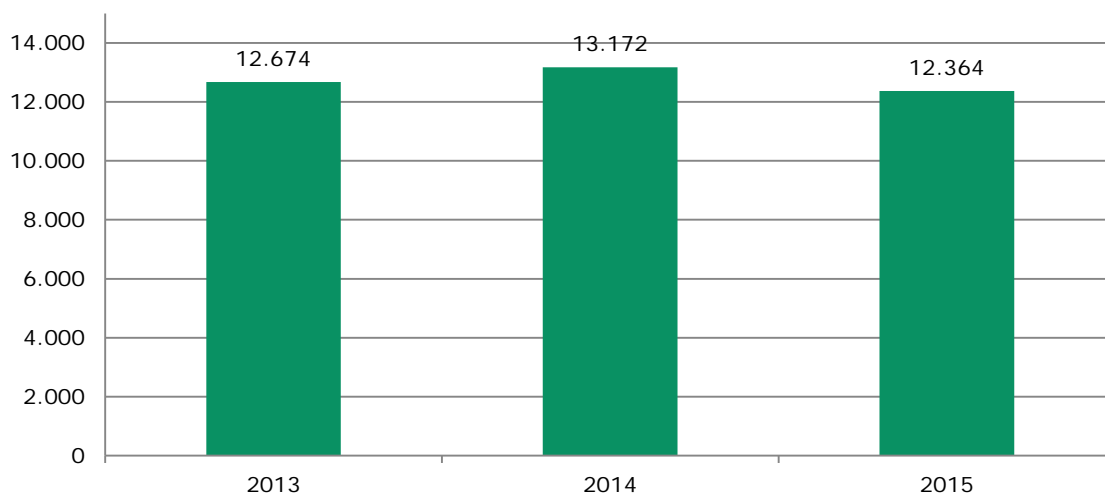

Note: Figuren viser andel 1. prioritetsansøgninger til erhvervsuddannelserne fra de elever, som forlader grundskolens 9. og 10. klasse. Andelen er opgjort på baggrund af oplysninger trukket fra optagelse.dk i marts måned.
Kilde: Styrelsen for It og Lærings Datawarehouse

Figuren viser, at 18,8 % af eleverne i 2013 valgte en erhvervsuddannelse direkte efter 9./10. klasse. For 2014 og 2015 er andelen henholdsvis 19,6 og 18,5 %.

I figuren nedenfor er søgningen opgjort som antal ansøgere.

Figur 12.2 Antal elever, som efter grundskolen søger EUD som 1. prioritet – landsplan

Note: Figuren viser antal 1. prioritetsansøgninger til erhvervsuddannelserne fra de elever, som forlader grundskolens 9. og 10. klasse. Antallet er opgjort på baggrund af oplysninger trukket fra optagelse.dk i marts måned.
Kilde: Styrelsen for It og Lærings Datawarehouse

Figuren viser, at antallet af elever, der søger EUD efter grundskolen som 1. prioritet, var 12.674 i 2013, 13.172 i 2014 og 12.364 i 2015.

12.2 Mål 2: Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse

Det andet reformmål vedrører, at flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse.

Reformmål 2:

Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse

Resultatmål 2.1: Fuldførelsen skal stige fra 52 % i 2012 til mindst 60 % i 2020 og mindst 67 % i 2025.

Kilde: Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, 24. februar 2014

Der er udvalgt fire indikatorer i forbindelse med reformmål 2, hvoraf en af dem er tilgængelig på nuværende tidspunkt.

Tabel 12.2 Indikatorer til reformmål 2

Indikator	Tilgængelighed i forbindelse med baselinemåling
Fuldførelsesprocenter <i>Indikatoren viser udviklingen i, hvilken andel af eleverne på erhvervsuddannelserne, der fuldfører en erhvervsuddannelse og er tilgængelig på landsplan</i>	Tilgængelig via MBUL's statistikbank
Andelen af elever, som påbegynder et grundforløb og efterfølgende kommer i hovedforløb (dvs. er startet i uddannelsesaftale eller skolepraktik) <i>Indikatoren viser andelen af elever, der efter endt grundforløb kommer i hovedforløb og er tilgængelig på institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i september 2016 for reformmålingerne
Socioøkonomisk referencemodel (på ovenstående andel af elever, som påbegynder et grundforløb og efterfølgende kommer i hovedforløb) <i>Indikatoren viser skolernes evne til at løfte eleverne i forhold til, hvad man kunne forvente givet elevgrundlagets sociale og faglige sammensætning fra grundskolen. Indikatoren giver således et billede af skolernes evne til at fastholde eleverne og giver dermed et billede af erhvervsuddannelsernes arbejde med den store udfordring omkring frafald og er tilgængelig på institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, da den er under udvikling. Indikatoren bliver tilgængelig i september 2016
Supplerende indikator: Frafald på 1. og 2. del af grundforløb (efterår 2015) <i>Indikatoren viser frafaldet fra 1. og 2. del af grundforløbene og er tilgængelig på institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i marts 2016 for reformmålingerne Frafaldshistorik og afbrudsprocent findes dog via elevregistre

Kilde: Undervisningsministeriet, 2015

Nedenstående tabel viser udviklingen i fuldførelsesprocenten i årene op til reformen.

Tabel 12.3 Gennemførelsesprocent på erhvervsfaglige uddannelser

	2010	2011	2012	2013	2014
Erhvervsuddannelser, grundforløb	76	75	75	75	72
Erhvervsuddannelser, hovedforløb	81	82	81	80	79
Øvrige erhvervsfaglige uddannelser	58	57	54	52	51
Total	55	55	53	53	51

Note: Data er baseret på (EAK) Fuldførelsesprocent (Modelberegnet). Fuldførelsesprocenten svarer til andelen af en årlig tilgang, der fuldfører (eller estimeres til at fuldføre) uddannelsen.

Kilde: Styrelsen for IT og Læring. Databanken

Tabellen viser, at gennemførelsesprocenten er faldet i perioden siden 2010. 76 % fuldførte grundforløbet i 2010, i 2014 var det 72 %. For grundforløbet har det meste af faldet fundet sted fra 2013 til 2014.

12.3 Mål 3: Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan

Det tredje reformmål vedrører, at erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.

Reformmål 3:

Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan

Resultatmål 3.1: Andelen af de dygtigste elever – målt ved andel af elever med den samlede mængde fag, der afsluttes på højere niveau end det obligatoriske minimumsniveau fastsat af de faglige udvalg – skal øges år for år. Der udarbejdes en baseline med udgangspunkt i skoleåret 2013/14.

Resultatmål 3.2: Den høje beskæftigelse for nyuddannede skal opretholdes.

Kilde: Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, 24. februar 2014

Der er udvalgt syv indikatorer i forbindelse med resultatmål 3.1 og et i forbindelse med resultatmål 3.2 til reformmål 3, hvoraf én er tilgængelig på nuværende tidspunkt.

Tabel 12.4 Indikatorer til reformmål 3

Indikator	Tilgængelighed i forbindelse med baselinemåling
Andelen af elever med den samlede mængde fag, der afsluttes på et højere niveau end det er obligatorisk fastsat af de faglige udvalg <i>Indikatoren viser, andelen af elever, der har taget fag på højere niveau end det obligatoriske og er tilgængelig på lands- og institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i 2019/2020 for reformmåling
Midlertidig indikator: Målet opgøres på baggrund af kompetencer på højere niveauer for elev med tilgang i et skoleår <i>Indikatoren er tilgængelig på lands- og institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i 2016
Andel elever med fag på ekspertniveau <i>Indikatoren viser, udviklingen i andelen af elever med fag på ekspertniveau. Skolerne skal fremover lave komplette registreringer af elever med kompetencer på ekspertniveau og er tilgængelig på lands- og institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i 2016
Andel EUX-elever <i>Indikatoren viser, hvilken andel af eleverne på erhvervsuddannelserne, der har valgt en uddannelse på EUX. Skolerne skal fremover lave komplette registreringer af elever i EUX-forløb og er tilgængelig på lands- og institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i 2019/2020 for reformmåling
Midlertidig indikator: Antal elever, der har tilgang til EUX i et skoleår <i>Indikatoren viser, hvilket antal elever, der har påbegyndt EUX i et skoleår og er tilgængelig på lands- og institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i 2016 for reformmåling
Andel af elever, der følger talentspor <i>Indikatoren viser, udviklingen i andelen af elever, der følger talentspor. Skolerne skal fremover lave komplette registreringer af elever, der følger talentspor og er tilgængelig på lands- og institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i 2019/2020 for reformmåling
Midlertidig indikator: Antal elever, der følger talentspor med tilgang i et skoleår/Alle elever med tilgang i et skoleår <i>Indikatoren viser antallet af elever, der vælger at følge talentspor i et skoleår og er tilgængelig på lands- og institutionsplan</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i 2019/2020 for reformmåling
Nyuddannedes gennemsnitlige omfang af beskæftigelse gennem en given periode (fx 1 år) <i>Indikatoren viser nyuddannedes beskæftigelsesgrad efter en given periode og er tilgængelig på lands- og institutionsplan</i>	Tilgængelig via datavarehuset, som baselineindikator og senere som reformindikator

Kilde: Undervisningsministeriet, 2015

Nedenstående tabel viser udviklingen i beskæftigelsesfrekvensen i kalenderåret efter endt uddannelse.

Tabel 12.5 Beskæftigelsesfrekvenser året efter færdiggjort uddannelse

	2011	2012	2013
Beskæftigelsesfrekvens	70 %	71 %	70 %
Antal færdiguddannede	33.183	33.187	33.123

Note: Frekvenserne er et gennemsnit af beskæftigelsen i kalenderåret efter endt uddannelse. Det vil sige, at for elever, som blev færdiguddannede i 2013, er frekvenserne et udtryk for den gennemsnitlige beskæftigelse i 2014.

Kilde: ATP og Styrelsen for IT og Læring. Databanken

Figuren viser, at beskæftigelsesfrekvensen i 2011 var 70 %, mens den var 71 % i 2012 og 70 % i 2013.

12.4 Mål 4: Tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne skal styrkes

Det fjerde reformmål vedrører, at tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne skal styrkes.

Reformmål 4:

Tilliden til og trivslen på erhvervsskolerne skal styrkes

Resultatmål 4.1: Elevernes trivsel og aftagervirksomhedernes tilfredshed skal øges frem mod 2020.

Kilde: Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, 24. februar 2014

Der er udvalgt to indikatorer i forbindelse med reformmål 4, som kan måles på lands- og institutionsniveau, hvoraf ingen af dem er tilgængelige på nuværende tidspunkt.

Tabel 12.6 Indikatorer til reformmål 4

Indikator	Tilgængelighed i forbindelse med baselinemåling
Elevtrivselsmålinger <i>Indikatoren viser, hvordan trivslen udvikler sig blandt eleverne og gennemføres på institutionsplan og summeres til landsniveau</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men bliver tilgængelig i 1. kvartal 2016 før reformmålingen
Virksomhedstfredshedsmålinger <i>Indikatoren viser, hvordan tilfredsheden udvikler sig blandt praktikvirksomhederne og gennemføres på institutionsplan og summeres til landsniveau</i>	Ikke tilgængelig som baselineindikator, men forventes at blive tilgængelig i 1. kvartal 2017 før reformmålingen.

Kilde: Undervisningsministeriet, 2015

Litteratur

Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser, 24. februar 2014, Regeringen (Socialdemokraterne og Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti og Liberal Alliance. Tilgængelig på:
<https://www.uvm.dk/~media/UVM/Filer/Udd/Erhverv/PDF14/Feb/140224%20endelig%20aftaletekst%2025%202%202014.pdf> (Dec. 2015).

Dahler-Larsen, Peter & Krogstrup, Hanne Kathrine (2003), *Nye veje i evaluering*, Århus: Systime.

Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsuddannelser, lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v., lov om folkeskolen og forskellige andre love, fremsat den 8. maj 2014, Undervisningsministeriet. Tilgængelig på:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=162992> (Dec. 2015)

Funnel, Sue C. & Rogers, Patricia J. (2011), *Purposeful Program Theory: Effective Use of Theories of Change and Logic Models*, San Francisco: Jossey-Bass/Wiley.

Jørgensen, Christian Helms (2014), *The Current State of the Challenges for VET in Denmark, NORD-VET – The Future of VET in the Nordic Countries*. Roskilde: Roskilde University, Department of Psychology and Educational Studies.

Patton, Michael Q., (2008), *Utilization-focused Evaluation, 4th Edition*, Thousand Oaks, CA: Sage.

Undervisningsministeriet, (2015), *Klare mål - Indikatorer og offentliggørelsestidspunkter (forventet) 9. september 2015*. Tilgængelig på:
http://www.uvm.dk/~media/UVM/Filer/Udd/Erhverv/PDF15/Sep/150929%207a%20Klare%20maal_indikatorer%20og%20offentliggørelsestidspunkter.pdf (Dec. 2015).

Bilag 1 Uddybende beskrivelse af de forskellige delundersøgelser

I dette appendiks beskrives de data, som rapporten bygger på.

Registerundersøgelsen

I de registerbaserede analyser benyttes hele populationen, som startede på en erhvervsuddannelse i august-september i årene 2010 til 2014 til at beskrive, hvem der påbegynder et EUD-grundforløb ved sommeroptaget.

Det er således kun de elever, der bliver optaget om sommeren, der indgår i tabellerne, og tallene afviger derfor fra bestanden af elever for hele året. Fokus er lagt på sommeroptaget, da det er fra denne gruppe, at der er udtrukket elever til de surveys, som indgår i rapporten.

Elever, der er påbegyndt grundforløb i juli måned er ikke medtaget.

Elever, der optages i august-september 2014 på et EUD-grundforløb, sammenlignes derudover med den gruppe af elever, der påbegyndte en gymnasial uddannelse i samme tidsrum.

Elever, der starter på et grundforløb på en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse, er identificeret via Danmarks Statistiks elevregister. Uddannelsesoplysningerne i elevregistret stammer fra uddannelsesinstitutionernes egne administrative registre og gennemgår årligt en omfattende kontrol både fra uddannelsesinstitutionerne og Danmarks Statistik. Pålideligheden af oplysningerne fra elevregisteret vurderes til at være meget god.

Kun personer, der er mindst 15 år og har deltaget i minimum 15 dage på uddannelsesforløb, indgår i populationerne. Data fra elevregisteret er koblet med data fra andre af DST's registre, blandt andet informationer om familierelationer, demografiske og sociodemografiske karakteristika.

Hvis personen er registreret for at være påbegyndt mere end en uddannelse i august/september, fokuseres der på den seneste uddannelse, som personen er påbegyndt.

Surveyundersøgelsen blandt elever på grundforløbet

Spørgeskemaet til elever på erhvervsuddannelsernes grundforløb er udarbejdet af KORA. Spørgeskemaet har efterfølgende været sendt til kommentering hos Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) og Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (MBUL). Spørgeskemaet er pilottestet af Danmarks Statistik (DST) i oktober 2014. Formålet med pilotundersøgelsen var at teste respondenternes forståelse af spørgsmålene og spørgsmålenes anvendelighed til telefoninterview. Der blev gennemført 22 pilotinterview med 10 mænd og 12 kvinder i alderen 16-32 år. Spørgeskemaet er efterfølgende justeret på baggrund af pilottesten.

Det endelige spørgeskema indeholder 40 overordnede spørgsmål under 10 forskellige temaer:

1. Fremtidige arbejdsliv
2. Valg af erhvervsuddannelse

3. Vejledning forud for uddannelsesvalg
4. Afkortning af uddannelse
5. Grundforløbets sammensætning
6. Elevens syn på uddannelse
7. Det sociale miljø
8. Undervisningen på grundforløbet
9. Vurdering af lærerne
10. Vurdering af egen indsats

Dataindsamling

DST har gennemført spørgeskemaundersøgelsen. Dataindsamlingen er gennemført fra 20. november til 16. december 2014. Undersøgelsen er gennemført som en webbaseret undersøgelse, hvor hver person har modtaget et informationsbrev med link til spørgeskemaet. Der er udsendt en rykker. Efterfølgende er der foretaget telefonisk opfølgning og telefoninterview af de personer, som ikke allerede havde besvaret undersøgelsen.

Population og svarprocent

Stikprøven til undersøgelsen er udtrukket blandt personer, der er registreret som indskrevet på en erhvervsuddannelse i august-september 2014. Datagrundlaget er skolernes direkte indberetning til Danmarks Statistik, hvilket betyder, at data ikke er fejlsøgt på udtrækningstidspunktet. Populationen er afgrænset i forhold til alder, hvor alle personer er mindst 15 år. Yderligere er populationen afgrænset ved, at personerne skal have gået mindst 15 dage på et grundforløb på erhvervsuddannelsen.

Den samlede stikprøve er på 4.020 personer, efter personer med adressebeskyttelse er fjernet. I alt 1.989 personer har besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 49,5 %. Af de 1.989 respondenter har 36,5 % besvaret webspørgeskemaet og 63,5 % ved telefoninterview.

I undersøgelsen er der taget højde for bortfald ved at benytte vægte udarbejdet af DST. DST's vægte er baseret på følgende fem variable: uddannelsestype, karakterer fra folkeskolen, vestlig/ikke vestlig oprindelse, alder og køn. Denne opregning sikrer, at stikprøvens vægte summer til populationen. Herved genskabes repræsentativiteten for disse fem variable med hensyn til skævt bortfald.

Nedenfor fremgår fordelingen af de fem vægtningsvariable for henholdsvis personer, der har besvaret undersøgelsen, og populationen, som der vægtes op til.

Bilagstabel 1.1 Fordelinger ift. fem vægtningsvariabler, indkomne besvarelser og population

	Surveysvar	Population	Surveysvar	Population
	Procent		Antal	
<i>Uddannelsestype</i>				
Sundhed, omsorg, pædagogik	12,4	12,1	247	3.545
Det tekniske område	59,7	58,1	1.187	17.000
Det merkantile område	27,9	29,8	555	8.739
<i>Karakter</i>				
Lav	44,4	50,3	884	14.743
Mellem	28,1	24,9	559	7.291
Høj	27,5	24,8	546	7.250
<i>Vestlig/ikke vestlig</i>				
Danmark eller andre	90,3	88,6	1.797	25.958
Ikke vestlige lande	9,7	11,4	192	3.326
<i>Aldersgruppe</i>				
25+ år	11,9	14,6	237	4.264
under 25 år	88,1	85,4	1.752	25.020
<i>Køn</i>				
Kvinder	39,7	42,4	790	12.408
Mænd	60,3	57,6	1.199	16.876

Det ses af tabellen, at der ikke er store forskelle mellem de indkomne besvarelser og populationen inden vægtningen. Bortfaldet er størst for elever med lave karakterer, der fylder 44,4 % i de indkomne svar og 50,3 % i populationen, ikke-vestlige elever (9,7 mod 11,4 %) og elever, der er ældre end 25 år (11,9 mod 14,6 %).

Surveyundersøgelsen blandt lærere

Spørgeskemaet til undersøgelsen blandt lærere er udarbejdet af EVA. Spørgeskemaet har efterfølgende været sendt til kommentering hos KORA, MBUL og blandt udvalgte lærere på EUD. Spørgeskemaet er afslutningsvist pilottestet af 12 lærere. Testpersonerne er blevet bedt om at forholde sig til, om de spørgsmål, svarkategorier og begreber, der blev anvendt i spørgeskemaet, var relevante, forståelige og dækkende. Skemaet er efterfølgende justeret på baggrund af en samlet vurdering af pilottesternes kommentarer.

Spørgeskemaet indeholder 41 overordnede spørgsmål under seks forskellige temaer:

1. Baggrundsspørgsmål om lærerne
2. Lærernes vurdering af eleverne og uddannelsesmiljøet
 - a. Elevernes forudsætninger og "afklarethed"
 - b. Alderssammensætning på holdene
 - c. Vurdering af fagligt og socialt miljø
 - d. Skolens samlede uddannelsesmiljø og rammer
3. Sammenhængen mellem skole og praktik (kun hovedforløbslærere)
4. Lærernes undervisningstilrettelæggelse

- a. Egne prioriteter i undervisningstilrettelæggelsen
 - b. Vurdering af teamsamarbejde
5. Vurdering af ledelsens fokus
 6. Egen kompetenceudvikling

Praktisk gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen

Danmarks Statistik har stået for den praktiske gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen. Selve dataindsamlingen er gennemført fra 23. april 2015-21. juni 2015. Undersøgelsen er gennemført som en webbaseret undersøgelse, hvor hver respondent har modtaget et informationsbrev med link til spørgeskemaet. Der er udsendt to rykkere.

Afgrænsning af population

Spørgeskemaundersøgelsens population er alle lærere, der underviser på EUD. Det er dog vanskeligt via registrene at afdække populationen præcist. Styrelsen for It og Læring (STIL) har indledningsvist leveret data om EUD-lærere til DST. I disse data har der dog ikke været informationer fra alle skoler, hvorfor DST har suppleret med oplysninger om EUD-lærere fra e-indkomstregisteret. På denne baggrund har DST opstillet en estimeret populationsramme, som dog er behæftet med en vis usikkerhed.

Der er udtrukket en stikprøve på i alt 5.058 personer. 2.460 personer har svaret, hvilket giver en svarprocent på 49. Af tabellen nedenfor fremgår det, hvorledes svar, stikprøve og estimeret population fordeler sig på hovedområderne. Det fremgår også, at svarandelene ligger tæt på stikprøveandelene.

Der er stor forskel på størrelsen af de estimerede populationer på de tre hovedområder. For at sikre et tilstrækkeligt antal svar fra hvert af hovedområderne er der derfor udtrukket en stratificeret stikprøve, hvor 25 % af stikprøven er lærere fra SOSU-skoler, 25 % er lærere fra handelsskoler, og 50 % er lærere fra tekniske skoler/landbrugsskoler. Den stratificerede stikprøve betyder, at stikprøveandelene afviger fra de estimerede populationsandele. Afvigelsen mellem stikprøve og estimeret population er begrundet i et ønske om at opnå et tilstrækkeligt antal respondenter på alle tre hovedområder.

Bilagstabel 1.2 Hovedområde fordelt på svar, stikprøve og population

	Antal svar	Andel af svar	Antal, stikprøve	Andel, stikprøve	Estimeret antal, population	Estimeret andel, population
SOSU-skoler	634	25,8	1.255	25,0	1.841	15,0
Handelsskoler	571	23,2	1.255	25,0	3.269	26,6
Tekniske skoler og landbrugsskoler	1.255	51,0	2.515	50,0	7.175	58,4

Kilde: Kilde: Danmarks Statistik

Registeroplysningerne om lærerne er generelt behæftet med en vis usikkerhed. Lærernes svar i spørgeskemaundersøgelsen viser herudover en relativt stor uoverensstemmelse mellem registre og lærernes egne svar. Denne uoverensstemmelse betyder, at den estimerede populationsramme vurderes at være for unøjagtig, og data kan derfor ikke vægtes efter populationsandelene. I praksis betyder det, at analyserne i rapporten er opdelt efter de tre hovedområder ud fra lærernes egne besvarelser af, hvilken indgang de underviser på. Læ-

terne er inddelt i kategorierne det merkantile område, det tekniske område og området for sundhed, omsorg og pædagogik.

Det tekniske område dækker dermed over de tidligere 10 tekniske indgange, herunder landbrugsuddannelserne. Svarfordelingerne inden for hvert af de tre hovedområder analyseres i rapporten hver for sig, og der kan sammenlignes mellem svarfordelingerne på tværs af de tre hovedområder. Der refereres ikke til gruppen af lærere samlet set, da stikprøveandelene ikke afspejler populationen. Ydermere betyder den manglende populationsramme, at der ikke kan laves en bortfaldsanalyse.

Fokus på grundforløbet

Denne rapport inkluderer udelukkende svar fra de lærere, som underviser på grundforløbet. Det er ikke muligt via registrene at afgrænse de lærere, der underviser på grundforløbet, og i spørgeskemaundersøgelsen er lærerne derfor blevet bedt om at svare på følgende spørgsmål: *På hvilken del af EUD-forløbet underviser du?* Hvortil de har kunnet svare følgende:

1. Udelukkende på grundforløbet
2. Primært på grundforløbet
3. Lige meget på grundforløbet og hovedforløbet
4. Primært på hovedforløbet
5. Udelukkende på hovedforløbet

De lærere, som sætter kryds i kategori 3 "Lige meget på grundforløbet og hovedforløbet", er blevet opdelt tilfældigt i to grupper, som har skullet svare ud fra hhv. deres erfaringer som grundforløbslærere og deres erfaringer som hovedforløbslærere. I denne undersøgelse analyseres svarene fra de lærere, som har sat kryds i kategori 1 og 2, og den gruppe af lærere fra kategori 3, som har besvaret skemaet ud fra deres erfaringer som grundforløbslærere.

Surveyundersøgelsen blandt ledere

Spørgeskemaet til ledere på erhvervsskoler er udarbejdet af KORA i samarbejde med EVA.

Spørgeskemaet har været til kommentering hos Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, samt en række ledere på danske erhvervsskoler. En række af spørgsmålene er udviklet som parallelsørgsmål til spørgsmålene i undersøgelsen blandt lærere på grundforløbet.

Spørgeskemaet indeholder 23 overordnede spørgsmål under seks forskellige temaer:

1. Baggrundsspørgsmål om lederen
2. Undervisningstilrettelæggelse og teamsamarbejde
3. Kompetenceudvikling hos lærerne og lederen
4. Undervisningsmiljø og det sociale miljø
5. Samarbejde med virksomheder
6. Implementering af reformen

Dataindsamling

KORA har stået for gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen. Dataindsamlingen er foregået fra den 5. til den 29. maj 2015. Undersøgelsen er gennemført som en webbaseret undersøgelse, hvor hver person har modtaget en e-mail med information og link til det webbaserede spørgeskema. Der er udsendt en rykker og derefter er der gennemført telefonisk rykker til de personer, der ikke har svaret.

Population og svarprocent

Fra MBUL's Institutionsregister, er der indhentet information om erhvervsskoler i Danmark. I marts og april 2015 har KORA rettet henvendelse til direktører på 80 erhvervsskoler og bedt direktørerne udpege den/de ansvarlige leder/ledere for skolens undervisningsaktivitet inden for EUD-området.

I alt 64 skoler er vendt tilbage med kontaktoplysninger på 117 ledere, 14 skoler meldte ikke tilbage med kontaktpersoner, og to skoler meldte tilbage, at de var uden for målgruppen for undersøgelsen. Der er sendt et link til et webbaseret spørgeskema til i alt 131 personer – de 117 personer, der var modtaget kontaktoplysninger på samt de 14 personer, som ikke indledningsvist havde meldt tilbage.

Af de 131 personer, der fik tilsendt et spørgeskema, har otte svaret tilbage, at de ikke ønsker at deltage i undersøgelsen. I alt 106 respondenter har besvaret hovedparten af spørgeskemaet, mens otte respondenter har givet en ufuldstændig besvarelse.

Af de i alt 78 skoler med EUD-aktivitet er der indkommet besvarelser fra 66 skoler. Dette giver en svarprocent på 84,6 % blandt skolerne. Af de 131 personer, der er udsendt spørgeskema til, er der indkommet gyldige svar fra 106 personer, hvilket giver en svarprocent på 80,9 %.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at respondenterne er de ledelsespersoner, der er blevet udpeget af erhvervsskolens direktør som den/de ansvarlige for skolens EUD-aktiviteter. Denne rekrutteringstilgang tager hensyn til skolernes forskellige størrelser og organisering. Det betyder, at de ledere, der indgår i undersøgelsen, ikke sidder i samme type stilling på de forskellige skoler, fx er det i nogle tilfælde direktøren selv, ligesom der for nogle skole er flere ledelsespersoner repræsenteret i undersøgelsen.

Det er ikke muligt, at teste bortfald på individniveau, men på skoleniveau er bortfaldet testet med hensyn til skoletype¹⁰ og skolestørrelse¹¹. Nedenfor fremgår fordelingen af skoletyper og den gennemsnitlige skolestørrelse for henholdsvis de skoler, der er repræsenteret ved besvarelser i undersøgelsen (n=66) og den samlede population af skoler med EUD-aktivitet, der er udtrukket fra Institutionsregisteret (n=78).

¹⁰ Skoletype er inddelt på baggrund af opslag på skolens hjemmeside, og hvilke uddannelser den tilbyder

¹¹ Skolestørrelsen er beregnet på baggrund af antal indskrevne elever på skolen i 2014 og er defineret ud fra følgende fire kriterier: 1) Elever, der påbegynder et EUD-forløb før den 1. oktober 2014 (inkl. 1. oktober), og som afslutter efter den 1. oktober 2014. Både grundforløb og hovedforløb er inkluderet. 2) Elever, der har gået på skolen i minimum 15 dage. 3) Elever, der er min. 15 år. 4) Eleven tælles med på den skole, hvor eleven har den seneste indskrivningsdato.

Tabel 12.7 Fordelingen af skoletyper og den gennemsnitlige skolestørrelse

	Survey	Population	Survey	Population
	Procent	Procent	Antal	Antal
<i>Skoletype</i>				
Teknisk skole, inkl. landbrugsskoler	31,8	33,3	21	26
SOSU-skoler	22,7	19,2	15	15
Merkantile skoler	22,7	25,6	15	20
Kombinationsskoler	22,7	21,8	15	17
<i>Skolestørrelse</i>				
Gennemsnit og median			2.012,14 (1.879,0)	1.988,29 (1.687,5)

Note: Forskelle mellem survey og population er testet med Fishers exact-test og two-sample t-test og er ikke signifikante på et 5 %-niveau.

Blandt de 66 skoler i undersøgelsen er fordelingen af skoletype 31,8 % tekniske skoler inklusive landbrugsskoler, 22,7 % SOSU-skoler, 22,7 % merkantile skoler og 22,7 % kombinationsskoler, og den gennemsnitlige skolestørrelse er på 2.012,14 elever (median=1.879). Sammenlignet med den samlede population af skoler er der ikke problemer med skævt bortfald på skoleniveau i forhold til skoletype og den gennemsnitlige skolestørrelse.

Surveyundersøgelsen blandt elever i folkeskolens afgangsklasser

I det følgende afsnit vil metoden bag brugerundersøgelsen blandt elever i 9. klasse, 10. klasse og specialklasse kort blive gennemgået. Den fulde beskrivelse kan findes i rapporten *UU-centrenes vejledning. Brugerundersøgelse blandt elever i 9. klasse, 10. klasse og specialklasse, august 2015*, som er udarbejdet af Danmarks Evalueringsinstitut for Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

Spørgeskemaet

Brugerundersøgelsen er baseret på et spørgeskema med 28 spørgsmål. Spørgeskemaet omhandler overordnet set fire emner:

1. Elevernes brug og udbytte af vejledningsaktiviteter
2. Elevernes behov for særlig vejledning
3. Elevernes overvejelser i forbindelse med deres uddannelsesvalg
4. Baggrundsoplysninger om eleverne

KORA har i forbindelse med forskningsprojektet om EUD-reformen tilføjet en række spørgsmål til den årlige brugerundersøgelse af UU-vejledningen. Disse spørgsmål er følgende:

- Spg. 6: Hvem har hjulpet dig til at vælge, hvad du skulle efter 9. kl./10. kl./specialklasse?
- Spg. 13-15: Har du overvejet at vælge en erhvervsuddannelse? (Fx social- og sundhedsuddannelsen, kok, mekaniker, kontorassistent). Hvorfor ikke?/Hvorfor valgte du det ikke? *Spørgsmål til elever, der har valgt gymnasial uddannelse.*

- Spg. 16: Hvilken betydning har følgende haft for din beslutning om, hvad du vil efter det her skoleår? *Spørgsmål til elever, der har 10. klasse, produktionsskole, højskole, enkeltfag, arbejde, udlandsophold eller andet*
- Spg. 23: Hvor let eller svært har det været for dig at vælge, hvad du skal efter det her skoleår?
- Spg. 24: Hvor sikker er du på, at det, du har valgt, er det rigtige for dig?
- Spg. 25: Nu kommer der nogle udsagn, som handler om din holdning til job og uddannelse.
- Spg. 26: Hvad kunne du tænke dig at arbejde med i dit arbejdsliv?
- Spg. 27: Hvad er din mor og fars hovedbeskæftigelse for tiden?
- Spg. 28: Har din mor eller far gennemført nogen af følgende uddannelser?

Dataindsamling

Undersøgelsen er blevet gennemført af Styrelsen for It og Læring (STIL) og landets 54 UU-centre. Dataindsamlingen fandt sted i perioden fra den 7. april til den 30. april 2015. Undersøgelsen er gennemført som en webbaseret undersøgelse, og UU-centrene har sammen med skolerne orienteret eleverne om undersøgelsen og vejledt eleverne om det elektroniske spørgeskema.

Population og svarprocenter

Undersøgelsen er afgrænset til at omfatte elever i 9. klasse, 10. klasse og specialklasse og er gennemført på alle folkeskoler, private grundskoler, kommunale ungdomsskoler og efterskoler, hvor UU varetager vejledningen. Der indgår ikke specialskoler for børn i undersøgelsen.

Der er i alt 1.457 skoler i populationen, og der er indkommet besvarelser fra 1.075 skoler. Dette giver en svarprocent blandt skolerne på 74 %. Elevpopulationen udgør i alt 74.933 elever og der er indkommet svar fra 41.854 elever, hvilket giver en svarprocent på 56 %.

Det er STIL's vurdering, at undersøgelsen er repræsentativ.

Casestudier

Formålet med casestudierne er at bidrage til forskningsprojektet med konkret, praktisk og kontekstafhængig viden om EUD-reformen og dens implementering fra de seks skoler. Derudover skal casestudierne give dybdegående viden om og indsigt i en række forhold, som kan være med til at nuancere og supplere den viden, som genereres gennem de kvantitative datakilder (registeranalyser og surveys). Viden fra casestudierne har derudover selvstændig værdi via løbende feedback til erhvervsskolesektoren, der kan kvalificere skolernes implementering af reformen i projektperioden.

Casestudiet baserer sig på to datakilder:

- Dokumentstudier (indsamling af relevant materiale fra hver skole, herunder implementeringsplaner, handlingsplaner mv.), der indsamles i forbindelse med planlægning af casebesøg
- Fokusgrupper og kvalitative interview med elever, lærere og ledelse på de udvalgte skoler

De forhold, som belyses i casestudiet i forbindelse med baseline for grundforløb, er praksis og adfærd blandt skolernes elever, lærere, ledere, inden reformen. Tematisk drejer det sig om følgende områder på skolerne:

- Elevernes oplevelser af og erfaringer med uddannelsernes grundforløb inden reformen
- Undervisernes praksis omkring tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning (undervisningsdifferentiering, feedback, niveaudeling og praksisrelatering) inden reformen
- Den pædagogiske ledelse (pædagogisk didaktisk grundlag, teamorganisering) inden reformen
- Medarbejdernes kompetenceopbygning (lærernes faglige og pædagogiske kompetencer) inden reformen
- Ledelseskompetencer inden reformen.

Disse tematikker har været styrende i udarbejdelsen af interviewguides og i gennemførelsen af fokusgrupper og kvalitative interview på skolerne.

Casebesøgene i forbindelse med baselinestudiet for grundforløb er gennemført i perioden fra december 2014 til februar 2015.

Interviewdata

En central kilde til indsigt i praksis på skolerne, før og efter reformen, er fokusgrupper og kvalitative interview, hvor der er lagt vægt på at tale med forskellige aktører på den enkelte skole på tværs af skolernes hierarkiske struktur. Styrken ved det kvalitative forskningsinterview er, at det søger at forstå verden ud fra interviewpersonernes synspunkter og udfolde den mening, der knytter sig til deres oplevelser, og afdække deres livsverden forud for videnskabelige forklaringer. Interviewdata kan på den ene side sige noget om informanternes *oplevelser* med et fænomen, fx erhvervsuddannelse, og på den anden side deres *italesættelse* af et fænomen. En italesættelse vil da være indikator for de diskursive ressourcer og fortolkningsrepertoarer, som informanter trækker på.

Interviewpersonerne har enten en aktiv rolle i forhold til den fremtidige implementering af reformen, skal ændre deres arbejdstilgang som følge af reformen eller er modtagere af det, som kommer ud af reformen. Dermed vurderes det, at netop disse personer vil kunne bidrage væsentligt med viden om, erfaringer og oplevelser med EUD-reformen og dennes implementering. De bidrager også med hvert deres perspektiv og erfaringsgrundlag, hvorved de enkelte grupper af interviewpersoner kan nuanceres og valideres i forhold til hinanden.

Antallet af interviewpersoner er udvalgt, så det forventes, at de vil bidrage med relevante og nuancerede erfaringer med EUD-reformen. Udvælgelsen er ikke sket med sigte på at opnå fuld repræsentativitet for samtlige uddannelser udbudt på den enkelte skole. Snarere er udvælgelsen sket ved, med skolernes hjælp, at sikre inddragelse af personer, som menes at have perspektiver og erfaringer i forhold til de områder, hvor EUD-reformen skal skabe forandringer. Overordnet er formålet med det kvalitative studie at finde frem til bredere perspektiver på reformen og dens implementering, der kan nuancere og forklare den mere generelle viden fra registerdata og survey. Formålet er således ikke at finde og fremhæve uddannelsesspecifikke perspektiver, men at skabe blik for de udfordringer og barrierer i reformimplementeringen, som gør sig gældende på skolerne blandt de forskellige grupper af lokale aktører. Deraf følger, at det ikke forventes, at det vil bidrage med væsentlige nye oplysninger, erfaringer og oplevelser at øge antallet af interviewpersoner inden for de forskellige grupper.

Casestudiernes udsagnskraft

Casestudiet er baseret på et multipelt casestudiedesign, hvor der er udvalgt seks erhvervsskoler til nærmere analyser. De seks skoler genbesøges flere gange i løbet af forskningsprojektet.

Caseskolerne er udvalgt ud fra et princip om analytisk overførbarehed. Det vil sige en vurdering af, hvorvidt casestudiets resultater kan gælde for en større population af skoler. En sådan vurdering baserer sig på en analyse af forskelle og ligheder mellem de seks udvalgte skoler og overførbareheden heraf til den samlede population af erhvervsskoler i Danmark, som konklusionerne tænkes at kunne være gældende for.

Det forhold, at der laves datagenerering i casestudiet ad flere omgange, styrker det kvalitative studies udsagnskraft. Kombineret med baggrundsoplysningerne om skolernes rammevilkår (nationalt og lokalt) er det muligt med udgangspunkt i casestudiets første datagenerering samt projektets survey- og registeranalyser at etablere en baseline, som kan bidrage til forståelse (og forklaring) af de ændringer, som fremtræder over tid, og som vil kunne observeres ved de senere datagenereringer.

Skolerne i undersøgelsen

Til den kvalitative del af projekt EUD-reform er udvalgt seks erhvervsskoler. De seks skoler er udvalgt, så det sikres, at skoler med forskellige lokale rammevilkår inddrages. Det, at skolerne er forskellige på en række dimensioner, giver grundlag for mere information (herunder inddragelse af flere aktører med forskellige erfaringer), end hvis skolerne havde været mere ens. Herved bliver det også muligt at opnå viden om betydningen af variation i de lokale forudsætninger for opnåelse af resultaterne af reformen på tværs af de seks skoler. De udvælgelseskriterier, som skolerne varierer på, er:

- Geografi (øst, vest, stor by, lille by)
- Skoletype (Teknisk skole, merkantil/handelsskole, kombinationsskole, social- og sundhedsskole)
- Skolestørrelse (antal årselever)
- Gennemførelse/fuldførelsesprocent
- Elevernes aldersgennemsnit
- Beskæftigelsesprocent efter endt uddannelse

Disse udvælgelseskriterier skal ses i lyset af, at en række nationale rammebetingelser udgør et fælles grundvilkår for alle landets erhvervsskoler i implementeringen af reformen. Alle skoler, uanset skoletype, geografi og størrelse, har således den fælles præmis, at reformimplementeringen skal ske inden for de rammer, som national lovgivning vedrørende bl.a. uddannelsesudbud, selveje, økonomistyring, partsstyring og overenskomster udstikker.

For et fokus på lokale rammevilkår i udvælgelsen af skoler, er den bagvedliggende hypotese, at skolernes lokale rammevilkår giver forskellige betingelser for implementeringen af reformen. Såfremt de seks skoler opnår samme resultater i forbindelse med implementering af reformen, på trods af de har forskellige egenskaber, kan man slutte, at reformen har en betydning for opnåelse af resultatet. Såfremt der er forskel på de seks skolers resultater i forbindelse med implementering af reformen, undersøges det nærmere, om de forskellige rammevilkår er årsag til forskellige udfald pga. de forskellige betingelser i muligheden for implementering.

Øvrige skoler, som ikke er en del af casestudiet, vil – netop i kraft af fælles nationale rammevilkår – have mulighed for at spejle sig i en af de seks skoler, som har lignende lokale rammevilkår som dem selv. Alle landets erhvervsskoler vil således kunne blive inspireret til løbende læring og justering af egen reformimplementering med udgangspunkt i den viden, som casestudierne genererer. Herudover vil casestudiet generelt bidrage med viden om, hvilke forhold, lokale såvel som nationale, der påvirker implementeringen af en større reform generelt i en universel velfærdsstatslig kontekst og specifikt inden for erhvervsskolesektoren.

Nationale rammevilkår for skolerne

De nationale rammevilkår for skolerne handler om fælles betingelser inden for bl.a. lovgivning og bekendtgørelser for uddannelsesudbud. Konkret forhold omkring:

- Taxameterfinansiering/økonomistyring
- Trepartsstyring af skolerne og uddannelsernes indhold via nationale og lokale uddannelsesudvalg
- Kollektive overenskomster for ansættelsesforhold og løndannelse på arbejdsmarkedet
- Institutionelt selveje på skolerne
- Uddannelsesstruktur forankret i vekselluddannelsesprincippet, hvor kortere undervisningsperioder på skole veksler med længere ophold i oplæringsvirksomhed
- Dimensionering på social- og sundhedsuddannelser samt på visse tekniske erhvervsuddannelser
- Karakteristika ved skolernes målgruppe: søgemønstre, frafald, gennemførelse etc.

I det omfang de nationale rammevilkår vurderes relevante, vil de blive inddraget i analysen. De vil i så fald blive udfoldet yderligere i den relevante analytiske sammenhæng.

Lokale rammevilkår for skolerne

I det følgende redegøres kort for indholdet af det enkelte udvælgelseskriterium samt den bagvedliggende hypotese og relevans.

Geografi

Kriteriet omkring geografi handler om, at vilkår for skoledrift, rekrutteringsgrundlag og elevvolumen menes at variere afhængig af, om en skole har en geografisk lokalitet i den vestlige henholdsvis østlige del af Danmark (Jylland henholdsvis Fyn, Sjælland, Lolland/Falster), og om skolen ligger i en større by henholdsvis i en mindre by. Flere undersøgelser i KORA har påvist, at elever i det vestlige Danmark i højere grad gennemfører en påbegyndt uddannelse, når der ellers er taget højde for socioøkonomiske og andre faktorer ved personen. Forklaringen kan være tradition og kultur, eller at uddannelsesinstitutionerne i vest er særligt gode til at fastholde eleverne. En anden mulig forklaring er, at rammebetingelserne påvirker elevernes og skolernes adfærd, fx ved at der er få alternativer sammenlignet med udbuddet af uddannelser i de større byer. Desuden kan det spille en rolle, at nogle uddannelsesinstitutioner kan være lukningstruede pga. faldende ungdomsårgange i provinsen. Disse institutioner prioriterer evt. fastholdelse over faglige resultater.

Skoletype

Da reformens indhold varierer mellem forskellige typer af erhvervsuddannelser, fx mellem det merkantile grundforløb og tekniske grundforløb, er en væsentlig rammebetingelse for

reformens implementering netop den enkelte skoletype og typen af uddannelsesudbud. Således udvælges fire forskellige skoletyper til denne del af undersøgelsen, nemlig tekniske erhvervsskoler, merkantile erhvervsskoler/handelsskoler, kombinationsskoler, hvis udbud dækker både merkantil og teknisk erhvervsuddannelse, samt social- og sundhedsskoler.

Skolestørrelse

Kriteriet om skolestørrelse handler om den enkelte skoles antal af årselever. Store skoler vil ofte have et bredt udbud af forskellige EUD-uddannelser og bestå af forskellige afdelinger med hver deres ledelse. Omvendt har de mindre skoler typisk et snævrere uddannelsesudbud og færre afdelinger. Styring og ledelse, herunder implementering af reformer, må derfor antages at blive påvirket af og udfordret på forskellig måde afhængig af institutionsstørrelse.

Gennemførelse

Et centralt mål for reformen er øget gennemførelse. Derfor er skoler udvalgt, som varierer under det nuværende regime i forhold til en høj, middel eller lav gennemførelsesprocent blandt eleverne.

Elevernes aldersgennemsnit

For en del ældre elever antages det af faglige, kompetencemæssige og sociale grunde at være uhensigtsmæssigt at gå på hold med yngre elever set i lyset af de pædagogiske metodiske barrierer for undervisningsdifferentiering. Reformen har fokus på aldersspredning og sporopdeling mellem unge og voksne elever. I projektet skal det således belyses, om de tre erhvervsuddannelsesveje for voksne (EUV), herunder realkompetencevurdering og standardiserede uddannelsesforløb, har virket efter hensigten, bl.a. med hensyn til hvilken indvirkning de har på de ældre elever fagligt, kompetencemæssigt og socialt. På den baggrund vælges skoler, som både har ældre og yngre elever.

Beskæftigelse efter endt uddannelse

Det lokale arbejdsmarked er en central rammebetingelse for skolen. Det spiller den væsentligste rolle for mulighederne for at skaffe praktikpladser, hvorfor det må antages at spille en rolle for de vilkår, hvorunder skolen implementerer reformen. Vi har benyttet beskæftigelsesprocent for nyuddannede (0-1 år siden dimission), som indikation på disse rammebetingelser. Mange andre forhold udgør også rammebetingelser, herunder mulighederne for at rekruttere kvalificerede undervisere, men er ikke inddraget her. Sådanne supplerende indikatorer vil skulle undersøges under studierne på de enkelte skoler.

De seks udvalgte skoler

I det følgende præsenteres de seks udvalgte skoler i forhold til ovenstående kriterier.

Lille teknisk skole

Skolen er en mindre teknisk skole beliggende i en vestlig provinsby. Skolen har 835 årselever og en fuldførelsesprocent på 61,0, hvilket er højt sammenlignet med landsgennemsnittet for tekniske erhvervsskoler. Aldersgennemsnittet for skolens elever er 28,8 år. Beskæftigelsesprocenten for skolens dimittender/udlærte svende fra 2013 er 77,0 procent.

Stor teknisk skole

Skolen er en større teknisk skole beliggende i en østlig storby. Skolen har 4.208 årselever og en fuldførelsesprocent på 32,0, hvilket er lavt sammenlignet med landsgennemsnittet

for tekniske erhvervsskoler. Aldersgennemsnittet for skolens elever er 24,3 år. Beskæftigelsesprocenten for skolens udlærte elever ligger i 2013 på 61,0 %.

Kombinationsskole

Skolen er en kombinationsskole, hvis udbud dækker både tekniske og merkantile erhvervsuddannelser. Den er beliggende i en vestlig provinsby. Skolen har 2.095 årselever og en fuldførelsesprocent på 49,0, hvilket er under middel sammenlignet med landsgennemsnittet for merkantile erhvervsskoler. Aldersgennemsnittet for skolens elever er 22,9 år. Beskæftigelsesprocenten blandt skolens udlærte elever ligger i 2013 på 71,0 %.

Handelsskole

Skolen er en større merkantil erhvervsskole/handelsskole beliggende i en større by i vest. Skolen har 1.759 årselever og en fuldførelsesprocent på 52,0, hvilket svarer til et middel niveau sammenlignet med landsgennemsnittet for merkantile erhvervsskoler. Aldersgennemsnittet for skolens elever er 23,6 år. Beskæftigelsesprocenten for skolens udlærte elever er i 2013 81,0 %.

Stor SOSU-skole

Skolen er en større social- og sundhedsskole beliggende i en større by i vest. Skolen har 1.370 årselever og en fuldførelsesprocent på 64,0, hvilket svarer til et middel niveau sammenlignet med landsgennemsnittet for social- og sundhedsskoler. Aldersgennemsnittet for skolens elever er 28 år. Beskæftigelsesprocenten for skolens udlærte elever er i 2013 66,0 %.

Lille SOSU-skole

Skolen er en mindre social- og sundhedsskole beliggende i en østlig provinsby. Skolen har 620 årselever og en fuldførelsesprocent på 73,0, hvilket er højt sammenlignet med landsgennemsnittet for social- og sundhedsskoler. Aldersgennemsnittet for skolens elever er 30,3 år. Beskæftigelsesprocenten for skolens udlærte elever er i 2013 77,0 %.

**Det Nationale Institut
for Kommuner og Regioners
Analyse og Forskning**

Købmagergade 22
1150 København K
E-mail: kora@kora.dk
Telefon: 444 555 00